

ՅՈՒՅԱԿ

ՀԱՅԵՐԵՆ ՁԵՌԱԳՐԱՑ
Ի ԼՎՈՎ ԵՒ Ի ՍՏԱՆԲՍԼԱՒՈՎ

ԿԱԶՄԵՅ

Հ. ՆԵՐՍԵՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆ

1961

KATALOG DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN ZU LEWOW UND STANISLAWOW

1/61	Psalterium, s. XVII.	19/66	Kanonенbuch der armenischen Kirche. Schr. Zachno Simeon. O. Lwów. D. 1600.
2/48	Tetraevangelium. Schr. Lazar, O. Zamosca. D. 1603. Min.	20/58	Die Reisebeschreibung des Simeon Lehazi. Autograph. D. 1619—1635.
3/64	Tetraevangelium. Schr. Mkrtitsch. O. Lwów. D. 1639. Min.	21/50	Armenisches Wörterbuch, s. XVII.
4/55	Paulusbriefe und Joh. Apocalips. Schr. Pr. Thomas. O. Lwów. D. 1563.	22/57	Armenisch - tatarisches Wörterbuch. Schr. (Verfasser?) Mkrtitsch, Sohn des Lazar. O. Lwów. D. 1628.
5/68	Lectionarium und Missale für polnische Armenier. Schr. eines Teiles Isaak. O. Lwów. D. 1698.	23/62	Armenisch - lateinisches Wörterbuch, s. XVII.
6/67	Missale und Lectionarium. Schr. J. Tobias Augustinowicz. Lwów. D. 1734.		
7/69	Lectionarium. Schr. Melcon Sohn Arew's. O. unbekannt. D. 1658. Min.	1 (24)	Tetraevangeliar. Schr. Gregor von Mlić. O. Kloster Mlić (Kilikien). D. 1197/1198. Min.
8/53	Missale, s. XVIII.	2 (25)	Tetraevangeliar. Schr. Melkised. O. Taparalsł, Dorf in Krim. D. 1348. Min.
9/49	Rituale, s. XVI.	3 (26)	Tetraevangeliar. Schr. Simeon. O. Lwów. D. 1631.
10/56	Rituale, s. XIX.	4 (27)	Tetraevangeliar. Schr. Murat Sargis. O. Jazlowcza. D. 1652. Min.
11/57	Kalender. Schr. unbekannt. O. Stanislawow. D. 1751.	5 (28)	Hymniarium. Schr. Thoros Suk'iasean. O. Surchath. D. 1344. Min.
12/52	Kirchen-Liederbuch. Schr. Johannes. O. Amasia. D. 1424.	6 (29)	Hymniarium. Schr. Michael Michalenż. O. Lwów? D. 1680.
13/60	Canon der Karwoche, s. XVIII.	7 (30)	Brevier und Hymnarium. D. XVII.
14/59	Kalendarium. Schr. Warderes Asatur. O. Zamosca. D. 1642.	8 (31)	Hymnarium. s. XV—XVI.
15/54	Die Briefe des Katholikos Nerses III.	9 (32)	Liederbuch. D. 1783.
16/65	Homiliensammlung. Schr. Prist. Tadaus. O. — D. XIV/XV.	10 (33)	Liederbuch. D. 1785.
17/47	Sammelbuch. Schr. Karapet. O. Kaffa?. D. s. XIV.		
18/63	Sammelbuch. Schr. Johann Karapet. O. Kaffa? D. 1584?		

11 (34) Lectioniarum und Missale. Schr. Onoprios. O. Lwów. 12 (35) Lectioniarum und Missale. D. s. XVIII. 13 (36) Missale. Schr. K'ristaphor Faruheanz. O. Lwów. D. 1725. 14 (37) Missale. Schr. —. O. Kuthi. 15 (38) Missale. Schr. K'ristaphor Faruheanz. O. Lwów. D. 1742. 16 (39) Missale. Schr. —. O. Lwów? D. 1801. 17 (40) Missale. Schr. —. s. XVIII. 18 (41) Pontificale (Handauflegung). Schr. Mkrtitsch. Lwów. D. 1522. 19 (42) Pontificale (Handauflegung). Schr. —. O. Kameniz. D. 1646.	20 (43) Pontificale (Handauflegung). Schr. J. Augustinowicz. O. Lwów. D. 1724. 21 (44) Rituale der polnischen Armenier. O. Lwów. D. 1728. 22 (45) Pontificale. D. 1696. 23 (46) Haysmawurk'. Schr. Chatscheres. O. Kamenicz. D. 1579. 24 (47) Wardan Hunian, Ermahnungsbrief an die Bewohner von Tokat. D. 1703? 25 (48) Register der memorialium und contagium oblatum. D. 1960. 26 (49) Tesavrus der armenischen Sprache von Stefanus Roška, s. XVIII.
-

Լ՝ վովի Հայոց Արքեպիսկոպոսարանը 1932, յունիսին, կամակերպած էր իւր սրահներուն մէջ Հայկական Յուլյանական դէպք, ուր ի տես դրուած էին բաղմազան առարկաներ, որոնք կը հայէին Լեհահայոց պաղթականութեան պատմութեան:

Այս առթիւ այցելած էի Լվով: Գլխաւոր նպատակս էր ուսումնասիրել քաղաքիս մէջ պահուած հայերէն ձեռագիրները: Աշխատութիւնս զիւրացաւ այնու, որ Յուլյանական դիտի սրահներու մէջ մեծ խնամքով հաւաքուած եւ ի տես դրուած գոյացիւք բաղմաթիւ ձեռագիրներ, հանուած մասամբ Արքեպիսկոպոսարանի եւ մասամբ քաղաքի Հին Համալսարանի Մատենադարաններէն եւ այլ թանգարաններէ: Կային հոն նաեւ ձեռագիրներ, որոնք բերուած էին Ստանիսլաւովի Հայոց Առաջնորդարանէն:

Աւարտելով այս ցուցադրուած ձեռագիրներու ցուցակագրութիւնը, անցայ Համալսարանի Մատենադարան, ուր գոյացիւք թիւ մ'ալ ձեռագիրներու: Ժամանակս չներեց խուզարկութիւններու կատարել Քաղաքին այլ Հիմնարկութիւններու մէջ: Նոյնպէս չստացանք ինձ այցելել Ստանիսլաւով, Հոսոգենկա, Քուրթի, Սնեպիւն եւ այլ քաղաքներ, ուր ապրած են եւ կ'ապրին հայ պաղթականութեան գոնգուածներ: Յուսարի էր երեւան քաղաքին այլ Հիմնարկութիւններու եւ քաղաքներու մէջ ալ գրաւոր մնացորդներ Լեհահայոց անցեալէն:

Հին է Լեհահայոց պաղթականութիւնը: Սկսեալ ԺԳ. դարէն հասան Լեհաստան, այլ եւ այլ խումբերով, պաղթականներ, մասամբ Ղրիմի վրայէն եւ մասամբ Արեւելքէն, որոնք զանազան պատճառներով քաղաքներ, եւ ըստ բնական պարագայից տեղափոխուցին իրենց հայրենի քաղաքէ քաղաք, նաեւ երկրէ երկիր: Հոն թուով պաղթականներ հաստատուեցան Կոմենից եւ Լվով: Վերջին քաղաքս, սկսեալ ԺԶ. դարէն եւ ըստ արքեպիսկոպոսանիստ. եւ

ասկէ կը կառավարուէին Լեհաստան եւ Ռուսական գոնգուք պաղթականութիւնները:

Լեհահայ պաղթականութեան ամէնէն պայծառ շրջանը կը ներկայանայ ԺԷ. դարու առաջին քառորդին ի Լվով: Ունէր քաղաքս իւր Արքեպիսկոպոսարանը, Դատարանն եւ Դպրոցը: Արեւելքէն հոն հասնող նոր պաղթականներ ծաղկեցուցին զընթացեալ արուեստը եւ կատարեցին մեծ թուով օրինակութիւններ, թէ իրենց պիտոյքին եւ թէ արտածութեան համար: Բացուեցաւ ի Լվով նաեւ Տպարան (1617): Ունէր Առաջնորդարանը իւր ճոխ Գրադարանը:

Ջանքերը կրնային լաւ արդիւնք տալ Գաղթականութեան համար, եթէ ԺԷ. դարու երկրորդ քառորդին չյուշուէր Լեհահայ Գաղթականութիւնը յանկարծայարոյց փոթորիկէ մը, Նիկողայոս Թորոսովի արքեպիսկոպոսի օրով:

Սիմէոն Լեհացի, որ իբր 1623ին տուած է քաղաքիս հայ Գաղթականութեան վրայ ամփոփ աւանդի մը, կը յիշէ թէ Արքեպիսկոպոսարանը եւ այլ եւ այլ Հիմնարկութեանց կից ունէր իւր Գրադարանը, ուր կը պահուէին, ի մէջ այլոց, «արծաթաօծ մագաղաթ աւետարանք» (Ուեղգր., 336, 338): Ուրիշ տեղ (Կամենից, էջ 214) խօսելով Նիկողայոս արքեպիսկոպոսի մասին, կը գրէ թէ անիկա ցրուեց, ոչնչացուց այդ Գրատունը:

«Յետոյ գաւեհն գրեանս ժողովեաց,
Որ ի Գրատան էին պահած,
Աւետարանք ոսկով գրած,
Արծաթապատ կոգով կազմած,
Անգիւտ գրեանքն որ ի Լով կային,
Սըսայ խագնիցն ելեալ էին.
Ազնիւ գրքեր, շարակնոցն,
Յրաւեաց կորոյս գաւեհնսին»:

Եւ դարձեալ 636ին դրած Յիշատակարանի մը մէջ (Ուղեւ., 412). «Թող գարծաթապատ, ոսկիակազմ, մագաղաթ, ոսկեգիր

քաղում Աւետարանս եւ յոյժ Շարակնոցս, ոսկով եւ լազվարդով նկարեալ պատուական պատկերս եւ Բ. ԳՃ ազնիւ գրեանս վարդապետականս ի քաղաքական խազնայ, ի դուրս ելած, մանաւանդ Սըսու եւ Քաֆայու. Բ. Գ. Աստուածաշունչ, այլ եւ Մեկնիչք եւ Քաղուածք, Փիլոնգիրք եւ Քարոզգրքեր, Տօնականք, Սարգիսգիրք, Սաղմոսի մեկնիչք եւ Արարածոց մեկնիչք եւ այլ անթիւ ազնիւ գրեանք, նաեւ յոյժ Արտաքին գիրք, զորս ոչ կարեմ մի ըստ միովէ դրել, զի ձանձրացին լսողքն: Եւ զայն ամենայն վերոյդրեալ Մարայ խաղինան ի միում ամի կորոյս եւ ոչընչացոյց, նաեւ զգրեանս ամենայն ընդ նոսին. զորս ծախէր եւ վաճառէր, զկէսս գրաւէր Հրէից եւ այլ եւ այլ ցեղից, զայլս հայէր եւ ի պէտս մարմնաւոր մսխէր եւ զորս փոխէր ընդ ոչինչ իրս անպիտան եւ մարմնաւոր. տայր զոսկին եւ առնոյր զհոյն եւ զմոթիւր»:

Այս ձեռագիրներէն ինչ ինչ կը յաջողի ապա կրկին ձեռք բերել: Այնպէս որ ԺԹ. դարու սկիզբը, երբ կ'այցելէր քաղաքս Հ. Մխնաւ Բժշկեան, կը դռնէր հոն «զերատուն րադում զըջագիր եւ տպագրեալ մատենից Հայոց եւ այլոց ազգաց». «Ռւրանօր, կ'ըսէ, յանձնեցաւ մեզ ամսօրեայ ժամանակաւ խուզել զգրչագիր մատենան, յորս գտաք զերխ անպիտո մատենան, եւ ընկալաք ի պարզեւի մասին ի յուերժական յիշատակ ուխտիս սրբոյն Ղազարու ի Վենետիկ, Խ. Ծառք Փիլոնի իմաստասիրի զրեալ ի վերայ մաղաղաթի սակս Բ. Հեթմոյ թաղաւորին Հայոց...: Բ. Հին թարգմանութիւն Դիոնեսիոսի Արիսպապաղոյն ընտիր եւ անթերի: Գ. Մեկնութիւն Կաթողիկեայց Սարգսի Շնորհալոյն մեծագիր եւ սոխալ. Թո՛ղ զայլս» (Ճանեպարհորդութիւն ի Լեհաստան, Վենետիկ 1830, էջ 100):

Այս ձեռագիրներէն այժմ չատ չնչին թիւ մը միայն մնացած է Արքեպիսկոպոսարանի Մատենադարանին մէջ:

Կային նաեւ Լեհահայ զաղթականութեան այլ կայաններու մէջ մեծ թուով ձեռագիրներ: Անոնցմէ մաս մը հասած է Վիեննա: Յանուանէ Զամոսյա քաղաքի Հայոց Եկեղեցւոյ ձեռագիրները, երբ ազգայիններու թիւը

նուազելով քաղաքի մէջ, հարկ է եղած փակել եկեղեցին կամ օտարացնել, Աւստրիական կառավարութիւնը մեծադոյն մասամբ փոխադրած է Վիեննա եւ զետեղած Արքունի Մատենադարանին մէջ. փոքր մաս մ'ալ, ինչպէս կ'երեւայ, յանձնած է Լվովի Համալսարանի Մատենադարանին:

Ես կը ներկայացնեմ հոս նախ Լվովի Հին Համալսարանի Մատենադարանին հայերէն ձեռագրաց Ցուցակը: Անոնք թուով 23 են եւ կը կազմեն Մատենադարանի ձեռագրաց 48—69 թուերը: Կայ հոն ձեռագիր մ'ալ 989 թուով, զոր ես չկրցայ տեսնել:

Եկրորդ տեղը կու տամ Արքեպիսկոպոսարանի Գրադարանի ձեռագրաց. զորոնք տեսայ ես Ցուցահանդէսի մէջ: Իմ մեկնելէս ետքը յայտնուած է նոյն Գրադարանին մէջ ուրիշ երկու ձեռագիր ալ. զորոնք ցուցակագրեց ինձ համար Հ. Վ. Մելքիսեդեկեան:

Այս Ցուցակին հետ կը ներկայացնեմ ցուցակը նաեւ այն ձեռագիրներուն, զորոնք տեսած էի 1932 Յունիսին Լվովի Հայկական հնութեանց Ցուցահանդէսին մէջ: Այն տեղ ցուցադրուած ձեռագիրներէն մաս մը առնուած էր տեղւոյն Հայոց Արքեպիսկոպոսարանի Մատենադարանէն, ուրիշներ բերուած էին Ստանիսլաւովէն եւ քաղաքի այլ եւ այլ Մատենադարան — Թանգարաններէն, զորոնք չկրցայ ստուգել:

Ինձ տրուած ժամանակը կարճ էր եւ Ցուցահանդէսը րաց էր օրուան որոշ ժամերուն մէջ: Կը նկատեմ այժմ որ ինչ ինչ ձեռագիրներու նկարագրութիւնը թերի եղած է, մոռցուած է նաեւ ոմանց թուղթերու քանակը: Հնարաւոր չեղաւ ինձ այնուհետեւ միւսանդամ այցիլել Լվով, ինչպէս եւ Ստանիսլաւով եւ այլ քաղաքներ նոր ձեռագիրներու ի ինզիր եւ այս առիթով վերստուգել ցուցակս:

Հայոց Արքեպիսկոպոսարանի Մատենադարանէն երեք ձեռագիր, որոնք ցուցակագրած էի Ցուցահանդէսին մէջ, ինդրանքովս հաճած էր ցուցակագրել Մեծ. Հ. Վարդան Վ. Մելիքսեդեկեան 1933ին:

Հ. Ն. Ա.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԱԽՏԱԿ ՁԵՌԱԳՐԱՑ

Նոր- թիւ	Մեծութիւն	Նիւթ	Դիր	Ժամ.	Գրիչ	Տեղի	Բովանդակութիւն
1	13 × 9,2	Թուղթ	բոլոր	Ժե	—	—	Սաղմոսարան
2	20 × 15,5	Թուղթ	բոլոր	1603	Ղազար եպ.	Չամոսցա	Աւետարան
3	27 × 19,6	Թուղթ	բոլոր	1639	Մկրտիչ	Լվով	Աւետարան
4	18 × 11	Թուղթ	բոլոր	1563	Թովմա երէց	Լվով	Թուղթք Պաւղոսի եւ Յայտն.
5	29 × 17,5	Թուղթ	նոսր	1698	Սահակ	Լվով	Ճաշոց եւ Պատարագամա- տոյց Լեւոնայոց
6	30,8 × 18,3	Թուղթ	չղաղիր	1734	Թովհ. Ակուն- տինեանց	Լվով	Քորհրդատետր եւ Ճաշոց
7	28,2 × 17,5	Թուղթ	բոլոր	1658	ՄԷլզոն	—	Ճաշոց
8	18,3 × 15	Թուղթ	բոլոր	ԺԲ	—	—	Քորհրդատետր
9	19,6 × 16,2	Թուղթ	բոլոր	ԺԶ	—	—	Մաշտոց
10	15 × 9,5	Թուղթ	նոսր	ԺԹ	—	—	Մաշտոց
11	15,3 × 9,8	Թուղթ	նոսր	1751	—	Ստանիսլաւ	Տօնոցոյց
12	18 × 13	Թուղթ	բոլոր	1424	Թովհ.	Ամասիա	Գանձարան — Տաղարան
13	14,5 × 18,8	Թուղթ	նոսր	ԺԸ	—	—	Կարգ Մողկազարդի
14	15 × 10	Թուղթ	բոլոր	1642	Վարդերէս	Չամոսցա	Պարզատու. մար
15	17 × 10,7	Թուղթ	նոսր	ԺԻ	—	—	Թուղթք Ներսիսի Կլայեցւոյ
16	26 × 18	Թուղթ	բոլոր	ԺԴ/ԺԵ	Թադէոսէ՛	—	Ճառքնտիր
17	21,7 × 14,5	Թուղթ	նոսր	ԺԴ	Կարապետ	Կաֆ. ա	Ժողովածոյք
18	16,5 × 10	Թուղթ	նոսր	1584 ^o	Թովհ.	Կաֆ. ա	Ժողովածոյք
19	24,5 × 18	Թուղթ	նոսր	1601	Չախնո	Իւով	Կանոնագիրք
					Սիմէոն		
20	15,3 × 10	Թուղթ	նոսր	1635	Սիմէոն Գպիր	Լվով	Ուղեգրութիւն
21	19,7 × 15,7	Թուղթ	նոսր	ԺԻ	—	—	Բաղդիրք
22	19,5 × 15,3	Թուղթ	նոսր	1628	Մկրտիչ	—	Բաղդիրք
							Հայ. — Թարգմանք
23	12,5 × 7,5	Թուղթ	նոսր	ԺԵ/ԺԸ	—	—	Բաղդիրք Հայ. — Լատ.
1 (24)	29 × 22	Մաղաղ.	Լրկաթղիր	1197/8	Գրիգոր	ՄԷիճի վանք	Աւետարան
2 (25)	25 × 17,2	Մաղաղ.	բոլոր	1348	Մեյքիսեթ	Տապարալըշ	Աւետարան
3 (26)	26 × 20	Թուղթ	բոլոր	1631	Սիմէոն	Լով	Աւետարան
4 (27)	20 × 15,5	Թուղթ	բոլոր	1652	Մուրաա	Եազլովցա	Աւետարան
					Սարգիս		
5 (28)	13 × 8,8	Թուղթ	բոլոր	1344	Թորոս Սու- քիասեանց	Սուրխաթ	Շարահնոց
6 (29)	30,2 × 20	Թուղթ	նոսր	1680	Միքայէլ Միքայէլեանց	Լով(°)	Շարահնոց
7 (30)	12 × 8,3	Թուղթ	նոսր	ԺԻ	—	—	Ժամագիրք եւ Շարահնոց
8 (31)	?	Մաղաղ.	բոլոր	ԺԵ/ԺԶ	—	—	Շարահնոց
9 (32)	21,6 × 17,5	Թուղթ	նոսր	1783	—	—	Երգարան
10 (33)	17,5 × 11,5	Թուղթ	նոսր	1783	—	—	Երգարան
11 (34)	32,3 × 20,2	Թուղթ	բոլոր	1677	Ոնոգիրոս	Լով	Ճաշոց եւ Պատարագա- մատոյց
12 (35)	25,7 × 18,6	Թուղթ	բոլոր	ԺԸ/ԺԹ	—	—	Ճաշոց եւ Պատարագա- մատոյց
13 (36)	38 × 25,8	Թուղթ	բոլոր	1725	Լով	Քրիստափոր Ֆառուհեանց	Պատարագամատոյց
14 (37)	31 × 19	Թուղթ	նոսր	1732	Քոթի	—	Պատարագամատոյց
15 (38)	33,3 × 20,2	Թուղթ	բոլոր	1742	Լեօպոլիտ	Քրիստափոր Ֆառուհեանց	Պատարագամատոյց
16 (39)	36,7 × 25	Թուղթ	բոլոր	1801	Լեօպոլիտ	—	Քորհրդատետր
17 (40)	34 × 21	Թուղթ	նոսր	ԺԸ	—	—	Պատարագամատոյց
18 (41)	20,5 × 15,3	Թուղթ	բոլոր	1522	Լով	Մկրտիչ	Գիրք Չեռնադրութեան
19 (42)	19,7 × 16,3	Թուղթ	չղաղիր	1646	Կամենից	—	Գիրք Չեռնադրութեան
20 (43)	30,5 × 19,7	Թուղթ	չղաղիր	1724	Լով	Թովհ. Ակունտինո- վիչ	Մաշտոց Չեռնադրութեան
21 (44)	28,5 × 18	Թուղթ	նոսր	1728	Լով	—	Մաշտոց Լեւոնայոց
22 (45)	33,6 × 23	Թուղթ	բոլոր	1696	Լով	—	Քաշանայապետական մատենան
23 (46)	34,5 × 21	Թուղթ	նոսր	1579	Կամենից	Քաշեքա	Յայտնագիրք
24 (47)	19 × 15	Թուղթ	բոլոր	1703 ^o	—	—	Վարդան Եռնանեանի Թուղթ քաջալերական
25 (48)	19 × 15,5	Թուղթ	չղաղիր	1690	—	—	Յանկ յիշատակաց եւ կոն- դակք նուիրաց
26 (49)	35 × 21,3	Թուղթ	նոսր	ԺԸ	—	—	Գանձարան շաշոց լեզուի Սուր. Ռուբայ

1.

Յ Ո Ւ Յ Ե Կ

Ն Ա Յ Ե Ր Է Ն Չ Ե Ռ Ե Գ Ր Ե Յ
Մ Ե Տ Ե Ն Ե Գ Ե Ր Ե Ն Ի Ն Ն Ե Մ Ե Լ Ս Ե Ր Ե Ն Ի

Ի Լ Վ Ո Վ

1.

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ա Ր Ա Ն

Cod. arm 61. — ԺԷ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 230: — ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ՝ 13 X 9.2 սմ.:
— ՆԻԻԹ՝ ԲՈՒՂՔ: — ԳԻՐ՝ ԲՈՒՂՔԻՐ: — ԿԱՁՄ՝
կաշի: — ՀԱՆԳԻՄԱՆՔ՝ լաւ. սկիզբէն եւ վերջէն
բոլոր ինկած. այս պակասը լրացնելու համար դա-
տարկ քղթեր դրուած: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ կամ,
նոյնպէս լուսանցազարդեր եւ ծաղկազարդ. պարզ: —
ՆԿԱՐՆԵՐ՝ էջ 442, 453 (Ներսէս Շնորհալի), պարզ.
ամնաշակ: — ԽՈՐԱԳԻՐԹ եւ ՍԿՁԻՆԱՏՈՂՔ՝ կարմրա-

ղիւր: — ՏԵՂԻ եւ ԳՐԻԶ՝ անծամօր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝
ԺԷ. դար:

*Մատենա է Սաղմոսարան, պակասաւոր.
ի կատարածին՝ Հաւատով խոստովանիմ,
թերի: Յիշատակարան հւն չունի:*

Հմտ. Macler, REA 7 (1927), 130:

2.

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

Cod. arm. 48. — ՌԾԲ = 1603:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 344: — ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ՝ 20 X 15.5 սմ.:
— ՆԻԻԹ՝ ԲՈՒՂՔ: — ԳԻՐ՝ ԲՈՒՂՔԻՐ: — ԿԱՁՄ՝ փայ-
տնայ քաւաղապատ: — ԳՐԶՈՒԹԻԻՆ՝ երկսիւմ: — ՀԱՆ-
ԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ. տեղ տեղ ցեցակեր: — ԽՈՐԱՆՆԵՐ՝
էջ 2—11 (Համարաբրատ), պարզ գպմերով: — ԿԻՍԱ-
ԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ էջ 25, 189, 317, 523, բազմադոյն, ասկե-
խաւ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱՋԱՐԴԻՔ եւ ՆՊԱՂԿԱԳԻՐԹ՝ մեծ
բուով: — ՏԵՂԻ՝ Զամոսաց: — ԳՐԻԶ՝ Ղազար եղիս-
կապոս: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1603:

*Մատենա է Աւետարան լիակատար:
Ունի նախադրութիւնները, ցանկերը, եւ ի
վերջ իւրաքանչիւր Աւետարանին՝ Աւետարա-
նիչներու մասին տեղեկութիւններ:*

*ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՔ. էջ 684. Փառք... Արդ
զբոյժու աւոր Աւետարանս ի թուին ՌԾԲ.
եւ Հատու յանգ եւ ի յաւարտ մարտի Դ. Զե-
ամբ աղբիւրս եւ անարժանս ի մէջ եպիս-
կոսաց. անբան եւ անիմաստս ի մէջ կար-
գաւորաց. եւ որպէս յիմար զոլով սկիզբն*

*արարեալ Հասա՛ ի յաւարտն եւ անճոռնիս
մահդասի Ղազարս յետեալ յնպիսկոսոսաց,
երկրան Եւդոկացի: Որդի Մանկուչ Սարգսի
եւ մօրն իմոյ Ղուկու խաթունին. եւ Հան-
դուցեալ արէան մերձաւորաց իմոց. ամէն:*

*Աղաչեմք ձեզ ո՛վ եղբայրք իմ կարդա-
կիցք եւ պաշտօնակից որ անմեղադիր լինիք
խոչարութեան եւ սղալանաց սորա. քանզի
յոյժ վըշտանայի ի յօտարութեան վտարանդէ
զի նեղէին զիս խորհուրդ(ք) իմ եւ յոյժ տա-
րակուսի կայի, վասն այն զիրս եւ ծաղիկս ոչ
յարմարի. աղաչեմ զձեզ Հմեղադրել. եւ ար-
ժանի առնել զիս զիծուն գրիչս եւ զծնողս իմ
յիշել ի տէր միով Հայր մեղա՛իւ. եւ դուք եւ
ննջեցեալքն ձեր յիշեալ լիջիւր առաջի Գրիս-
տոսի. ամէն:*

*Եւ ի ժամանակիս յայսմիկ որ էր Հայ-
րապետն եւ առաջնորդն տէր Մեղիթիսթ կա-
թողիկոսն. եւ ի թագաւորութեան քրիստո-*

յալ արդեանյն. և յարդար վաստակոյ իւրոց եղբայրն իմ Գրիգոր. և ևս զսա յիշատակ վասն հոգոյ իւրոյ և վասն ծնողացն և ամենայն արեան մերձստորացն իւրոց ի նորաչէն յազարն Զամուշեա. յեկեղեցի ամենատարուհոյ Ասատուածնին: ... Արդ յեւրեան անկեալ տղաչեմ՝ զձեզ... յիշեցէք... նախ զստացող սորա զստացող եղբայրն իմ զպարոն Գրիգորն և զանպիտան Մկրտիչ գրիչս. և զծնողսն մեր զԻսիսեղեալսն առ Քրիստոս՝ զհայրն մեր զպարոն Ղազարն և զմայրն մեր զԿատարինէն. և զեղբայրսն մեր զբան Թարսն և զբան Նիկողայոսն և զԱնդրէասն որ յերիտաւարդական հասակին փոխեցաւ յաշխարհէս. և զբայրն մեր զԾուշանն և զամենայն արեան մերձստորսն մեր. և ասացէք զտեղ միայն զԱսատուած ողորմի և Քրիստոս Ասատուած ամենեցուն, ամենայնի ողորմած ձեզ յիշողացդ և մեզ յիշեցելոցս ողորմեացի ի միւսանգամ զստատան իւրոյ. ամէն:

2. Էջ 661. Փակցուած կոյ հետեւեալ յիշատակարանը

Ընդ նմին յիշեցէք եղբարք իմ նապեղի ի

սուրբ և ի մաքուր յաղօթիս ձեր զնիկոյ Լույսի սրբուն Աւետիք Տոմաթիրսեանց սրբին, զիմ հօրն և մօրն՝ զեղբայրն և զքոյրն իմ. և ասացէք Ասատուած ողորմի նոցա հոգոցն: Որ յիշատակարան զրեցի սուրբ Աւետարանիս. ի խնդրոյ բան Գրիգորի Զամուշացի զստացող սուրբ մատենիս: Ի յազարն Բեօղղբով. որ ազատ սրգիքն զստատաննաւ զստին կէս տարի. որպէս հոգեւորքն սոյնպէս և մարմնաւորք. ի թվ. Հոյոց ՌԶԹ: մարտի ամսոյ 6. օրն 6. ի չի: Ազուհացիցն երրորդ շաբաթին: Հոյոցն:

Ընդ նմին և զվարդեան իմ զտէր Դսուրի ԶԵԼԹՈՆԵՐԻ յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթիս մեր. և ասացէք Ասատուած ողորմի հոգոյն. և ծնողացն նորին առ հասարակ ամէն:

Հայր մեր որ յերկինսց:

3. Էջ 506. Յիսուս Քրիստոս... ողորմեա... երկու եղբարցս աւետարանիս ստացողի՝ Գրիգորի և մեղաւոր զծոյլիս սորա Մկրտչի. զընցաւ թվ. ՌԶԸ:

Չեաղբրի մասին հմտ. Macler: REA 7 (1927), 108—112:

4.

ԹՈՒՂԹՔ ՊԱԿՂՈՍԻ ԵՒ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

Cod. arm. 55. — ՌԺԲ = 1563:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 353: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 16 X 11 սմ: — ՆԻԹՔ՝ բուրբ: — ԳԻՐ՝ բաղրգիր: — ԿԱԶՈՒ՝ կաշեպատ. խորամանկ զարդերով: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻ՝ յաւ: — ԿԵՈՒԼԵՈՒՆ՝ էջ 1, պարզ: — ՏԵՂԻ՝ Լվով: — ԳՐԻԶ՝ Թաւուս Իրէց: — ԺԱՄԱՆԻԿ՝ 1563:

Մատենան է Թուղթք Պաւղոսի և Յայտնութիւն Յովհաննու:

1. Էջ 1—552. Թուղթք Պաւղոսի Ա—ԺԳ: Կիր՝ Եւթագեայ «Գրեցի և կարգեցի» և Թեւաղորտութիւնն և Նաւարկութիւնն:

2. Էջ 554—662. Յայտնութիւն Յովհաննու:

3. Էջ 662. Եւսերի հայրապետի ժամանակագրի յեկեղեցւոյ պատմութենէն վկայութիւն վասն Տեաւեանն Յովհաննու: Իսկ զի նշաստացուր վասն Յովհաննու...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. 1. Էջ 663: Փառք... Արդ զընցաւ աստուածահաճոյ տառս սուրբ

առաքելոցն Պաւղոսի որ է փոյն Տարսնի, և ընդ նմին տեսիլ սրբոցն Յովհաննու յաւետարանչի որ ի Պատմոս կոչոյն: Ի թվիս Հոյոց ՌԺԲ և փետրվար ամսոյ ԻԸ: Ի յաւաքն Իլով. ընդ հովանեաւ սուրբ Ասատուածնին ննջման: Ի ժամանակս աստուածաւէր և բարեպաշտ թաղաւորին Աւգոստոսի: Եւ հայրապետութեան տեսնուելը Ողևիա-նոսի կաթողիկոսի Արքնճեցոյ. և ի մերումս նահանգի տէր Գրիգոր արհիպիսկոպոսին վանեցոյ: Զետմր մեղաւոր և անարժան թուման իրիցուս, որ ոչ Լմ արժանի կուշիլ պաշտօնեայ պսամ շնորհի. որ անուամբս Ժիպն Լմ կուշեցեալ, բայց զսրծովս հեռի Լմ ի ճամարտութենէ:

Ով սուրբ ընդերձոյդ, աղաչեմ զձեզ, յորժամ ընթերնուք կամ տարինակէք և աւղ-

տիք ի սմանէ յիշեցէք ի մտքըստիայլ աղաւթս
ձեր զիս անարժանս եւ զծնողս իմ մի տէր
ողորմեայիւ եւ զուք յիշեալ յիշիք ի Քրիստոս
սոսկ Աստուծոյ մերոյ :

2. Էջ 666. Ես Յակոբ Էրէցս Զամօսցոյին
ստացա զսա ի Թվին ՌՃԲ :

Զեռարբիս մասին հմտ. Maclet: REA 7 (1927),
128—129 :

5.

ՃԱՇՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱ ԱԳԱՄԱՏՈՅՑ ԼԵՂԱՀԱՅՈՑ

Cod. arm. 68. — ՌՃԽԷ = 1698 :

ԻՌԻՂԻԹՔ՝ 111: — ՄԵՆՈՒԻԻԻՆ՝ 29 × 17,5 հմ: —
ՆԻԻԻԹ՝ ամոռոյի բուրբ: — ԳԻՐ՝ մօտը: —
ԳՐԶՈՒԹԻՆ՝ միասիւն եւ երկսիւն: — ԿԱՅՄ՝ կաշի:
— ԼԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԳԱՏԱՐԿ՝ էջ 29—34, 44,
85—90, 191—194, 209—222: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ եռա-
զայն, էջ 1, 91, 98, 117, 123, 133: — ԼՈՒՍԱՆՑԱ-
ՋԱՐԴՔԻ եւ ԾԱՂԱԿԻՐԹ՝ կամ: — ԽՈՐԱԳԻՐԹ եւ
ՍԵՐՆԱՏԱՌԹ՝ կարմրագիր: — ՏԵՂԻ՝ Լեւոն: —
ԳՐԻԶ փոքր մասիւն՝ Սահակ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1698:

Մատենա է ճաշոց եւ Պատարագամա-
տոյց Լեհահայոց, հետեւեալ բովանդակու-
թեամբ:

1. էջ 1—26. Ճաշոց, ընթերցուածք
Ծննդեան տօնէն մինչեւ Աւագ շարաթ. կից՝
Աւետման ընթերցումը:

2. էջ 26. Յորժամ կամենցի քահանայ
պատարագ մատուցանել, պարտ է խորհրդա-
րար զգեստաւորել. զպիրքն երդին ընդ քա-
հանային Սղմ. Յիշեալ, Տէր, զԴաւիթ...:
Կից՝ (Աղօթք) ննջեցելոյ. Սուրբ երբորդու-
թիւն ընկալ պատարագս...:

3. էջ 27—28. Աղօթք վասն ննջեցելոց ա-
ռանձնակի: Վասն վախճանելոյ հայրապետի
աղօթք...: Այսպէս այլ եւ այլ փոքր աղօթք-
ներ մատուցանելի ի պատարագին:

4. էջ 35—43 (նոտր-չղաղիր). Աս պա-
տարագն պատրաստութիւն առ պատարագն:
Սղմ. ՃԼԱ. Քահանայք քո զգեցցին...: Որ
զգեցեալ եւ յոյս...: — Աս պատարագն Գրի-
գոր ԺԴ. Փափն շնորհաց զնորոգութիւնս
50 ամաց իւրաքանչիւրում ասացոյի զհե-
տեւեալ աղօթս. եւ կամ իմ հուշակել զպատա-
րագն...: — Առաջութիւն Պատարագի վասն
ննջեցելոց: Յիշեալ, Տէր, զՏոգիս ծնողաց...:
— Առաջութիւն յոյժ օգտակար վասն ամե-
նայն հարկաւորութեանց առանձնականաց եւ
հրապարականաց. Ով Հայր ողորմութեանց...:
— Աղօթք զկնի Պատարագին. Զերից ման-
կանցն երդեսցուք զօրհնութիւն...: Կից՝

Աղօթեացուք. Աստուած որ Էրից մանկանցն
մեղկացուցեր զրոցս...: — Աղօթք Լէօնի
փափին...: Սրբաղնայորոյ եւ անրաժանելի
երբորդութեան...: Կից՝ Աղօթք. Ով ամե-
նայթած զոհանամ զքէն...:

5. էջ 42—43. Աղօթք զԷկատարու-
թեան:

6. էջ 45—84. Կարգ պատարագի: Քա-
հանայն պատրաստեալ սպասաւորօքն հան-
դերձ, զայ առաջի սուրբ սեղանոյն, եւ զպատ-
շաճաւոր խոնարհութիւն նմա արարեալ, խա-
չաղնքէ զինքն եւ յստակ ձայնիւ ասէ. Յա-
նուն Հօր...: Մտից առաջի սեղանոյ...: Փառք
Հօր...: Խոստովանիմ...: Ընկալ, Տէր...:
Սուրբ խորանուս աղաչեսցուք...: Ի յարկի
սրբութեան...: Եւ ի բաց եղեալ զքոյ սկսոյն
սոսկ զՍղմ. Ինձ մերձենալ սու Աստուած բարի
է... եւ այլն:

7. էջ 48—58. Ժամամուտք:

8. էջ 91—187 (նոտր, Ա. մասին զրով).
Ճաշոց՝ սկսեալ Զատիէն, կիրակիներու հա-
մար:

9. էջ 188—190 (այլ զրով). Ճաշոյ սրբոյն
Գահղանոսի. Սղմ. Բերան արդարոյ...:

10. էջ 195—205 (մեծ նոտրաղիր). Կա-
նոն Զուր օրհնելոյ ի տօնի Աստուածայայտ-
նութեան:

11. էջ 206 (188 էջի զրով). Զեւ արձակ-
ման հոգեկան եւ լատինական:

12. էջ 207—208 (չղաղիր եւ նոտրաղիր).
Յուցակ ճաշոցի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՆՈՒՆ. 1. էջ 188. Ստորին լու-
սանցքի վրայ. Թվին ՌՃԽԷ (1698) սեպտեմ-
բերի ԺԴ: Գրեցաւ ձեռամբ Սահակին, Նի-
կոյի:

2. էջ 206. Թվին ՌՃԽԷ. յունիսի Ժ:

Զեռարբիս մասին հմտ. Maclet: REA 7 (1927),
125—126:

6.

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ ԵՒ ՃԱՇՈՅ ՊԱՏԱՐԱԳԻ

Cod. arm. 67. — ՌՃԶԳ = 1734:

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 173: — ՄԵՆՈՒԹԻԻՆ՝ 30.8 X 18.3 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ շղագիր: — ԿԱՋՄ՝ կաշի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ ԵՒ ՍԿԶՐԱՆԳԻՐՔ՝ կարմրագիր: — ԳԱՏԱՐԿ՝ 26 էջ: — ՏԵՂԻ՝ Լեռնալիս: — ԳՐԻԶ՝ Յովհ. Ակոյալիմեանց: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1734:

Մատենան է «Պատարագամատոյց կամ խորհրդատե(ա)րն ըստ ձիւին եւ արարողութեանն եկեղեցւոյ Հայոց՝ զընկալ յամի ներմարմնութեան Տեառն 1734. այսինքն խորհրդատեար եւ ընթերցուածք պատարագի:

էջ 60—103 կարգ պատարագի: էջ 315—320 այլ գրչէ «Ի տօնի սրբուհի Աստուածածնոյ Հրեշտակաց, այսինքն Փորձիօնքուլայ» եւն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. էջ 313. Ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն Հօր եւ Որդւոյ եւ Ոգւոյն սրբոյ զընկալ է այս խորհուրդմատոյց, ձեռօք Յոհաննու Ակոյալիեանց արհեպիսկոպոսի Լէ(հա)հայոց եւ այլ. Ի ԼՂուպիս յամի Տեառն 1734. օգոստ. 18:

Ձեռագրի մասին հմտ. Maclet: REA 7 (1927), 113:

7.

ՃԱՇՈՅ

Cod. arm. 69. — ՌՃԼ = 1658:

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 450: — ՄԵՆՈՒԹԻԻՆ՝ 28.2 X 17.5 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԿԱՋՄ՝ կաշի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ էջ 1. զուռուր: — ԵՄԼԿԱԳԻՐՆԵՐ՝ կամ: — ՏԵՂԻ՝ ամծամօք: — ԳՐԻԶ՝ Մեղգոն Արեւիկ Լոյսի: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1658:

Մատենան է ձաւոյց եւ Պատարագամատոյց:

էջ 318—377 Խորհրդատեար, կից ժամանակներ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. էջ 376. Գրեաց թվ. Հայոց ՌՃԼ (1658). Մեղգոն Արեւիկ Լոյսի:

Հմտ. Maclet: REA 7 (1927), 134—138:

8.

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ

Cod. arm. 53. — ԺՐ. դար:

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 45: — ՄԵՆՈՒԹԻԻՆ՝ 18.3 X 15 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր-շղագիր: — ԿԱՋՄ՝ կաշի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԳԱՏԱՐԿ՝ 82—90: — ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ ԵՒ ՍԿԶՐԱՆԳԻՐՔ՝ կարմրագիր: — ՏԵՂԻ՝ ամծամօք: — ԳՐԻԶ՝ ամծամօք: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ. դար:

Մատենան է՝ Խորհրդատեար, հետեւեալ բաժանակութեամբ.

էջ 1—14. Պատարագութիւն (ըստ Վարդան Յունանեանի):

էջ 15—60. Կարգ պատարագի:

էջ 63—75. Պատարագ զսրբուհւոյ Կ. Տ. Աստուածածնին եւ ձաւոյց բաղուածք:

էջ 75—78. Երգ մեռելոց: Օրն այն յիսին օր բարկութեան...:

էջ 78—81. Ննջեցելոց աղօթքներ:

Հմտ. Maclet: REA 7 (1927), 114:

• 414 •

—ամ Խամուրբուհու դստիկ . 10 . (14) 39 . 9)

: / զկարգման պահանջով, տեսնելով զգլխավոր

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏԵՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՏԵՐՆԵՏԻՆԱԿԱՆ ԲԱԶԱՐԻ ՎԵԲ-ՍԵԻՏԻՆԵՐԻ ՎԵՋԻՆԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ • ՄԱՍԿՄԵԼՆ • ԿՈՒՆ • ԾՔ • 1932 թ. • 11

2nd ed., Macleer: REA 7 (1927), 124—125:

• Երկու դուկ մեծ - հուստոյի, և օղորդատոյի

—ում միջև ստ իստությունը գտնվում է Երդգույնի

խնայարար համայնությունների շրջանում

8 U S 2 7 0

[illegible]

: պիկանտ՝ ժմառ միգրոն

1. *field* 2. *yellowish* 3. *yellow*

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՎԵՐԱԿԱՆԱԿՈՒՄԸ

12. 4. 1961. 1981 37. 21

• դուի մաս • Եսաճու () • ի ողորդում ()

fulgurido 7000 9000 8000 6000 5000 4000 3000 2000 1000

6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

1

8 9 0 1 2 3 4 5

Cod. arm. 57. — 1751:

—տնելու համար հեռագրեց՝ « Կոմիտաս »

— յբառն նախադասում զորոյն զնամեկմասս վիճակով
ստով շտեղծելովու՞նք որո՞ւ ղնկնեցօք : նուստով

—ուհիս՝ միտուցում մահ՝ չկախվածությունը չկա:

15.8: — 15.8 × 9.8 h₀ : 15.8 × 9.8 h₀ :

— 77 —

יְהוָה יִשְׁמַרְכֶּם וְיִשְׁתַּלְּמֶם וְיִשְׁכַּלְכַּלְכֶּם וְיִשְׁתַּלְּמֶם וְיִשְׁכַּלְכַּלְכֶּם

Նայքը յիւրաքանչիւր ամի կրէին ըստ հին
աւանդուցին ի կառարել զտօնս սրբոց, նաեւ
գտօնս տէրունիս ոմանս...» :

1. Էջ 13—17. Պարզատումարական ա-
ղիւսակ 1751—1779:

2. ԿՆ 19—243. Տօնացոյց : ԻԴ. դէկտեմբ-
բերի. Ճրագաւոյց Յնդէան Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի : Օրհ. ԲՁ. Աւարապիր :

3. Էջ 245—259. Տօնք անչարժ տկանք :

4. Էջ 260. Լիթանեայք յաղաղս եր. Կ.
Մարիամայ Աստուածածնին :

5. Ի՞նչ 265—271. Երգ : Յոյց քեզ, ժայր
 պրթամ, քեւ ընկալցի զհայցուած . . . :

— Երգ . Աստղ Էրկնային որ դՅխումս . . . :

— Երգ . Ողջ լեր , ով աստղ տառաօտեան ,
Էւ այլն :

Ն. Էջ 271. Լիթանիայի յաղագս անուան
Յիսուսի:

Ի. Էջ 277. Երդ ծննդեան ՏԼառն: Ան-

Ճառեւրի բանդ հայրական, ալ. անեղակիւ դոլ
սոնսահման, ալ. . . :

8. Էջ 279. Երգ առ Հոգին սուրբ: Եկ
սրբաբար ստեղծող Հոգի...

9. Իջ 281. Երդ Մարմնոյ և Լեւան
Տեառն: Գոյին փառք, պատիւ, Տէր մեր յա-
րակաց . . . :

10. Իջ 281. Երգ Ձարչարանայ Քրիստոսի, Յիսուս Քրիստոս, Տէր սիրելի, դառն Աստուծոյ յոյժ ցաւալի...:

11. էջ 309. Խոստովանութիւն Հասարակ, դու քարոզատուն զկնի քարոզին կամ բարօխն յառուրս կիրակէկոյ ընդ ժողովրդեանն ասէ : Եւ մեկաւորս խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ . . . (աշխարհաբար) :

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. ՍԿԵՐԸ՝ Ru-
bricela ritus armeni-catholici scripta Sta-
nislao poli, A. D. 1751.

Sum. Macleer: REA 7 (1927), 114—115:

12.

Գ Ա Ն Ջ Ա Ր Ա Ն Ե Ի Տ Ա Ղ Ա Ր Ա Ն

Cod. arm. 52. — 929 = 1424 :

ԹՈՒՆՂԻՔ՝ 298։ — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 18 X 13 հմ.։
— ՆԻԽԹ՝ ԲՈՂՊՐ։ — ԳԻՐԻ՝ բոլորգիր։ — ՄԱԳԱՂԱ-
ԹԻԱՅՈՒ ԱՍՏՎԱՆԱԿ՝ միջին մեքսագիտան երկաթադրով
4 բողբ. (տես վարը)։ — ԿԱՋԼ՝ կաշնայ, գծագր-
դասած։ — ՀԱՆԳԱՄԱՆՈՒՄ՝ լաւ։ — ԴԱՏԱՐԿ՝ 1—2,
282բ, 295—296, 299բ։ — ԿԻՍԱՌՈՐԱՆ՝ 4ա։ — ԶԱՐ-
ԴԱԳՐԻՆ՝ կամ ցրիւ։ — ԽՈՐԱԳՐԻՆԵՐՆԵՐ ԷՆ ՍԿԶԻՆԱ,
ՏՈՂԵՐՆԵՐ՝ կաթմագիր։ — ՆՈՐ ԳՐԶԷ ԷՆ՝ բոլորգիր
ԺԷ. ԺԸ. դարէ, ԲԳ. 276ա—298ա։ — ՏԵՂԻ՝ և՛մա-
յում։ — ԳՐԻԾ՝ Յովհաննէս։ — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1424։

Մատենան է՝ Գանձարան եւ Տաղարան
եկեղացական երգերու. յատկապէս ինչս-
տուր Կէչառուցւոյ, Մկրտիչ վարդապետի
եւ Յովհաննէս Թլիկուրանցւոյ գանձերէ կաղ-
մուած. Գրիգոր ինքիւցւոյ գանձերէն 2—3
հատ միայն ներս առնուած է։ Հետաքրքրա-
կան է այս տեսակէտէ։ Կը ներկայացնեմ հոս
տպանդակութիւնը մանրամասնօրէն։

Թղ. 2բ—Յա. 2ինչ եւ իցէ ի դիրք (ցանկ
բաժանողական թեան) .

1. Թղ. 4ա. Գանձ Ահեռեաց Աստուածաձայնին: Խնդրութեան ձայն...:

ա. Տա. Տաղ Աւետեաց Աստուածաճնին.
Աբէ Աւետեաց, ուրախութեան հնչումն...

բ. Տր. փ. Ողջոյն սիրալիւր, ըրկրեալ,
որհնեալ տաճար... :

Գ . Պա . փ . Իմանալի Սէրոյրէ . . . :

11. Սր. Ի. Գոյեառ բերկրանաց . . . :

2. ԹՎ. 10Բ. Գանձ Մենդեան ի Գրիգորէ :
Գոռունքս լրդճագին, զովկառ յապցրադին...

3. Թղ. 13ա. Գանձ Մենընդեան ի Խա-
չատուրու : Խնդայհրաէր Երզաւք... :

4. Թղ. 17թ. Գանձ Նճնդեան: Խնդայ
Սայր Բանին...:

Յ. ԹԴ. 200. Գանձ Մկրտումթեանն Վրիս-
տասի Աստուծոյ մէկոյ: Մաքուր եւ անբիծ
սուրբ Աստուածածին...:

Է. ՉԼա. Տաղ Յայտնութեան Ճրագալու-
դին: Այստիպ աւետեաց Գարրիէլ...:

Գ. 24Ի. փ. Նոր ծաղիկ բլրիսէ այսաւր . . .
Է. 25Ի. Տառ Լիւհնութեան ջրոյն տեառն

Ներսիսի կաթողիկոսի ասացեալ: Աւետիս
մեծ խորհրդոյ...:

Ը. 27ր. Այլ տալ Յայտնութեան և
Մկրտութեան: Քրիստոս բանդ Հօր ծնունդ
անժամանակ...:

բ. 29ա. Տաղ նմին աւուրն երեկոյին ի ներսիսէ կաթողիկոսէ: Այսաւր ի սկզբան, Բանն որ ընդ Հօր միշտ յէութեան...:

ժ. 30ա. Տաղ Բ. աւուր խոսրովային. սեւան ներսիսի կաթողիկոսի. Նոր եղեմ բանաւոր տնկոյն...:

ժա. 31բ. Տաղ նմին աւուրն երեկոյին յամուռն: Աւետիս մատուցանեմք, աւետիս, Բեթղէսեմ երաց զեղեմ աւետիս... (տունք՝ Ա.—Բ):

ժբ. 33ա. փ. Սկիւրն էտ լինելութեանց ի սկզբանէ Բանն Աստուած...:

ժգ. 33բ. Տաղ Գ. աւուրն ի ներսիսէ կաթողիկոսէ: Ծաղումն յարիւն...:

ժդ. փ. Երբ նոր աւետեաց բարբառ... (տունք՝ ԵՐԳ ՆԵՐՍԻՍԻ ԱՅՍ Է):

ժե. 34բ. Տաղ նմին աւուրն երեկոյին: Աստուծոյ ողորմութեանցն ազգեցումն, առաքումն Միածնին Հօր յերկիր...:

ժզ. փ. Իսկ զու ընդէ՞ր եւ խոսիւր...:

ժէ. 35ա. Տաղ Դ. աւուր ի ներսիսէ կաթողիկոսէ: Այսաւր աւետեաց ձայն եհաս...:

ժը. փ. Բարբառ աւետեաց ձայնիւ Գարիկ... (տունք՝ ԲԱՆ ՆԵՐՍԻՍԻ Է):

ժթ. 37ա. Նմին աւուրն երեկոյին ի ներսիսէ կաթողիկոսէ: Սերովբէից գերադոյն...:

ի. փ. Ողջոյն ընդ քեզ, Մարիամ...:

իա. 38ա. Կանոն Ե. աւուր ի ներսիսէ կաթողիկոսի. Լոյս փառաց էին ծաղոյիս ծաղումն...:

իբ. փ. Նոր Թագաւորին անժամանակ ծնեալ Բանին... (տունք՝ ՆԵՐՍԻՍԻ ԵՐԳ):

իգ. 39ա. Նմին աւուրն երեկոյին ի ներսիսէ կաթողիկոսէ: Տիրուհի սուրբ կոյս մարմնացելոյ Բանին...:

փ. Անճառ Բանին բարձրելոյն...:

իդ. 40ա. Այլ բան Մենդեան անուշ եղանակաւ: Շարժէ զբանաւորս բանաւորաց յիմաստն...:

իե. փ. Յայրն երկնանման իջեանեալ նստի...:

իզ. 40բ. Տաղ Է. աւուրն ի ներսիսէ: Սկսեալն յանկիրդն ի Հաւրէ անժամանակ որդին...:

իէ. փ. Տէր փառաց անճառ ծնեալն...:

իը. 41բ. Մեղեգիք Մենդեան: Փողկըմ փողէր Սերովբէն...:

իթ. 42ա. Նրմին աւուրս երեկոյն քաղցր կդանակ: Էին աջոյ աջոյ ձեռին...:

լ. փ. Դու շուշան ծաղիկ...:

լա. 43ա. Տեառն ներսիսի ասացեալ ի սուրբ Աստուածածին կուսն, Խոսրովային: Նոր ծաղիկ ցուցաւ...:

լբ. 44բ. Կանոն Ը. աւուրն տեառն ներսիսի: Այսօր ցնծան զասք հոգեղինացն...:

լգ. 45բ. Տաղ Մենդեան ի Պարթէ: Պարազրի անդարադրելի Բանն ի մարմնի...:

կ. Թղ. 46ա. Գանձ Յովաննու Կարապետի: Մեծապայծառ փառօք զարդարեալ...:

կե. 49ա. Տաղ Յովաննու Մկրտչին ի ներսիսէ կաթողիկոսէ: Անմարմնոցն հրեղինաց...:

7. Թղ. 51ա. Տաղ Անտոնի անապատահանի: Խրատ մարդասիրին արարչապործին...:

կզ. 55ա. Տաղ Ս. Անտոնի եւ նմանեաց նոցա: Անտոն ոստ անապատի...:

կէ. փ. Անճամք խոնարհիմք...:

8. Թղ. 56բ. Գանձ Տեառնընդառաջին: Միանական սուրբ Երրորդութիւն...:

լը. 59ա. Տաղ Քառասնօրեայ զայստեան ի տաճարն: Այսօր ցնծոյ Երուսաղէմ...:

լթ. փ. Քրիստոս փառաց Թագաւորն...:

9. Թղ. 61բ. Գանձ Ս. Սարգսի զօրավարին եւ որդւոյ (նորին) Մար(տիրոսի): Մեծապայծառ փառաւր զարդարեալ...:

լս. 65ա. Տաղ Ս. Սարգսի զարա(վարին): Պարծանք հանդիսի խմրից...:

լսա. փ. Վկայից հանդիսից...:

10. Թղ. 66ա. Գանձ Ա. Կիրակէի պաշտօն: Մեղալ, Տէր, մեղալ...:

11. Թղ. 70ա. Գանձ Գէորգայ զաւրաւարին: Խնդահաւէր մանկունք Սիրոնի...:

լսբ. 73բ. Տաղ Գէորգայ զաւրաւարին ի հանդիսական տաւնիս...:

լոգ. 74բ. Տաղ սուրբ զինաւորին Մեղեկերիսի: Քաջամարտիկ մեծ զինուորին...:

12. Թղ. 75բ. Գանձ Աղուհացից Բ. Կիրակէի: Երգ յաւերժական...:

13. Թղ. 80ա. Գանձ Գ. Կիրակէի Աղուհացից: Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ...:

14. Թղ. 83բ. Գանձ Կիւրղի Երուսաղէմի հայրապետին: Խորհուրդ յայտնեալ...:

15. Թղ. 88ա. Գանձ Դ. Կիրակէի Աղուհացից: Մեծ եւ ահեղ անուն տիրական...:

16. Թղ. 92ա. Գանձ սուրբ Քառասնից :
Մեծ եւ ահեղ անմահից արքայ... :

Խղ. 94բ. Տաղ սուրբ Քառասնիցն ի
Բարսղէ : Երդ ներքողական քաղցրանուալ... :

17. Թղ. 96ա. Գանձ Աղուհացից Ե. կի-
րակէի : Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ անեղին... :

18. Թղ. 99բ. Գանձ Ս. Գրիգորի Լու-
սաւորչին : Մեծ եւ հզօր թաղաւոր անմահ... :

Խէ. 102բ. Տաղ Ս. Գրիգորի Լուսաւորչի
ի Ներսիսէ : Սրովբէից ձայնիւ եղանակեմք... :

Խք. 104բ. Այլ տաղ Ս. Լուսաւորչին
մերոյ : Գրիգորիոս առաքինի... :

Խք. փ. Բարձրացիր փառօք... :

19. Թղ. 108բ. Գանձ Ղաղարու ի Բեթա-
նիայ : Խորհուրդ հրաւիրման... :

Ժ. 111բ. Տեառն Ներսիսի Հայոց կաթո-
ղիկոսի ի Յարութիւն Ղաղարու : Անմահ թա-
ղաւորն իջեալ... :

20. Թղ. 113բ. Գանձ Մաղկաղարդին :
Խնայոյ խորան խորհրդոյ... :

Ժա. 116ա. Տաղ զալստեան իշով յերու-
տաղէմ. Գրեգոր : Էնն որոյ նորին ընոյն... :

Ժբ. փ. Զայնն այն որ զաշխարհս... :

21. Թղ. 119բ. Գանձ Աւաղ Բշին : Գե-
րաղոյն էից գերահրաշ զոյից... (տունք՝
Գրիգոր) :

Ժգ. 118բ. Այլ տաղ գալստեան իշով :
Այսօր գալստեան Աստուծոյ որդւոյն... :

Ժդ. 119ա. Այլ տաղ մեծ Բշին : Անդ ի
մէջ զրախտին երեք անձինք) էին... :

Ժե. 125ա. Մեղեղի նմին Բշի : Յանե-
ղաւնն զրախտին... :

Ժզ. 125բ. Տաղ մեծի Գշի աւուր : Որք
բնկալք ի գործ... :

22. Թղ. 127ա. Գանձ մեծի Դշի աւուր :
Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ անեղին... :

Ժէ. 129բ. Տաղ մեծի Դշին առաւո-
տ(ուն) : Այսօր զտէրտ արարիչ, որ զաս ի
շարժարանս... :

Ժը. փ. Գառն անարատ... :

23. Թղ. 131ա. Գանձ մեծի աւաղ Եշի :
Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ ահագին... :

Ժբ. 133բ. Տաղ մեծի Եշի : Սկիզբն
Հայոց արարածոց գոյից... :

Կ. փ. Լեկալ յուժանէր... :

Կա. փ. Հոսեալ հրեղինացն... :

24. Թղ. 136ա. Գանձ աւաղ Ուրբաթի.
ի Խաչատրէ) : Խորհուրդն որ ծածկեալն
էր... :

Կբ. 142բ. Տաղ մեծի Ուրբաթուն : Ի յուր-
բաթուն մեծի դատկիս... :

Կգ. 143ա. Այլ տաղ նմին աւուրն : Անեղ
որդին հօր միածին... (տունք՝ Ա—Մ, Փ—Ք) :

Կդ. 144բ. Մեղեղի մեծի Ուրբաթի : Քե-
րովբէից թաղաւորն... :

Կե. (փ.) Մարաւեցաւ Տէրն ի խաչին... :

Կզ. 145բ. Այլ տաղ մեծի Ուրբաթի :
Լցեալ բանն այսօր սուրբ մարդարէիցն... :

Կէ. փ. Դասքն հրէական Լղին սրահա-
պան... :

25. Թղ. 148բ. Գանձ մեծի Շարաթ(ու)
թաղման Քրիստոսի : Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ
ստակալի... :

Կը. 151ա. Տաղ մեծի Շբ. թաղման ի
Ներսիսէ Լամբր... : Այսօր է շարաթ եւ
լուծութիւն... :

Կթ. 152բ. Մեղեղի խաչելութեան Տառն
եւ թաղման : Որ հրակերպ կառուք... :

26. Թղ. 153ա. Գանձ Յարութեան ի
սուրբ գառկին : Մեծապայծառ ձայն ուրա-
խալի... :

27. Թղ. 156ա. Գանձ Յարութեան Տեառն
մերոյ : Մարդասիրութեամբ որդիդ միա-
ծին... :

28. Թղ. 158բ. Գանձ Յարութեան. ի
Խաչատրէ : Խնամք խորհրդոյ... :

29. Թղ. 163բ. Այլ Գանձ Յարութեան :
Խորհուրդ հրաւիրման... :

30. Թղ. 167ա. Գանձ զիշերոյ սլաշտա-
ման ամենայն կիրակէի : Գերանճառ արփի,
զոլ սրտճառ էի... (տունք՝ Գրիգորի է) :

Կթ. 170ա. Տաղ Զատիկն Իզարերից
աւետարանին : Այսօր լոյս ծագեաց յաւուրս
առաջինս... :

Կ. 171ա. Տաղ Յարութեան Մարկոսի
աւետարանին Իզարերից : Այսօր ընդ ծագել
արեւուն... :

Կա. 173ա. Տաղ Ղուկասու աւետարանին
Իզարերից : Յնձան այսօր Երկինք... :

Կբ. 174ա. Տաղ Իզարերից Յոհաննու :
Նոյնազոյ ընդ Հօր Բանն Աստուած... (տունք՝
Ներսիսի) :

Կգ. փ. Յարեալ փառաց թաղաւոր... :

Կդ. փ. Յարեալ յաւուր երրորդի... :

հե. 176ա. Տաղ Ներսիսի ի նոյն խորհուրդ. բառ Ղուկասու: Նոր իմն աւետեաց յարբառ...:

հզ. 177ա. Նորին տեառն Ներսիսի բառ Յոհաննու: Նոր ձայն աւետեաց...:

հէ. 178բ. Այլ տաղ Յարութեան: Այլ յառաւօտէ ճեմեալ...:

կը. փ. Ով կանայք, գարթիք...:

կթ. փ. Սեաւ եմ գեղեցիկ...:

ձ. 181ա. Այլ տաղ Յարութեան: Աւետիս միշտ աւետեաց...:

ձա. փ. Ով քաղցրածայնեալ...:

ձբ. 183ա. Այլ տաղ Յարութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի. ի Կոստանդ(է): Կանանցն կանխեալ եկին ի գերեզմանն...:

ձգ. 184ա. Այլ տաղ Յարութեան: Անսկիզբն էակ ընդ հօր եւ ի մարմնի սկզբնաւորեալ...:

31. Թղ. 185ա. Գանձ Համբարձման: Մեծ եւ հզօր տօնիս ահադին...:

ձդ. 188ա. Տաղ Համբարձմանն Քրիստոսի ի յԱնդրէասէ: Այսօր անդրանիկ հօր միածին որդին յերկինս... (տունք՝ Ան-ԴՐԷԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ):

32. Թղ. 189բ. Գանձ Հոգւոյն զալստեան: Մեծ եւ հզօր Հոգի Աստուծոյ...:

ձե. 193ա. Տաղ Ս. Հոգւոյն զալստեան: Այսօր պանծալի Երզով... (տունք՝ Ան-ԴՐԷԱՍԻ ԵՐԳ):

ձզ. փ. Մեծապայծառ ձայնիւ զոչեն... (տունք՝ ՄԵՂԱՊԱՐՏԻ). մասն նախորդին:

33. Թղ. 195ա. Գանձ Համօրէն մարդարէից: Մեծ եւ ահեղ անուն հրաշալի...:

34. Թղ. 197ա. Գանձ Եկեղեցւոյ: Մաքրափայլ տաճար...:

ձէ. 200ա. Տաղ Եկեղեցւոյ. Գրիգորի Նարեկացուն: Երկինքն ի յերկրիս եւ Երկիրս ի յերկինքն...:

ձը. փ. Հաւուն զարթուցեալ...:

ձթ. 202ա. Այլ տաղ Եկեղեցւոյ ի Գրիգորէ Նարեկէ: Երգ զարմանալի, Երգ շարժվարեանի...:

դ. փ. Աչքն ծով ի ծով...:

դա. Մեղեդի Եկեղեցւոյ սրբոյ: Քրիստոս Լկեալ քահանայապետ...:

35. Թղ. 204բ. Գանձ Վարդապետին: Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ մեղ յայտնեալ...:

դը. 207ա. Տաղ մեծի Պայծառակերպութեան Քրիստոսի. Ներպարունակեալ խորհուրդ...:

դզ. փ. Լեառն ցնծալ զու թարօր...:

36. Թղ. 208բ. Գանձ Փոխման Աստուածածնին: Մեծապայծառ հրակերպ...:

դդ. 212բ. Տաղ Փոխման Աստուածածնին: Մեծացիր այսօր, սուրբ Աստուածածին...:

37. Թղ. 213բ. Գանձ պատուական Սաչին Քրիստոսի: Մեծապայծառ ակն պատուական...:

38. Թղ. 216բ. Գանձ Վարդապայ Սաչին: Սաչ Լկենաց նշան յաղթութեան...:

39. Թղ. 220բ. Գանձ Գիտ-սուրբ-Սաչին: Սաչին քո Քրիստոս...:

դե. 225բ. Տաղ սուրբ Էւ Կենսարեւ Սաչին Քրիստոսի: Ի յերուսաղէմ զընամ...:

դզ. փ. Ես խաչ կանգնել կամիմ...:

դէ. 227ա. Տաղ սուրբ Սաչին, քաղցր Էղանակ: Ես ձայն դառիւծուն ասեմ...:

40. Թղ. 228ա. Գանձ սուրբ Հրեշտակապետաց: Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ հայրական...:

դը. 231ա. Տաղ Ս. Հրեշտակապետաց: Գովհաս բերկրանաց...:

41. Թղ. 232ա. Գանձ Ս. Վահանայ Գողթնացւոյն: Սորան քեզ ողբոց...:

42. Թղ. 236ա. Գանձ Երեման Սաչին: Յայն Լղեմական դրախտին փափկութեան... (տունք՝ ՅՈՀԱՆՆԷՍ): Վերջին տան մէջ կ'ըսուի. «Տալով... սուրբ հայրապետին Էւ քաջ արքային Հայոց աւգինութիւն». ուստի 1375էն յառաջ երգուած):

43. Թղ. 237ա. Գանձ Ս. Յակոբայ Մծրնա(ցւոյ): Մեծահոգակ անուն...:

44. Թղ. 242ա. Գանձ Դաւթի Էւ Յակոբայ: Սորք անքնին...:

45. Թղ. 246բ. Գանձ Ս. Ստեփանոսի Նախաժկայի: Մեծ եւ հզօր թաղաւոր անմահ...:

դթ. 250ա. Տաղ Ս. Ստեփանոսի Նախաժկայի: Ի Սաչին տնդեալ որթոյ...:

ն. փ. Ի դաւաղանէն Յեսսեալ...:

46. Թղ. 252բ. Գանձ առաքելոցն Պետրոսի Էւ Պաւլոսի: Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ փրկչին...:

նա. 255ա. Տաղ Ս. Առաքելոցն Պետրոսի
և Պաղոսի: Գլուխ եկեղեցւոյ...:

17. Թղ. 257ա. Գանձ համարէն Առաքե-
լոցն: Յայնսաման ծովէն արեւցան...
(տունք՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ):

նր. 260ր. Տաղ համարէն Ս. Առաքելոցն.
Իդնաւորսի: Առաքեալք Աստուածորդւոցն,
ի ծոցոյ Հօր առաքելոցն... (տունք՝ Ա—Ք):

նգ. 262ա. Գ. Եկայք զուարճացուք...
(տունք՝ ԵՐԳՍ ԱՅՍ ՆԵՐՍԻՍԻ):

18. Կանոն համարէն Արարիւնսաց:
Ահնկ լուսոյն փառօք զարդարեալ... (տունք՝
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ): Կ'ըստի հոս ի մէջ այլոց.

«յախոռ փառաց պահես զարաւոր,
զայրապետն մեր հոգեւոր.
և զթաղաւորն առնել զարաւոր,
զի յաղթեցէ չարին նենգաւոր»:

նյ. 265ր. Այլ տաղ Յովհաննու Կարա-
պետին: Ի յանապատէ լիւսոնց ձայն աւետա-
ւոր հնչեաց...:

նե. Գ. Զինչ արդիւնատիւ...:

նգ. 269ա. Տաղ Ծննդեան Քրիստոսի ի
Կոստանդեա: Կոյս անապակաւ և անախտ
ծնողութիւն...:

նէ. Գ. Հրճութիւնս պարտ...:

նը. 271ա. Տաղ Յայտնութեան ի Կոս-
տանդ: Անճառելի և անհասն բնութեամբ
Աստուծոյ բանն մարմնով պարտ յայտնի...:

նթ. 271բ. Այլ տաղ Եկեղեցւոյ ի Կոս-
տանդ: Դարաւտ նոր տնկով զարդարե-
ցաւ...:

նժ. Գ. Որ անմահ հաց կենաց...:

նժ. 273ա. Գ. Փափաղանաւք փութեալ
զբաց անճառ զբախտ մի զարդարեալ...:

նժբ. 274ա. Այլ երգ մաղթանաց: Առա-
ւորսոյ, արեգակն արդար...:

Ասկէ սկսեալ ուրիշ նորագոյն զրչի
զբուած, նոյնպէս բոլորդիր:

նժգ. 276ա. Ստեփ.: Այսօր զասք հրեւ-
ւոյնս արախանան...:

նժգ. 277ա. Ժողովեալ ի տաճար փառաց
արքայեան քո...: Թղ. 279ա. Ժամամուտք
և Եմեթի: Թղ. 282բ. զատարի:

նժն. 283ա. (Տաղ). Աւետիս քեզ Մա-
րիամ, զոր սկզբնաւորեաց...:

նժն. 284բ. Տաղ Ս. Ստեփանոսի: Ով
պատկ զբռնեաց սուրբ առաջին...:

նժէ. 285բ. Տաղ Պետրոսի և Պողոսի:
Պետրոս և Պաղոս քրիստոնէից պարծանք...:

նժը. 286ա. Տաղ հրեւաւորաց և հրեւ-
տակապետաց: Նոր տաւնիս երկնաւորաց...:

նժր. 286բ. Տաղ Ս. Դաւթի մարգարէի:
Յիսուս լոյս ծագեաց յաշխարհ... (տունք՝
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ):

նի. 287բ. (Տաղ). Այսօր ձայնն հայրա-
կան, յերկնից իջեալ հաճոյական...:

նիա. 287բ. Տաղ Ծննդեան Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի: Ով զարմանալի խոր-
հուրդ սոյս մեծ յայտնեալ...:

նիբ. 288ա. Տաղ Ս. Յակովբայ Մծրնայ
հայ(րապետի): Անճառ միածին Հօրն երկ-
նաւորին... (տունք՝ ԱՌԱՔԵԼ ՎԱՐԴԱՊԵՏԷ):

նիգ. 289ա. Մեծի Բշի ճաշուն: Բա-
րերար և մարդասէր փրկիչ ցուցար...:

նիդ. 289բ. Մեծի Գշի ճաշուն: Հիա-
նան այսօր զասք հրեւաւորաց...:

նիե. 290ա. Մեծի Դշի ճաշուն: Որ
փառն մեր ի յերկնից յերկիր երեւեցար...:

նիզ. 291ա. Մեծի Եշի ճաշուն: Ընդ
երկնոյս հասեալ ժամուն...:

նիէ. 291բ. Աւագ Ուրբաթու առ(աւո-
տուն): Քրիստոս փառաց թագաւոր եկիր ի
խաչ ելանել...:

նիը. 292ա. Աւագ Ուրբաթի ճաշուն: Աս-
տուածածին Կոյսն Մարիամ կոցեալ առ իս-
չըն իւր Միածին (ա' յսպէս)...:

նիթ. 297ա. (Տաղ Սարգսի զօրավարի):
Երջանիկ մեծ զօրական...:

նյ. 298ա. Տաղ ննջման Աստուածածնին:
Անարատ տաճար առադաստ լուսոյ...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. 1. 235բ. «Եւ զիս զան-
պիտան զրչակս զՅոհաննէս սուքանուն քա-
հանայն աղաչեմ զձեզ ով բնթերցողք յիշեցէք
ի մարգարայլ աղաթս ձեր. և Աստուածն
ամենայնի յիշման արժանի առնէ զձեզ և յի-
միւսանդամ զալուստն. ամէն: Գրեցաւ թվ.
ՊՀԳ.:

2. 238. Փառք... Արդ անդ ելեալ աւար-
տեցաւ սուրբ Երզարանս որ է յարմարեալ
սուրբ Վարդապետաց որ կոչի Գանձարան և
Տաղարան և է զարդ Եկեղեցւոյ և պայծա-
րութիւն քահանայից և ժողովրդեան, ի
վայելումն շնորհադարդ և առաքելաշնորհ
արհեստակցութիւն տէր Միթիթարին վերա-
դիտողի մայրաքաղաքիս Ամասիոյ և իւր վի-

ճակին, ի յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրում հաւրն իւր Աւետիք քահանային եւ մարն իւրոյ կիրաւ խաթ(ուն)ին, եւ երկու քերցն իւրոյ եւ այլ ամենայն տրեան մերձաւորաց իւրոց:

Արդ աղաչեմ գոմենեսեան... յիշեցէր ի մաքրաւորայլ աղաւթս ձեր զվերայասացեալ զտէր Մխիթար արհնայիսկոյոսն եւ զծնողսն իւր. որ ստացաւ գաւ ի հարստ արդեսն(ց) իւրոյ ի վայելումն անձին եւ հոգեւոր գաւազին իւրոյ զեօտարոյս տարկ(տապ)ին Սիմէոնին: ... ամէն:

Արդ գրեցաւ սա ի հայրապետութեան Հայոց Տեառն տէր Պապուսի. եւ եղիսկոյոստութեան տէր Մխիթարի. ի թվ. Հայոց մեծաց ՊԶԳ: Ի փառս Քրիստոսի...: Ընդ նմին եւ զիս զանպիտան զրշտկս զՅոհանէս սուտ քահանայն աղաչեմ յիշել ի ձեր սուրբ աղաւթք. ամէն:

3. Թղ. 275ր. փառք... Արդ տեղ ելեալ տարտեցաւ զիրդս որ կոչի Գանձարանս եւ ճաղարանս ձեռամբ մեղապարտ եւ անիմաստ զրշի Յոհանիսի սուտանունն քահանայի. եւ որ յիշեքդ զմեզ սրտի մտաւք, նայ զուր յիշեալ ի ջիւք ի Քրիստոսի միւսանգամ զալուստն. ամէն: Գրեցաւ ի թվ. ՊԶԳ. ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. ամէն:

4. Թղ. 275ր. Արդ ի թվ. ՌԾԵ. ապրիլ է ի թաղաւորութեանն Լէհաց Էրրորդ Զիկմունտին եւ ի կաթողիկոսութեանն տէր Միլեքիսեթի եւ առաջնորդութեանն այսմ նահանգիս տէր Կարապետ վարդապետի: Ես անպիտան եւ յանարման Սիմէոն զպիրս վերջին ստացողս պատմական զրգիս, որ է զանձատեւոր եւ տաղեր, եւ գնեցի գաւ ի հաւաք ընչից եւ յարգար վաստակոցս. յիշատակ ինձ եւ իմ ծնողացս, զոր տէր Աստուած բարով վայելել տացէ ամէն:

5. Թղ. 1ա. Ես Իվաչքս Պր. Զատիք օղլու հազարմ ոյու հազարնու. 1573:

Զեռագրիս սկիզբն եւ վերջը գտնուած չորս մագաղաթեայ թղթերու բովանդակութիւնն է Ս. Փիլիկտիմոնի եւ բնկերաց վկայաբանութիւնը, որ նախնարար կ'երեւայ թէ Յունական Յայրմուտուրքի հայերէն թարգմանութեան մասն եղած է: Վկայաբանութեանս

ընդարձակ խմբագրութիւնը տես Վարդ եւ վկայաբանութիւնք սրբոց. Բ., էջ 438—475:

Յառաջ կր բերեմ հոս միայն առաջին երկու թղթերու բնթերցուածք. միւս երկու թերթերը, որոնք ձեռագրին հաւելի կողմը կը գտնուին, զմուտարնթեանի են. այս պատճառաւ ալ զանց բրի օրինակել զանոնք: Օրինակութեան առանց տողատման է:

Ա. 1

Խորտակեալ ի բազում մասունս. եւ ծիծաղեցաւ քաղաւորն եւ առեալ գծեալնէ փիլիսոնի տարաւ յապարանս իւր. եւ կոչեաց զԱնատոլիա զկին իւր. եւ զԽեղոսիա զյուստոյ իւր. եւ ասէ ցնա. տեսե՛ք եթէ զինչ եղեւ աստուած մեր. զոր կարծեմք եթէ փրկիչ մեր է. զնա ծառայն Քրիստոսի փիլիսոնիմոն կործանեաց. վայ մեմ (°) եր այնչափ ժամանակս ի կարուստ (տգ) իտուքեան հայք. երբ Ապաղոն աստուած էր ընդէր ան (°) Կեալ փշրեցաւ: արդ զիտասջիք որ զնշմարիտն ասեմ ձեզ. յայսմ հետէ եւ քրիստովնեա եմ. եւ զաստուածն յաւիտեմից պաշտեմ |||:

Ա. 2

|| զայն լուեալ Սեբաստիանոս որդին իւր. ասէ. ով քաղաւոր հայր իմ. յոյժ վշտացուցիւր զսիրտ իմ զոր ասացեր քանիւքդ. զի իսողեր զաստուած մեր. ի ձեռն փիլիկտիմոնի. արդ որովհետեւ զեք քրիստովնեա անուանեցեր զքաղաւորութիւնդ ունել ոչ կարես. զի ամենայն իշխանք քշնամիք եղեմ քո: Ասէ քոյրն նորա. եղբայր իմ Սեբաստիանոս. ընդէր այդպէս սպառնաս հաւրն մերոյ. վասն զի հաւատաց ի կենդանին Աստուածն երկնից. եւ զսուտ աստուածս ուրացաւ. որ զինքն ոչ կարաց փրկել. եւ ոչ չար առնել քշնամու իւրոյ. եւ քեզ չէ պալտ այդ ||:

Բ. 1

յիւրիւր. եւ ընթացեալ ի տուն առ սուրբն փիլիկտիմոն պատմեաց նմա զեղեալս եւ մկրտեալ անուանեցաւ Դրիգօրիսս եւ դարձաւ անդրէն առ քաղաւորն: Իսկ նորա լուեալ ի քրմացն զկործանումն կողմն ցասուցեալ բարկութեամբ բուռն հարեալ զմուրուացն փետտէր անողորմաբար. եւ անխնա ապտակէր զնա. եւ տեսեալ զայն հաւր իւրոյ

ասէ ցնա. ընդէ՛ր գործես դու զայդ չարիս. որդեակ, խանդաղատին աղիք իմ եւ ոչ գիտեմ զինչ արարից այսուհետեւ զիտ : Եւ հրաման ետ թագաւորն իսանել զնոսա արտաքոյ քաղաքիմ :

Բ. 2

ուչ է արժան ասնել քեզ զայդպիսի գործս սպանանել զծնաւոյս քո. քանզի յայժ սիւտօմեր, նմեցան տեսանելով քալշել զայիս նոցա : Եւ քարկոցեալ թագաւորն յազդմանէ չա-

րին. եւ առ զսուսերն եւ քսպան զգաւրաւարսն. առաւ չկատարեցին զհրաման նորա : Եւ անտէն եհատ զգլուխ հաւր եւ մաւր իւրոյ. եւ այնպէս կատարեցան սուրբ վկայքն Քրիստոսի. Դրիգորիոս արքայ եւ կին իւր : Եւ ի միւսում առիւր նստաւ յատենի. հրամայեաց անել զքայլ իւր եւ ասէ ցնա. Զոհեա Ապաղոնի. ապա եթէ ոչ այժմ մեռանիս ի ձեռաց իմաց. պատասխանի ետ նմա քայրն եւ :

Զնոսորիս մասին հմտ. Macier: REA 7 (1927), 138—145:

13

ԿԱՐԳ ԹԱՂԿԱԶԱՐԴԻՆ

Cod. arm. 60. — ԺԸ. դար :

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 21: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 14.5 X 10,8 հմ. : — ԴԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ նոտր: — ԿԱՅՄ՝ կաշեպատ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԴԱՏԱՐԿ՝ էջ 34—42: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ էջ 1: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԴՔ եւ ԵԱԳԻՐ՝ չուցի. կը գործածուի սեւ, կապոյտ եւ կարմիր քանափ: — ՏԵՂ եւ ԳՐԻԶ՝ անծանօթ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ. դար:

Մատենա է Կարգ Ծաղկազարդի :

1. էջ 1—17. Կարգ Երեկոյեան ժամուն. «Խոնարհեցոյ Տէր... Եւ կարգ Դոնրացէքի» :

2. էջ 17—19. Մենեքիբ աւաղ շարաթու :

3. էջ 19. Անխորազիր տաղ մը ի շարաշարանս, Երկու տուն). Երանեմք ըզշարաշարանս քո բանդ... :

4. էջ 20. (Տաղ). Անդ ի մէջ դրախտին իրեք անձինք էին... :

5. էջ 21. Տաղ Երկու շարթի : Բարեբար

եւ մարդասէր փրկիչ ցուցար Տէր մեր Աստուած... :

6. էջ 23. Տաղ մեծի Երեզ շարաթի : Որք ընկալայք ի դործ զքանքար... :

7. էջ 25. Տաղ Երեք շարաթի : Քեզ, ով տէր Յիսուս, ձայնեմ... :

8. էջ 27. Մեծի Դչ. ի առաւօտուն : Դառն անարատ պատարազ (եալ)... :

9. էջ 29. Տաղ Դչ. ի հասարակի ժամու : Որ վասն մեր յերկնից յերկիր Երեւեցար... :

10. էջ 30. Տաղ մեծի Եչ. ի առաւօտուն : Սկիզբն համայնից արարածոց... :

11. էջ 32. Այլ տաղ մեծի Եչ. ի առաւօտու : Հոսեալ հրեղինաց... :

էջ 42 զրչախորձ :

Հմտ. Macier: REA 7 (1927), 124:

14.

ՊԱՐԶԱՏՈՒՄԱՐ

Cod. arm. 59. — ՌՂԱ = 1642 :

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 115: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 15 X 10 հմ. : — ԴԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ քոյոգիր: — ԿԱՅՄ՝ կաշեպատ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԽՈՐԱՆԻՔ եւ ԵԿԶԵՐԱՏՈՂՔ՝ կարմիր: — ՏԵՂԻ՝ քանափ: — ԳՐԻԶ՝ վարդերես Ասվատուր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1642:

Մատենա է՝ Պարզատուժար: Կը սկսի այդպէս.

1. էջ 1. Բանի առաջին զիրն շան է

եւ այլն: Աղիւսակը կը սկսի ՌԶԲ (1623) տարիէն (էջ 8—21) :

2. էջ 22—134. Պարզատուժարս յընտիր եւ ստոյգ աւերինակէ անանց եւ յաւիտենական :

3. էջ 135. Պատճէ(ն) տուժարին Հայոց :

4. էջ 218—223. Լուս(ն)ացոյց :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. 1. էջ 217 (Այլ դրչէ չղաղիր). Այս է լուսացոյց Հայոց. որ թվին

ՌՂԱին զրեցաւ. Կաւացի եւ Վարդերէս Աս-
վատուրի որդին օր գ(ր)եցի այս Լուսնա-
ցուցըս (իմացի'ր' էջ 218—223) :

2. էջ 224. Եղըլտի պու զալանտար
թլ. ՌՂԱին, յունլարին Իթ.մէն. Վարդե-
րես Ասվատուր օղլու. օղճանըմ իջուն եագտմ
պու Լուսնացուցին. Չամօճայ չաճարրնտա-
պէկլիսընտա բան Եան Չամօցկիրն թանկրի

ուղաի. զամանկա սաղլակեայ. ամէն (կ անո-
րոշ) :

3. էջ 2. Ex libris spectabilis Stephani
Alchinowicz Consulis Zamoscensi(s), A. D.
1696 :

4. էջ 229. Լէհերէն զրուածք մը, բո-
վանդակութիւնն ինձ անմատչելի :

Հմտ. Macler: REA 7 (1927), 146 :

15.

ԹՈՒՂԹՔ ՆԵՐՍԻՍԻ ՇՆՈՐՀԱԼԻՈՅ

Cod. arm. 54. — ԺԷ. դար :

ԹՈՒՂԹՔ՝ 283 : — ՄԵՇՈՒԹԻԿՆ՝ 17 X 10,7 եմ :
— ՆԻԻԹ՝ քուղք : — ԳԻՐ՝ մոտր : — ԿԱՅՄ՝ կաշի
առանց խաւաքտի : — ՀԱՆԳԱՄԱՆԿ՝ լաւ : — ԳԱ-
ՏԱՐԿ՝ էջ 17—20, 558—566 : — ԵՈՐԱԳԻՐԿ՝ կարմիր :
— ՏԵՂԻ ԵՒ ԳՐԻՉ՝ անծանօք : — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԷ. դար :

Մատենան է՝ Թուղթք Ներսիսի Շնոր-
հարայ եւ զանազանք. ուր կան

1. էջ 3—16. Ղուկասու Կեղեցույ Պատ-
ճէն տնւմարի Ո՛րնդեան Քրիստոսի (ամիս-
ները կոչուած են ըստ անուան ԺԷ. ստաքե-
լոց, ուստի ա. Պետրոս... Ժր. Մատաթիա) :
Կրկնակ ամսոցն այսպէս արաւ. Կա՛լ զՊետրոս
ամիսն եւ երթ է՛ի, որ ինայ կրկնակ է Ան-
դրէասի... ԹՂ. Դթ—Տր կայ ոտանաւորս :

Պատճէն թրույ նոր տումարի
է ձնընդեանն Քրիստոսի.
Քանդի ծընունդըն Քրիստոսի
Քրիստոնէից է նոր տարի :
Ձի նոր արարչութիւն լինի,
եւ ամենայն ինչ նորոգի.
Նորոյ երկնի, նորոյ երկրի,
նայ եւ մասանցն ամենայնի :
Քանդի Աստուածըն մարդ լինի.
նոր արեղակ մեզ երեւի.
Վասն այն կոչի մեզ նոր տարի,
որ եւ ըղմեզ ընդ իւր տանի :
Այլ եւ անուանք ամսոցն յայտնի.
ստաքելոցն Քրիստոսի.
Յոյժ զեղեցիկ եւ պիտանի.
խորհրդաւոր եւ սքանչելի :
Երկոտասան թիւ համարի,
կենդանակերպքն որ ի յերկնի.
Նոյնքան թըւով մասն աշխարհի,
որ ի յանդամս մեր առակի : ...

Բայց եւ տրուպ եմ ի կարգի.
վարժապետաց աստիճանի.
Որ եւ յիշման չեմ արժանի,
Ղուկաս յանունըս ե կեղեցի
Որ եմ տրգէտ ամենայնի.
մարմնով տկար յոյժ աղանդի.
Հոգով մեռեալ միտք յիմարի.
որ լոյսումարս յարմարեցի :
Այլ իմաստնոց վերժանելի,
այլ տրդայոց մանկագունի.
Մի կարծեսցի բանս հըրպարի.
զի եւ նըման եմ ոչընչի :
Ձի այս զործ չէր ինձ ատենի.
այլ իմաստնոց ձեռնարկելի.
Սակայն յիշմանըն պատճառի.
որք ընթեռնուէն տան ողորմի :
Այլ առ փափաք սրբախաւ րդձի.
չի չունէի մասըն բարի.
Ձայս սակաւ բանս ի յոտք հանի,
որ յարժամ յիշատակի :
Եւ որ յիշէ յիշեալ լիցի.
աստ եւ յաւուրն աներկի.
Յորժամ զայցէ տէրն ամենի.
հատուցանել վարձ վաստակի :
Ի թուականիս մեծ հայկազանի.
արեթականըն տումարի.
Հաղար անցեալ ընդ քառասնի,
եւ Բ թիւս այլ աւելի (ԹԽԲ = 1593) :
Ի դուռն սուրբ Կարապետի
որ մականունն Ղըլպաշ կոչի.
Ի յանրարի ժամանակի.
որ եմք կոխան պեղծ չար աղպի.
Որ մականունն է Աւամանցի.
զաւանութեամբըն Մահմետի :

Ժանիք ունին չար զաղանի.
 նման կարծիք եւ քարք օձի.
 Արեան արրու քրիստոնէի.
 եւ մանաւանդ ուղղափառի.
 Յորոց փըրկէ տէրն ամենի,
 յաղապս ամենայն խաչապաշտի:

2. էջ 21—97. Քարոյ (ի) Հայր մեր որ
 յերկինս: Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս հրա-
 մայէ... (երկու քարոյ):

3. էջ 97—137. Քարոյ վասն պալատեանն
 Քրիստոսի եւ յաւուրն դատաստանի: Եւ
 վասն պալատեանն Քրիստոսի...:

4. էջ 138. Յաղապս որպիսութեան Սաղ-
 մոսին, թէ զի նչ են եւ կամ վասն որոյ յիրաց
 զեղ. զոր լինի Աստուծով: Ա. Երանեալ է
 այր...: Յուցանէ վասն ծառի տնկելոյ...:

5. էջ 152. Վիճակաղաղք. Երգ աստուա-
 ծահօրն Դաւթի. բան պիտանիք եւ հրաշալիք
 ողեալ ի Հողոյն սրբոյ...: Ա. Երանեալ է
 այր...: Վիճակա ասէ...:

6. էջ 179. Ներսիսի Կլայցեղոյ թուղթ առ
 Պօղոս քահանայ Տարսնեցի:

7. էջ 186. Ներսիսի թուղթ սիրոյ եւ
 միաբանութեան առ Լպիսիոպոս եւ վարդա-
 պետս Հայաստանեայց...:

8. էջ 191. Պատասխանի գրոյն ուրումն...:

9. էջ 199. Առ նոյն:

10. էջ 203. Առ նոյն լրբեալ:

11. էջ 210. Առ Գէորգ Հաղբատացի եւ
 Պատասխանի Գէորգոյ:

12. էջ 213. Ի կողման Կարուց զիր
 չըջաբերական:

Թ. 8—12 հրտ. Ընդհանրական թուղթ Ս. Ներ-
 սիսի Շնորհաւոյ. Երուզաղէմ 1871, էջ 211—222:

13. էջ 226—567. Պատճառք խնդրոյ
 Միաբանութեան թաղաւորին Հոռոմոց Մա-
 նուէլի եւ սրբոց կաթողիկոսացն Հայոց Ներ-
 սիսի եւ Գրիգորիսի:

Հրտ. անդ, էջ 85—201:

Հմտ. Macler: REA 7 (1927), 153:

16.

ՃԱՌԸՆՏԻՐ

Cod. arm. 65. — ԺԴ/ԺԵ. դար:

Թուղթի 152: — ՄԵՄՈՒԹԻԿՆ՝ 26 X 18 հմ.:
 — Նիւթ՝ բուրձ: — Գիւր՝ բոլորգիր: — ԿԱԶՄ՝ կա-
 շեպատ: — ՄԱԳԱՆԱԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ 1 քղ. սկիզբը
 եւ 1/2 ետեւը, բուն մետաքսեան երկաթագիր. մասն
 Աւետարանի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԴԱՏԱՐԿ՝
 էջ 116: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ 1, բազմագույն: — ԼՈՒՍԱՆ-
 ՅԱԶԱՐԴԵՐ եւ ԽԱՂԿԱԳՐԵՐ՝ կան: — ԽՈՐԱԳԻՐ՝ եւ
 ՍԿԶԻՆԱՏԱՌ՝ կարմրադեղ: — ՏԵՂԻ՝ ամծաւօր: —
 ԳՐԻԶ՝ թաղէոս քանակ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԴ/ԺԵ.
 դար:

Մատենան է՝ ձառընտիր ժողովածոյ, որ
 կը բովանդակէ:

1. էջ 1 (Անխորադիր. Պատճառ տօնին
 Ծննդեան). Յորժամ ոք կամիցի շինուածս
 հաստատել, յառաջագոյն զհիմունսն մեծա-
 մեծ վիճաւք հաստատէ...:

2. էջ 11. Երանելոյն Եփրեմի խորին
 Առորոյ ներբողեան եւ պատմադրաբար ասա-
 լի ի սուրբ Յովնանէս Կարապետի ի Մկր-
 տիչն Քրիստոսի եւ ի կաթաւումն Հերովդիա-
 ցոյ: Հրաւիրելով կուցեալ լեզու իմ...:
 վ. Որդիդ միածին սրբեալ՝ զհոգիս մեր...:

Ս. Եփրեմի Մատենագրութիւնք, Դ., 120—142
 (BHO, 457):

3. էջ 31. Ի յիշատակ Ս. Անտոնի յանա-
 պատականի: Սրբոյն Աթանաքի Աղեքսանդրի
 հայրապետի ասացեալ ի յինտոն. Բարի ոք է
 նախանձ զնեւ ընդ միայնակեցո Եփրատոսի...:
 վ. եւ զայս ամենայն ուսցիս ի նորին գրոյ...:

Վարք Հարանց, Ա., 17—80 (BHO, 66):

Նորին ի նոյն Պատմութենէ վասն մա-
 հուանն Անտոնի: Զաւրապլիս ուրումն բաղ-
 մաւք աղաչեցեալ...:

4. էջ 56. Վկայաբանութիւն սրբոց Ման-
 կանցն որք ննջեցին յԵփեսոս յԱլեքսոս լի-
 բին...: Ամենեցուն Տէրն եւ արարիչն...:

Վարք Է. Վկ., Ա., 491—502 (BHO, 1019):

5. էջ 78—109. Վկայաբանութիւն սրբոյն
 Արղլմանհի, որ թարգմանի ծառայ Քրիս-
 տոսի: Զաւրութեամբ Տեառն մերոյ Յիսուսի
 Քրիստոսի գրեցաք...: (վ.) Թարգմանեցաւ
 վկայաբանութիւն ծառային Քրիստոսի ա-
 սորի գրոյ ի հայս հրամանաւ Գուրգենայ
 Արծրունոյ Անձեւացեաց տեառն յերեքհարիւր
 եւ ի քսան եւ երկուս թուականութեանս
 Հայոց ի բարեխաւսութիւն եւ աւգնականու-

թիւն անձին իւրոյ եւ ամուսնոյ իւրոյ Հեղինէի [եւ] աստուածասիրի եւ որդոյ իւրոց Տաճատոյ եւ Աստմայ: Եւ աւանդեաց նոյն ինքն տէր Գուրգէն տաւնախմբել զաւր յիշատակի սրբոյս. որ աւր երեսուն էր արեղ ամսոյ, ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն յաւիտեանս. ամէն:

Տարբեր խմբագրութեամբ հրտ. Վարք եւ Վկ. Ա., 6—25: Այս խմբէն կան ձեռագիրներ՝ Պարիս, 111, 35ր. 116, 101ա. 178, 66ա. Վենետիկ, 233, 82ր (Յուդ. Բ., 119) եւն:

6. էջ 110—115. Վկայարանութիւն սրբոյն Ղուսկիանոսի հարկերապետին որ հաւատաց ի խաչելութիւնն Քրիստոսի: Նայ էր ի Կապադովկիացոց գաւառէն...: Վերջաւորութիւնը պակաս, թուղթ ինկած ըլլալով:

Հրտ. ի դիրս «Գրքուկս այս պատմէ...», Կ. Պոլիս 1710, էջ 113—116 (BHO, 568):

7. էջ 117. Մասն վկայարանութեան մը կամ վարուց. սկիզբէն թուղթեր ինկած ըլլալով, այժմ ունինք միայն վերջաւորութիւնն այսպէս ||| քահանայն Ջաքարիոյ երբեմն ոչ հաւատաց ինձ... (վ.) եւ յումեք բանի պատասխանի չկարէր տալ: Եւ նշանս յոյովս արար Տէր նովաւ: Եւ նմա փառք:

8. էջ 117. Պատմութիւն յաղազս Մատին սրբոյ առաքելոյն Պետրոսի եւ բերմանի Հայք: Յամա նիկիիոսոյ կայսեր Յունաց...: Քահանայ ոմն արժանաւոր...: (վ.) եւ թարգմանեցի յունականէն ի հայ լեզու ձեռամբ արհնելոյն Յովսէփոյ...:

Հրտ. Հայագատում, Բ., էջ 122—132 (BHO, 952):

9. էջ 131—151. Սքանչելիք որ եղեն ի ձեռն սրբոյն Գէորգէոյ մեծ վկային Քրիստոսի. զոր արարեալ է պատանոյն Գէորգեա եւ սրբոյ փրկելոյ: Որք պարզեացն Աստուծոյ փառքեցէք...:

Վարք եւ Վկ., Ա., 267—272 (BHO, 315):

10. էջ 152—181. (Պատմութիւն) Խաչին Հոցունեաց: Եւ եղեւ յետ թագաւորելոյ Մաւրկայ... (վ.) եւ էր թվ. Հայոց ճԲ...:

Ուրի՛ խմբագրութեամբ հրտ. Արարատ, 1888, 300—404 (BHO, 221):

11. էջ 182—189. Պատմութիւն յաղազս Գիւտ նշխարաց սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչին, ի ժամանակին, յորում թուականն Հայոց Յիւն էր...:

Հրտ. Հայագատում, Բ., 42—48 (BHO, 339):

12. էջ 189—212. Վկայարանութիւն սրբոյն Յակովկայ թագաւորացնոյ որ վկայեաց զանագան տանջանաւք ի Բելլատ քաղաքի ի մէջ Խուժաստանի: Եւ եղեւ յերկրորդում ամի Վոամայ որդւոյ Յաղկերտի...:

Վարք եւ Վկ., Բ., 108—123 (BHO, 395):

13. էջ 213—227. Պատմութիւն յաղազս սքանչելեաց սուրբ եւ փառաւորեալ վկային Քրիստոսի Կողմայի եւ Դամրանոսի: Չմեծապարզեւ զարութիւն վկայիցս... (վ.) Լորդ զայս զի ասացի, ով սիրելիք...:

Հմտ. BHO, 210:

14. էջ 228—250. Վարք սուրբ հաւրն Մակարոյ Հոովմայեցւոյ, զոր պատմեաց Թէոփիլոս եւ Սարգիս եւ Եւգինոս միայնապէս: Եւ արդ աղաչեմք զձեզ մեք նուաւորս եւ յետին միայնակեացքս... (վ.) զի լուեալ պատմեսցեն ամենեքեան եւ փառաւորեսցեն զՀայր...:

Խոնարէն սկզբնագիրը հրատարակած է A. Vassiliev, Anecdota graeco-byzantina (Մոսկուա 1893), 135—165 (BHG, 1004): Հայերէնը ուրիշ խմբագրութեամբ տե՛ս Վարք Հարանց, Ա., 340—348 (BHO, 580):

15. էջ 250—268. Վարք սրբոյն Ստեփաննոսի արքեպիսկոպոսին Սուղտոյի մայրաքաղաքին: Երանելին Ստեփաննոս ծնեալ էր ի նահ(ա)նկին Կապադովկացոց ի բարեպաշտ ծնողաց... (վ.) Բայց զայս ի բաղմէն դասկաւն զրեցաք վասն չձանձրանալոյ լսողաց: — Հաւանօրէն շարադրուած թագէոս զըչէն (տե՛ս Յիշատակարան):

16. էջ 269—270. Վարք երանելոյն Պետրոսի որ յառաջն մաքսաւոր էր: Ս(ա յ)Ափրիկեցոց յաշխարհէն էր ոմն մեծաւոր... (վ.) զրեցին ի վարս առաջնոցն եւ ցնորայն...:

Հրտ. Վարք Հարանց, Ա., 271—277 (BHO, 957):

17. էջ 270—276. Անխորադիր. Պատմէր մեզ զայս ծեր ոմն մեծ, Եթէ էր ոմն կոյս ծերացեալ յոյժ հասակաւ... (վ.) Եւ մեք հետեւեսցուք խրատու սորա, զի...:

18. էջ 276—283. Վարք երանելոյն Եւագրեայ: Ի բազում իրս, ով սիրելիք, կարի յոյժ զարմանալի...:

19. էջ 283—293. Վարք երանելոյն Արեւ. Հրտ. Վարք Հարանց, Ա., 318—322 (BHO, 277): Քսիանոսի կամաւոր աղքատին: Ալեքսիանոս մարդն Աստուծոյ որդի էր միամաւր...:

(վ.) եւ մինչեւ ցայսօր անուշահոտ ձէթ ըղիւէ ի մարմնոյն...:

Ուրիշ խմբագրութեամբ հրտ. Վարք Հարանց, Ա., 138—161 (BHO, 43—44); Այսպէս Վիեննայի թ. 920, 48ա. Վենետիկի թ. 223, 472ա եւ 283, 413ր:

20. էջ 293—303. (Անխորադիր սկիզբը պատարկ ձգուած է. Վարք Յովհաննու կամաւոր աղքատի, որ էր յաւուրս) Արկաղեա որդոյ մեծի թէոքոսի եւ ի հայրապետութեանն Յովհաննու Ոսկեբերանին: Այր ոմն էր ի Կոստանդնուպալիս մեծատուն յոյժ, որոյ անուն էր Եւրոպիոս...:

Հրտ. Վարք Հարանց, Ա., 126—138 (BHO, 400):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՆՈՒՆ. 1. էջ 227/28. Սուրբ... վկայք... Կողմա եւ Դամիանոս աղաչեցէք զո՛վր Քրիստոս թէ՛կեւ... զանձն եւ զողի զծողի սորա թաղէս անարժան քահանայի: Նոյ եւ ստացողի սորա պարոն իմաչեբնսն եւ ծնաւղաց իւրոց հաւրն պարոն Սարգսին եւ

մաւրն Աննա խաթունին եւ պապուն պարոն Նիկողոսին եւ զարմից նոցին...:

2. էջ 130 եւ 181 կը յիշէ նաեւ «գնորին եղբայրն տէր Սիմէոն քահանայն եւ գորիզոր. եւ էջ 151 «եւ զփոքր պատանեակն իւր զնէպօլտան»:

3. Պահպանակի վրայ, թղ. 2բ. Ի թվին Հայոց ՋէԴ ի ասլիլ ծար զարդարին ուրբաթ զիշեր Ե Ժ (՞) ամայ ի քաղաք Եղէպոս ժամ եղաւ:

4. թղ. 1ա. Anno Domini 1696 die 20 Fe. Ex Libris Spectabili Stephani Alhinowicz Consuli Zamosiensis. Ստորեւ կարմիր չղաղիր հայերէն, անընթեռնի:

5. էջ 223 ի լուս. Ի գրոց ժամի Չամոսցիս չէն քաղաք: Հոգաբարձու անարժան Սիմէոնի ՄԵ(Ր)ունոյն Սղէղքէվեանց 1720:

Հմտ. Macler: REA 7 (1927), 154—155:

17.

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Յ Ո Յ Ք

Cod. arm. 47. — ԺԴ. դար:

ԽՈՒՎԹԻՔ՝ 271: — ՄԻՇՈՒԹԻԽՆ՝ 21,7×14,5 եմ.: — ՆԻԽԻՔ՝ թուղք: — ԳԻՐ՝ մոտր-շղագիր. — ԳՐԶՈՒԹԻԽՆ՝ միապիւմ: — ԿԱԶՄ՝ եիմ, լաթակազմ, ապա մորոգուած խոստ իստաբարոով: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ ընդհամրապէս լաւ. տեղ տեղ վնասուած խոնաւութեմէ: — ԶԱՐԴԱԿԻՐ ԵԱՄ՝ չուցի: — ՏԵՂԻ՝ քաւի կափա: — ԳՐԻՉ՝ կարապետ. կ'երեւաց քէ ուրիշ գրիչ մ'ալ մասնակցած է օրիմակութեամ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԴ. դար:

Մատենան է՝ Ժողովածոյ այլ եւ այլ բարոյական, խրատական եւ իմաստասիրական իրաց. ուր կան.

1. էջ 1—21. (Հարցումն Յոբնաղի) եւ պատասխանի Մովսէսի Հայոց (քն)րթողի եւ Դաւթի փիլիսոփայի: Հարցումն. Էակք երկուս եւ (ն) ի բնութեանցն Քրիստոսի, եթէ անեակք: Պիս. Էակք եւ (ո)չ անէ(ակք): ...

2. էջ 21—25. Հարցումն ընդգիմադարձութեան: Աստուածածինն կոյսն մայր արարչին անհա՛յր որդւոյն ծնաւդ է, թէ անմայր որդւոյն ծնիւ...: Սկիզբն թուղթեր ինկած են:

3. էջ 26—32. (Քարոզ ի բանն՝) Հայր մէր որ յերկինսդ եւ...: Գրեալ է ի գիրս

Թաղաւորութեանցն, թէ յորժամ Յովնաթան որդին Սաւուղայ պատեբաղմէր...:

4. էջ 33—43. (Քարոզ ի բանն՝) Բանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեղ: Առաջին զի ներարամաղրական բանս մեր ծնանելով ի մտաց...:

5. էջ 43. Անուանք մարդարէիցն այս են. Աղամ, Նոյ...:

6. էջ 44. Զի՛նչ են հաւատք, իմանալի՞ թէ զգալի...:

7. էջ 45. Տեսութիւն. Զի՛նչ է որ յամենայն աւր պատարագ առնեն. ոչ թէ կենդանեաց միայն, այլ եւ մեռելոց լինի վերելութիւն...:

8. էջ 50. Յաղազս թէ զի՛նչ աւրինակ է հացին եւ գինոյն. յորս թէ նուաղի շնորհն վասն անարժան քահանային: Թորժամ էջ Բանն Աստուած յարգանդ կուսին...:

9. էջ 53—56. (Հանգանակ հաւատոյ). Խոստովանիմ եւ հաւատամ անեղ եւ անսկիզբն, անվախճան եւ անկատարած...:

10. էջ 57—79. Պատճառ վասն ստեղծման մարդոյս: Արար Աստուած զմարդն ի

պատկեր իւր... Սատուածընկալ Դաւիթ աստուածաշարժ լեզուաւն խաւսի ընդ Աստուած...:

11. էջ 79—83. (Քարոյ ի բանն) Ոչ երիւար առանց սանծուց եւ ոչ հարստութիւն առանց իմաստութեան զգուշութեամբ պահեն զստացաւդ...: Ի կատարածին՝ օրհնութիւններ. կ'աւարտի. «Զհոյակապ եւ զհոշակաւոր քաղաքս զաստուածապահ Կաֆայս վերստին շինեսցէ եւ զաստուածարեակ վաւորայս եւ զմենաստանս զաւրացուցէ յերկիւղ բարի եւ ի գործ պատուիրանաց իւրոց...»:

12. էջ 83—87. Պատճառ վասն Դաւթեա Ա. Սաղմոսին: Երանեալ է այր...: Զամենառատ պարգեւացն Աստուծոյ մինչեւ ցլետին արարածս անցանէ հաստատեալ ի բնութիւնս ծառոց...: Այսպէս զաստուածաբերց տունկս եւ զպտղեղս հանդերձեալ է տնկել ի բնական երկրի մերում հոգիքնկալ եւ ժիր մշտն այսմ զբախտի մեծն Եպիփանէս...: Եւ է աւերինակ արմատարկութեանս ի մեկ այսպէս (էջ 84). Աղեքսանդր Մակեդոնացի սրդի Փիլիպպոսի թագաւորեալ ամս երկուսասան...: (Կը պատմութի սուրբ Գրոց յնօթանանից թարգմանութիւնն ըստ Եպիփանի. որ կ'աւարտի այսպէս). աւանդեաց զթարգմանութիւնն զայն ի փառս Հելլենացւոց եւ անմահ յիշատակ անձին իւրոց:

Վարդան Արեւելոյ Սաղմոսաց Մեկնութեան Ներածութիւնը (հմտ. էջմ. 1119), յօրինուած հետեւութեամբ Պպիփանոս Կիպրացոյ. այսպէս նաեւ էջմ. 1308, 307բ—312բ:

13. էջ 87—88. Ս. Աթանասի է: Շնորհք աստուածայինք, որ շնորհեցան ի սուրբ Հոգւոյն ի հին եւ ի նոր Կտակարանաց...:

14. էջ 88—90. Սրբոյն թար պահասացեալ: Վասն զի ամենայն զիրք աստուածաշունչք եւ աւգտակարք յաղաղս այնորիկ չարագրեալ եղին...:

15. էջ 91—110. Մեկնութիւն բանից Դաւթի փրկիստփայի, որ ի կատարումն նորին տառի, որ վասն Սահմանացն իմաստասիրութեան. տաացեալ տեսուն Ներսիսի կաթողիկոսի Հայոց ի խնդրոյ ումեմն Ստեփանոսի սիրողի իմաստասիրութեան: Զխնդր հոգեւորական...:

16. էջ 110—112. Դաւթի մեծ եւ անյայթ փրկիստփայի ընդդէմ առարկութեանցն չորից

Պիւսոհոնի իմաստասիրի եւ սահմանք եւ տրամարանութիւնք իմաստասիրութեան: Ամենայն չար տանջելի...:

17. էջ 112—130. Տեառն Ներսիսի Հայոց կաթողիկոսի տաացեալ յաղաղս փորձութեանցն ի խնդրոյ եղբաւր նորին Գրիգորի կաթողիկոսի Հայոց: Յայնժամ վարեցաւ Յիսուս ի Հոգւոյն յանապատ...: Եւ ընդէր ի ծննդենէ անտի մինչեւ յերեսուն ամացն լրումն...:

18. էջ 130. Հարցումն. Ընդէր լինի կրօնաւորն անժող...:

19. էջ 131—147. Բանք տոակաւորք գորտաացեալ է Բարուխաւսն: Զբարս իւրաքանչիւր անասնոց քննել արտասահմանել ունի յինքեան տառս եւ զանազան կերպարանաւք նշանակէ. զոմանս զերազանցեալ վերնոյն կերպարանաւք. եւ զոմանս ստորանդեալ վերնոյն կերպարանաւք. եւ զոմանս ստորանդեալ սանդարամետականացն եւ է վասն այսոցիկ: — Սկսցուք սսել վասն Արիւծին որ թագաւոր է ամենայն դադանաց: Երեք բարք են առեւծուն. Ա. բարքն՝ յորժամ դնա՝ կամ ձեմի հոտ հարկանի ի նմա յորսորդացն...: (վ.) է զազան ինչ նման առեւծու որ կոչի Վապր, նրրակնջիթ եւ երկայն... վասն զի զինչ միարանութիւն լուսոյ ընդ խաւարի. կամ Գրիստոսի ընդ Բելիարա՝ կամ տաճարի Աստուծոյ ընդ մեկէ^(*):

20. էջ 147—152. Յաղագս խոստովանութեան: Տէր հրամայէ թէ անհնար է...:

21. էջ 152—156. (Բանք վասն Պահոց). Զինչ աւգտիցիս վասն ի պահք լինելոյն. բերանն չորակիր եւ սիրտն լի ոխակալութեամբ...:

22. էջ 156—166. (Անխորագիր). Ասեն թէ Աստուած մարդակերպ արար զաշխարհս. եւ ի նոյն երկրէս առեալ մարդ գործէ...: Այլ եւ այլ հարցեր կը շօշափէ, յատկապէս երկար կը խօսուի Յակոբ Նահապետի մասին:

23. էջ 166—168. (Անխորագիր). Պարտէր ժամանակաւ զերիցաղոյնն ձեզ սկսանել, զկրարածոցն տսեմ եւ զնոյն անյայտ լսողաց. զի մարդարէ յայտնի լսողաց...:

24. էջ 168—178. Ի բանն որ ասէ. Զի հուր բորբոքեցաւ ի բարձունս: Գրեալ է ուրեք ի զիրս աստուածաշունչս...: Ընդ մէջ 178(179) թղթերու թուղթ մ'ինկած, որուն հե-

սեւեռթիւսմը կը պակսի յաջորդ հաստատմին սկզբնաւորութիւնը:

25. էջ 179—184. (Ի բանն՝ Հայկաց ի լիզ. սկիզբը ինկած. այժմ կը սկսի.) Նեոս արձակէ այնոցիկ որ ուղիղ են սրտիւք. որ թէ չիցեն արթննաք եւ չիցեն կազմեալք բստ Պաւղոսի խրատուն...:

26. էջ 184—187. Մահն Աղամայ: Զգիրս զայս Արարածոց հաստատեաց Մովսէս. եւ ոչինչ յիշէ գմահուանն Աղամայ, այլ սակաւ թէ եկաց Աղամ Զ եւ Լ ամ: Իսկ ի պատմութիւն Յունաց մնացորդացն զտեալ այսպէս զրեալ վասն Նախատեղծիցն: Յետ մախանացն եւ չարին՝ ելեալ Աղամ բնակէր յանդիման դրախտին...: (վ.) Եւ առնուլ ի տապանն զոսկերս Աղամայ եւ եւաի:

Հրտ. Թանգարան հին եւ նոր նախնեաց, Ա. (վեհեո. 1896), 24—35:

27. էջ 187—192. (Անխորազիր.) (Ի)սկական էութիւն եւ գերարուն աստուածութիւն ամենասուրբ երրորդութեանն...:

28. էջ 192—199. (Անխորազիր.) Զոր օրինակ մարմին ատանց հոգւոյ մեռեալ է...: Որպէս կամիցի որ յերկրագործաց զանդատան լի փշաւք սրբի...:

29. էջ 199—206. Դարձեալ ի նոյն գրոց: Այլ եկեացէ ար. Տեառն իբրեւ զզոյ: Ամենայն բանի երկրիւղիւ պարտ է լսել եւ զոգութեամբ...:

30. էջ 206—222. Ի մարդարէութենէն իսայեայ: Միթարեցէք միթարեցէք զժողովուրդ իմ, ասէ Աստուած...: Ի քառահոլով շրջմունս արեւակնածաղ քայլութեան ժամանակին...:

31. էջ 222—224. Անխորազիր. Ոչ է պարտ քրիստոնէին կոծել եւ արտասուել...:

32. էջ 224—243. Անխորազիր. Քաղուածք ժամագրքի Մեկնութիւնէ: Քանզի ցանկացեալ սաղմոսերգոյին երանութեանց բաժանորդ լինել, խրատէ քարոյն...:

33. էջ 244—247. Պատմառք Քառասներդաս պահոց: Յորովք եւ զանապան եւ բանք պահոց. այլ զսակաւ ասացուք վասն բազմացն: Որպէս ասէ Բարսեղ թէ պահք ի զրախտին աւանդեցաւ...:

34. էջ 247—251. Վասն խոստովանութեան ի Կիրակոս վարդապետէ: Պարտ է քրիստոնէին յորժամ կամիցի զնալ ի խոստո-

վանութիւն երիս ինչ ածել զմտաւ... (Թերի. լրացնելու համար էջ 252 դատարկ ձգուած):

35. էջ 253—279. ՅԱռակաց Սողոմոնի: Ուրախ լեր Լրիտասարդ ի մանկութեան քուծ...: Արդ ասեն աստուածային զիրք...:

36. էջ 280—298. Կարդ եւ կանոն աղաւթից, զոր խնդրեալ է հոգեկիր արանց յումեմնէ միայնացելոյ արթուն եւ զուարթուն Գրիգորոյ. որ ցուցանէ նախադրութիւն բունիս, թէ ոչ համարի զանձն արժանի այսպիսի իրի. վասն այն զառաքելոյն ի մէջ առեալ զնչ սկիզբն բանիս. Ասաց առաքեալն Պաւղոս առնալ ընտրութեան... (վերջը պակաս):

37. էջ 299—308. Այս եւ մեղք զխաւորք, որ կոչին մահուչափ. եւ են է. ...

38. էջ 308—310. Այլուստ բան: Հարցումն, թէ զի՞նչ է քնարն տասնադի: Պատասխանի Մաքսիմոսի. Հոգի մարդոյ ունի երկուս զարութիւնս՝ միտք, բան...:

39. էջ 310—331. Նախադրութիւն եւ Մեկնութիւն Ելից: Այս զիրք նախամեծար եւ պատուական համարեալ է որդւոցն Իսրայէլի...:

40. էջ 331—342. Ի մոլորութենէ կուրասցեալ Հրէիցն, որք զեռ եւս սպասեն սուտ Քրիստոսի, այս ինքն յեւթին: Արդ նախ զիցուք զընդդիմութիւնս նոցա, որք բերեն ընդդէմ ճշմարտութեան... (վերջը թերի կ'երեւայ):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. 1. էջ 25. Զմեկուցեալ Կարապետ զրիշս յիշեալ, ով սուրբ ընթերցաւ. ի խորաց սրտէ աղաչեմ. եւ դու յիշեալ լիջիր յամենատապ պարգեւաւդէն. ամէն:

Հմտ. եւ էջ 56:

2. էջ 178. Ով սուրբ ընթերցող եղբայր հոգեւոր գեղոր սուտանուն կրանաւոր զկազմող գրոցս աստուածային զանձուց յիշեալ ի Տէր. եւ Աստուած զքեզ յիշէ յերմիւսանդամ զալուստն. ամէն: Կազմեցաւ զիրքս ի թվ. Հայոց ՊԽԵ (1396):

3. Սկիզբը գրուած պահպանակ թղթին վրայ. Anno Domini 1696, die 20 Fe. Ex Libris Spectabili(s) Stephani Alchinowicz Consuli(s) Zam.

Հմտ. Macler: REA 7 (1927), 131—134:

18.

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Յ Ո Յ Ք

Cod. arm. 63. — ՌԼԳ = 1584 (°) :

ԹՈՒՂԹՐ՝ 298: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 16.5 × 10 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ անողորկ քուղք: — ԳԻՐ՝ մատր: — ԿԱԶՄ՝ կաշի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՐ՝ լաւ. քերքերն առանց կազմի ժամանակ կտրուելու: — ԴԱՏԱՐԿ ԹՂԹԻՐ՝ էջ 91—96, 309 A, 355—358, 362, 385—386: — ՏԵՂԻ՝ Կափա՞, — ԳՐԻԶ՝ Յովհաննէ՞ս: — ԺԱՄԱՆԱՆ՝ 1584°:

Մատենան է՝ Հաւաքածոյ զանազան կաթնոր եւ անկարեւոր զրուածներու, զանազան ժամանակէ եւ զանազան ձեռքերէ, որոնք ապա առնթեցողութեամբ եւ կազմուած են: Այս է բովանդակութիւնը.

1. էջ 1—38 եւ էջ 595—596. Դաշանց թուղթ սկիզբը պակաս:

2. էջ 38—85. Վասն հարսանեաց լսոն: Եւ յաւուրն երրորդի հարսանիք էին: Ասէ իմաստասէրն Արիստոտէլ... (Հարցմամբ եւ պատասխանով. նոյն ոճով այլ հատուածներ Աւետարանի շուրջը):

3. էջ 97—118. Թուղթ յաղագս միաբանութեան եկեղեցւոյ Յունաց եւ Հռոմայեցւոց. եթէ որպէս եւ յոր սակս ընկալաւ եկեղեցին Հռոմոց զմուրն ի խորհուրդ սուրբ աբեղանն Քրիստոս...: Ի ժամանակս բարեպաշտ թաղաւորին Յունաց, որում անունն կոչիւր Պալալաւ, որ կամեցաւ առնել խաղաղութիւն...:

4. էջ 118. Վասն երակ առնելոյ մարդուն: — էջ 119. Գիր գողի:

5. էջ 121. Հարցմունք խիստ զեղեցիկ եւ պիտանացուք: Զի՞նչ է թէ աւրհեակ է փայտն որով լինի արդարութիւն...: էջ 147. Վասն Մուղրոյն: Այսմ վկայ պատմեմ ձեզ... (Քաղուածքներ Վարդանայ Ժղանքէն):

6. էջ 151—171. Յաղագս հիմնարկել եկեղեցու: Զհիմունս եկեղեցւոյ եպիսկոպոսն միայն իշխեսցէ ծրագրել...: Կից՝ զանազան մանունք այլ եւ այլ գրիչներէ:

7. էջ 172—198. Գրառաջք: էջ 200—208 զանազան մանունք:

8. էջ 209—227. Տեառն Ներսիսի Տարսուհեցւոյ զեպանադնացութիւնն:

9. էջ 228. Գրիգորի վկայասիրի վասն զատկին բանք (քաղուածաբար):

10. էջ 231—236. (Վասն խորանայ Աւե-

տարանին). Առաջին խորանն չորս դեղաւքն՝ կապուտակ...:

11. էջ 237, 286—288. Անուանք քաղաքաց. Վաղարշապատ էջմիածինն է...:

12. էջ 238—263. Այս են ամենայն տնտւրինականքն Տեառն մերոյ (յերուսաղէմ): Նախ եւ առաջին քաղաքն Նաղարէթ...:

13. էջ 266—283. (Գիրք) Առակաց: Առիւծն հիւանդացաւ եւ զրկեց ընկաց խրն-զիր...:

14. էջ 289. Հաւատով խոստովանիմ:

15. էջ 296. (Տող). Աստուածորդ աստուծոց մեղուցեալ եմ քեզ, խաբանօք բանսարկուն խորտակեցայ ես... (Ա—Կ տունք):

16. էջ 299—308. (Յակոբայ Թոխաթեցւոյ Ողբ ի վերայ Սլախաց երկրին). Հալով տսեմ ողբերդական, արատասուելով հառաչական...: Ողբս այս օրինակի վրայէն հրատարակած եմ՝ Հանդէս Ամսօրեայ, 1932, էջ 343—348 = Ակինեան, Մատենադրական հետազոտութիւններ, Դ., էջ 13—21:

17. էջ 309—358. Առանձին տետրակ մը, բոլորգիր, որ կազմին մէջ առնուած է: Առաջին էջին կէսը գատարկ, անշուշտ յաջորդ ճառին կամ քարոզին խորագիրն եւ սկզբնաւորութիւնը կարմրագիր գրելու համար: Այժմ կը սկսի այսպէս. (Սուրբ Երրորդ) «գութիւն, անեղ էութիւն, համազոյ բնութիւն, անիմանալի զոյութիւն...» (վերջաւորութիւնն է) «այլ վաղվազակի հրամայեցեր ծառայիցն. Ածէք զեզն պարարեալ, զենէք կերայք եւ ուրախ...»:

18. էջ 359—361. Շարակնոցէ քաղուածք:

19. էջ 362—484. Աղօթք որ նախ քան զպատարագն մատուցանի: Ամենակալ, բարերար, մարդասէր...: Կից՝ քաղուածքներ յԱղօթից Դր. Նարեկացւոյ:

20. էջ 487—511. Երազմունք, զոր մեկնեաց Դանիէլ մարգարէ, որժամ ետես Նարոթն եւ ոչ ոք կարաց մեկնել նմա, բայց Դանիէլ. եւ զայս ամենայն զրեաց ի գիրս: Աստուած ի տան քում տեսեալ. (Մեկնութիւն). Տուն նորոգի... (Ա—Ք):

21. Էջ 512—543. Երազման յայտնէ ա-
մենայն ցեղ:

22. Էջ 544—550. Անպէտ մանուկ:

23. Էջ 551—596. Քաղուած քննիչ Գր.
Տաթևացւոյ Քարոզներէն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ—ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

1. Էջ 284—285 Կ'րտուի. Ի թվ. Ռիւն եւ
ԼԳ Եւրոպիոյ եւ աղուհացիցն, Եկին անաւ-
րէն Թաթարնին եւ չրջապատեցին բոլոր Կա-
փային. չատ նեղութիւն քաջեցին որ կային

մէջ քաղաքին: Եւ Քրիստոսի ծառայքն որ
սուրբ Եկեղեցիքն որ կաին եւ Հալաթեցին
ղթաթարնին եւ կորու (sic) առին եւ զնա-
ցին: ... Եւ անպիտան Յովանէս Հարեղաս
Երուսաղէմ էի անժամ յոր այս բաներս եղել
է ի Քաֆաս. Եփ եկա լսեցի տեսա Հա(յ)րո
ղարկելին թվաքով... վաղջանեցաւ իսնակաց
պահոցն Եւ. թվ. ՌԼԳ. Նոնեմբերի ժԹ...:

2. Էջ 323. Ի լուսանցս. «Ի դրոց ժամի
Ջամուցեայ շէն զաղաքին»:

Հմտ. Macier: REA 7 (1927), 154—155:

19.

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Գ Ի Ր Ք

Cod. arm. 66. — ՌԾ = 1601:

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 297: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 24.5 X 18 հմ:
— ՆԻԻԹ՝ բուրբ: — ԳԻՐ՝ բարգիւր: — ԳՐԶՈՒ-
ԻՒՆ՝ երկսիւմ: — ԿԱՅՈՒ՝ կաշի. վրամ խորաբամ-
ղակ՝ Յիսուս խաչիմ վրայ, երկու կողմերը Մարիամ
եւ Յովհաննէս, արձանագրութեամբս Christus factus
est pro nobis obediens vsqve ad mortem avtem cru-
cis ph. 2. ասոր վրայ canon: — ՀԱՆԴԱՄԱՆԻՔ՝ լաւ:
— ԴԱՏԱՐԿ՝ *99—129: — ԿԻՍԱՆՈՒՄ՝ 1ա: Ունի
Դադկաղեր, Լուսանցազարդեր: — ԽՈՐԱԳԻՐԹ եւ
ՍԿԵՐՆԱՏՈՒՄ՝ կարմրագիր: — ՏԵՂԻ՝ Իլավ: —
ԳԻԻԶ՝ Գալսիս Սիմէոն: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1600—1602:

Մատենան է՝ Կանոնադիրք. Հետեւեալ
բովանդակութեամբ.

1. Թղ. * 1ա—9ա. Նիւթերու ցանկ. կը
սկսի. «Զի ընդ արեւելս պարտ է երկիր պա-
ղանել... (Սկիզբի * 1—12 թղթերը Ձեռա-
դրին թուահամարման մէջ չեն առնուած):

2. 1ա. Շարադրութիւն Կանոնաց Եղեալ
եւ այս կարգ եւ չափ գլխոցն: Ա. Կանոնք
առաքելական, գլուխս ԺԶ. ... Ընդ ամէնր
Ա—ԾԷ գլուխք Կանոնաց. ասոնք են.

Ա. Թղ. 2ա. Սահմանք եւ Կանոնք զոր
եղին աշակերտք եկեղեցոյ սրբոյ յետ վերա-
նալոյ Տէառն: Վարդապետութիւն առաքե-
լոցն...:

Բ. Թղ. 16ա. Երկրորդ առաքելական կա-
նոնիս. գլուխս 2Է:

Գ. Թղ. 25ա. Կանոնք յետ առաքելոց
հարանց հետեւողաց. գլուխս ԻԷ:

Դ. Թղ. 29ա. Դնի Դ Կանոն Նիկեական.
գլուխս Ի: — Թղ. 35ա. (Անուանք հարցն որք
գտան ի Ժողովին):

Ե. Թղ. 37բ. Անկիրա Կանոնիս. գլուխս Ի:

Զ. Թղ. 42բ. Կեսարիա Կանոնիս. գլ. Ժ:
Է. Թղ. 45ա. Նիոյ Կեսարիա Կանոնիս.
գլ. Ի:

Ը. Թղ. 48բ. Կանոնք Գանդրեայ. գլ. ԻԳ:
Թ. Թղ. 52ա. Անտիոքա Կանոնիս.
գլ. ԻԵ:

Ժ. Թղ. 58ա. Ղաւորղի(կ)եայ Կանոնիս.
գլ. ԾԵ:

ԺԱ. Թղ. 63ա. Ս. Գրիգորի Կանոնիս.
գլ. Լ:

ԺԲ. Թղ. 65ա. Սարգիկեա Կանոնիս.
գլ. ԻԱ:

ԺԳ. Թղ. 72ա. Կոստանտինուպոլսի Ժո-
ղովոյն եւ Կանոնին. գլ. Երեք:

ԺԴ. Թղ. 73ա. Կանոն Ժողովոյն որ
յեփեսոս. գլ. 2:

ԺԵ. Թղ. 74բ. Կանոնք Աթանասի. գլ. ԶԸ:
ԺԶ. Թղ. 88բ. Կանոնք Բարսղի առ Ակի-
ղբոս. գլ. ԾԱ:

ԺԷ. Թղ. 100բ. Կանոնք Ս. Սահակայ
Հայոց Հայրապետի ասացեալ. գլ. ԾԵ:

ԺԸ. Թղ. 124ա. Հայոց (Շահապիւլանի
Ժողովոյն) Կանոնին գլ. Ի:

ԺԹ. Թղ. 141բ. Թուստ Սեւանտեա
Եպիսկոպոսին արհի եւ մեծապատուոյ (գլ.
ԺԴ):

Ի. Թղ. 146ա. Կանոնք Ներսիսի Հայոց
կաթողիկոսի եւ Ներշապչոյ Մամիկոնեանից
Եպիսկոպոսի (գլ. ԼԷ):

ԻԱ. Թղ. 153ա. Յովհաննու Մանդակուն-
ւոյ Հայոց կաթողիկոսի (գլ. Ժ):

ԻԲ. Թղ. 157ա. ԱրրաՀամու Մամիկոնից
Լախիկոպոսի առ Վաչագան Աղուանից յար-
քայ :

ԻԳ. Թղ. 159բ. Կանոնն Վերջնոյ Սահա-
կայ կաթողիկոսի :

ԻԴ. Թղ. 162բ. Կանոնք տեառն Յովա-
նէսին իմաստասիրի, Հայոց կաթողիկոսի .
զլ. ԼԲ :

ԻԵ. Թղ. 172բ. Կանոնք Սիովնի Հայոց
կաթողիկոսի. զլ. ԻԲ :

ԻԶ. Թղ. 179բ. Սահմանք կանոնականք
սուրբ առաքելոյն Թաթէոսի ի քաղաքին Ուո-
հայի լուսաւորել զնոսա :

ԻԷ. Թղ. 187ա. Կանոնք տեառն Փիղի-
պոսի յառաքելոյն :

ԻԸ. Թղ. 189ա. Կանոնք Բ. Անտիոքոյ :

ԻԹ. Թղ. 192բ. Կանոնք տեառն Եփրեմի
արդիւնականատար կրօնաւորի զոր սնուցանէր
անապատն. Կոստութեան ճառէն :

Լ. Թղ. 194ա. Կանոնք Կիւրղի Աղէկսան-
դրացոյ. զլ. Ե :

ԼԱ. Թղ. 195ա. Կանոնադիր տեառն Եփի-
պանու ասացեալ. զլ. Ե :

ԼԲ. Թղ. 195բ. Եղիշայի. զլ. Ա :

ԼԳ. Թղ. 196ա. Խոստովանութիւն Ժողո-
վոյն Անտիոքոյ :

ԼԴ. Թղ. 199ա. Կանոնք Բ. Նիկիականք
... կարճ ի կարճոյ. զլ. ՃԺԴ :

ԼԵ. Թղ. 206բ. Սահմանադրութիւն Կա-
նոնի Վաչագանա յԱղուանից արքայի Էղեալ
ի Ժողովն որ Աղուանս եղեւ. զլ. ԻԱ :

ԼԶ. Թղ. 210ա. Բա(ր)սղի գիր կանոնա-
կան վասն պէսպէս փիւրապատիկ ախտից .
զլ. ՄՀԲ :

ԼԷ. Թղ. 243ա. Սահմանք կանոնադրու-
թեան երանելոյն Գրիգորի Աստուածաբանի
Նաղիանձու Լախիկոպոսի յաղագս ուղղափա-
ռութեան հաւատոյ եւ ասպաշխարութիւն յան-
ցաւորաց. զլ. Լ :

ԼԸ. Թղ. 249բ. Կանոնք Դ(վ)նի սուրբ
Ժողովն, զոր յամի... զլ. ԺԲ :

ԼԹ. Թղ. 255բ. Երանելոյն Մակարա սրբոյ
քաղաքին Երուսաղէմի Հայրապետի կանոնա-
կան թուղթ ի Հայս վասն կանոնադրութեան
կաթողիկէ յեկեղեցոյ կարդաց, զոր չէ ար-
ժան ընդ սահման եւ ընդ հրաման անցանել :
(ՈԿ.) Ահա վասն ահի... :

Խ. Թղ. 261բ. Ս. Սահակայ Հայոց կա-
թողիկոսի գիր աւանդութեան... զլ. Ա :

ԽԱ. Թղ. 265ա. Յովհաննու Մանգակու-
նոյ կաթողիկոսի եւ թարգմանչի, աշակերտ
Էղեղոյ Ս. Սահակայ մեծի հայրապետի Հայոց
կաթողիկոսի բան կանոնական. զլ. Ա : —
Թղ. 266ա. Նորին Իսկ որ զուրբաթ... :

ԽԲ. Թղ. 267ա. Կանոնք սուրբ Ժողովոյն
որ Ժողովեցան ի Թէոդոսիպոլսի որ յաժմ
կոչի Կարնոյ քաղաք :

ԽԳ. Թղ. 273ա. Սահմանք եւ կանոնք
կարգի յեկեղեցոյ սրբոյ Հայրապետին Նէր-
սէսի Հայոց. զլ. ԽԳ :

ԽԴ. Թղ. 275ա. Կանոնք Ս. Յովհաննու
Մանգակունոյ կաթողիկոսի երկրորդ. զլ. Է :

ԽԵ. Թղ. 276ա. Ս. Դիոնիսիոսի Աթե-
նացոյ Լախիկոպոսի :

ԽԶ. Թղ. 276բ. Կանոնն Լր. Եպիփա-
նու... զլ. Գ :

ԽԷ. Թղ. 280բ. Հարցումն Թէոդոսի
քահանայի... առ Էր. Եպիփան Կիւրացին.
զլ. Գ :

ԽԸ. Թղ. 282ա. Յովհաննու յԵրուսաղէ-
մացոյ Լախիկոպոսի. զլ. Ա :

ԽԹ. Թղ. 282ա. Հիպոդիտեաց սրբոյ բան
ի Միտենդն եւ ի Մկրտութիւնն Տեառն. զլ. Ա :

ԽԺ. Թղ. 282բ. Նէկտառեայ Հռովմայ
Լախիկոպոսի. զլ. Ա :

Ծ. Թղ. 283ա. Մեղիտոնի Լախիկոպոսի
թուղտ առ Տրալիս. զլ. Ա :

ԾԱ. Թղ. 283բ. Ս. Աթանասի մեծի
Ա. բան :

ԾԲ. Թղ. 283բ. Սեբերիանոսի ի Ղուկայ
Աւետարանին Մկկնութենէ :

ԾԳ. Թղ. 284բ. Ի Սսկրատայ : Թղ. 285ա.
Նորին նման :

ԾԴ. Թղ. 285ա. Ս. Դիոնիսիոսի Առիս-
տապացոյն յաղագս Աստուածածնին :

ԾԵ. Թղ. 285բ. Մանուէղի :

ԾԶ. Թղ. 285բ. Կղեմայ Հռովմայ Լախի-
կոպոսի :

ԾԷ. Թղ. 286ա. Կոչումն ասպաշխարու-
թեան զոր ասացեալ է տեառն Յովհաննու
Մանգակունոյ Հայոց կաթողիկոսի. տունք
ձն : — Թղ. 287բ—288բ. Խոստովանութիւն
քահանայի : Թէ կաշառ վասն մեղաց առ եւ
թող... :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. Էջ 289ա—290ր.

289ա. (Թանձր բոլորգիր). Փառք... Արդ
 զրեցաւ քրիստոսահինն եւ առաքելազարդ
 հոգիարուի տառս կանոնական. ի մայրաքա-
 ղաքն Իլով ընդ հովանեաւ սուրբ Աստուա-
 ծածնին, ձեռամբ Զախնո՛ Սգին (= սար-
 կաւագին). ի թուականիս հայկազանունի
 ՌԾԱ ամի. ի ժամանակս հայրապետութեանն
 Հայոց երից երանեալ եւ առաքելաշնորհ տեառն
 տէր Դաւիթ կաթողիկոսին: Եւ թագաւորու-
 թեանն Իլախաց Զիկմունդի երրորդի. եւ
 զօրագլուխ թագաւորութեանն Իլախաց քաջ
 սպարապետին եւ աստուածասէր զաւրաւա-
 րին Պարոն Յովհաննէսին որ ըստ իւրեանց
 յեզրի կոչի Բան Նան: Եւ զատուորութեանն
 Պարոն Էսան պէյին սորին իսկ ստացողի. որ
 մեծաւ ջանիւ եւ թելակոխութեամբ ի խնդիր
 ելեալ աստուածապատուէր եւ դէտադատ
 կտակիս նախանձայոյդ եղեալ հայրենի յիշա-
 տակացն եզիտ զգաղափար սորա առ քահա-
 նայ մի Ուաչատուր կոչեցելոյ եւ ծանեաւ որ
 իւրոց նախնեացն էր եւ կամեցաւ առնուլ ի
 ձեռանէ նորա եւ տալ յիշատակ ի նորաչէն
 քաղաքն Զամօսցա՛ ի յեկեղեցին սուրբ Աս-
 տուածածնին: Բայց տէր Ուաչատուրն յոյժ
 զրասէր էր եւ առաւել եւս հին օրինակաց
 վասն այն շատ աղաչեցեալ զպարոն Էսանպէյ
 զատուորն եւ ետ գրել զսա՛ փոխան նորա.
 եւ ետ պարոն Էսանպէյին. վասն զի օրի-
 նակն սորա յոյժ ընտիր էր եւ անաղալ. զի էր
 երկաթազիր եւ իլիցի գրեալ: Եւ առեալ ըն-
 կալաւ զսա՛ պարոն Էսանպէյն ի ձեռանէ տէր
 Ուաչատուրին. եւ եղ յիշատակ անջինջ վասն
 հոգւոյ իւրոյ եւ վասն ծնաւոյց իւրոց պարոն
 Ուաչերեսին եւ Մելիք խաթունին. եւ զուգակ-
 ցին իւրոյ բանի Օլուխնային որ է Հեղինէ եւ
 եղբօրն իւրոյ Պարոն Ստեփանոսին որ յայսմ
 (ամի) փոխեցաւ առ Աստուած կսկծալի մա-
 հուամբ. մի վասն մէջ մեղաց լինելոյն ի յե-
 րիտասարգութեան հասակի. եւ երկրորդ զի
 ըստ օրինի նախագուգիցն նոր զուգակցեալ էր
 ամուսնութեամբ: Եւ քերցն իւրոց Կուլաֆ
 խաթունին եւ Նազուդ խաթունին. եւ միա-
 մօր նորահաս օրիորդ դստերն իւրոյ բաննա
 Միլուշային. եւ ամենայն արեան մերձաւո-
 րաց իւրոց: Ի նորաչէն քաղաքն Զամօսցա ի
 յեկեղեցին Փոխման սուրբ Աստուածածնին.

զի եղիցի սա յիշատակ յաւիտեան անկորուստ
 դանձ, անկողոպուտ ստացուած եւ սին եկե-
 ղեցւոյ. զի սա է խրատող քահանայից եւ պա-
 տուիրող քահանայապետից, դատող սարկաւ-
 ազաց եւ յանդիմանող ժողովրդոց, ար-
 տաքսող պոռնիկաց եւ նղովող հերձուածողաց:

Արդ երես անկեալ աղաչեմ զձեզ, ով ըն-
 թերցող եղբայրք, որք հանգիսիք սմա կար-
 զալով կամ օրինակելով, յիշեցէք ի մաքրա-
 փայլ յաղօթս ձեր զստացող սորին զպարոն
 Էսանպէյն եւ զծնողսն իւր եւ զամենայն ա-
 րեան մերձաւորսն եւ զգծող սորին զԶախնո՛
 զպիրն. եւ զիս զանսլիտան Յակոբ էրէցս որ
 զյիշատակարանս գրեցի. մանաւանդ առաջի
 զենման սուրբ պատարագին հաշտարար զա-
 որին Աստուծոյ: Եւ ոք յիշեն սրտի մտօք
 միայն հարիւրապատիկ վարձս առցէ ի Քրիս-
 տոսէ յաւուրն ահեղին. եւ առատապարգեւն
 ամենայնի ողորմեսցի առ հասարակ ամենե-
 ցուն ձեզ՝ յիշողացդ եւ յիշեցելոցս. եւ նմա
 փառք յաւիտեանս. ամէն:

Թղ. 290 կայ հետեւեալ ոտանաւորը նոյն
 Նախոր թոխաթեցւոյ հեղինակութեամբ.

Բանըս զրեցաւ կանոնական.
 որպէս որ Տեառն է պատուիրան.
 Իրր զկտակն Մովսիսեան,
 ըստ Աստուծոյ զատիլ մարդկան:
 Մովսէս գրեաց Կտակարան.
 Ժողովրդոցն Իսրայէլեան.
 Որ ոչ պահօղքն քարկոծեցան.
 քանզի չէին ուղղադաւան:
 Յետ Մովսէսի բազումք յարեան.
 որ յԱստուծոյ առին հրաման.
 Բայց ազգն չար հըրէական,
 ըրբան նոցա ոչ ընկալան:
 Ապա Որդի բանն էական,
 եկեալ մարմին առ կուսական.
 Եւ ետուր մեզ նոր պատուիրան,
 քաղցր լծոյ թեթեւ բռան:
 Յետ այնորիկ առաքեցան,
 սուրբ առաքեալքն երկոտասան.
 Քառակուսի վիճակեցան.
 ի չորս անկիւնս տարածեցան:
 Որպէս առեալ էին հրաման.
 զինք կանոնք եւ պատուիրան.
 Յեկեղեցիս ուղղադաւան.
 պահել հաստատ եւ անոսասան:

Աւտարանն քրիստոսեան .
 նա արդարոց է բաւական .
 Այլ սա եղաւ վասն նոցայն ,
 որք ի չօղաց (շաղագ) խոտորեցան :
 Սա արդարոցն է զովական
 մեղաւորացն է քաւարան .
 Անյուսից յոյս է փրկութեան .
 ցեղասեւից միանգամայն :
 Սա դարդուցիչ ողոց մարդկան .
 թմրեալ մեղօք նսեմական .
 Արթուն հոգոց լոյս պարզական .
 խառնէ ի գոսս անմարմնական :
 Սա է շաւիղ արքայութեան .
 զի Քրիստոսէ հիմնարկեցան .
 Յառաքելոցն հոտոտակեցան .
 և բարունեաց պարզարեցան :
 Ձի որք արբեալ են թմրական .
 բմպոյք զինոյն յիմարական .
 Սովաւ զարթնուն և զգոտոտան .
 թէ վերձանեն մտառական :
 Որք Աստուծոյ տեսուն բաղձան ,
 և անաղօտ լուսոյն ցանկան ,
 Սովին բանիւրն մարթնան ,
 մերձիլ ի տիպն անտեսական :
 Սա խրատիչ է աշխարհի .
 բանականաց հանուրց սեռի .
 Կարգաւորաց և իշխանի ,
 միահամուռ մեծ և փոքրի :
 Ձեկոյ աղաչեմ եղբայրք բարի .
 որք հանդիպիք այսմ տառի .
 Ձոյի սորին ստացողի .
 յաղօթս յիշէք անձանձրայի :
 Ես և իմոյս անարժանի .
 որ սակաւ զիրքս զրեցի .
 Յիշման արէք զիս արժանի .
 արտասուելոյն ժամանակի :
 Ով որ յիշել չձանձրացի .
 զէմ սուրբ գառինն որ զենանի .
 Ի Քրիստոսէ յիշեալ լիցի .
 այժմ և յաւէտ սպառնայի : Ամէն :
 Յոյսմ ամի կոմտրեցաւ բարաւոր զբանց
 պարսպի քաղաքիս . զոր կատարին հաստ-
 ցանէ յաւա(ր)տն . ամէն :
 Թղ. 260ա (ի լուս.) Ախ ողորմած տէր
 ողորմեաց ինձ մեղաւորիս : Ի Ո Ւ . Ո Մ Ն Ս
 (= Սիմոնիս) :
 Թղ. 287ա—բ (ի լուս.) Ո՛հ աղաչեմ
 յիշել ի տէր զանարժան զծոշս ՍԻՍ (= Սի-

մէոն) : Թղ. ԻժԹ կատարեցաւ , Օդոստո՛ :
 ԻՐՆ . ուրբաթ օր :

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ : Յիշատակարանիս
 զրիչն է Յակոբ Թոխաթեցի ի Ձամոսցա ,
 որուն հաղորդած տեղեկութիւններու համա-
 ձայն կանոնագրքիս զազափարօրինակն եղած
 է յոյժ բնորի և անսպալ . զի էր երկաթա-
 դիր և խիցի զրեալ : « խիցի » հոս կիրար-
 կուած է հաւանորէն « Կրիկիոյ » չքանին
 գրուած իմաստով և չունի որ և է կայ ոչ
 Գէսրդ խոյի և ոչ ալ « խիցի » Շարակնոց-
 ներու հետ :

Այս « Երկաթադիր » զազափարօրինակը
 1602ին ձեռք բերած էր Սաչատուր քահանայ ,
 որ կը զովուի իրբւ « զրասէր » կամ զրամու
 « և առուել ևս հին օրինակաց » հետամուտ :
 Այս « զրասէր » Սաչատուր քահանայի անձը
 այլուստ անձանոթ է ինձ . հաւանորէն Լեհա-
 հայ պաշտօնին չէր պատկանէր : Էսանպէյ
 վեր կը հանէ , թէ այն ձեռագիրը « Բարոց
 նախնեացն էր » . այսինքն ստացուածքն էր եր-
 բմն իւր տոհմին . ուստի Լվով բերուած
 է Լրիմի կողմերէն : Այս մասին կար անշուշտ
 ձեռագրին մէջ Յիշատակագրութիւն մը :

Ձեռագիրս կ'արասագրուի Սիմէոն Ձախ-
 նոյ սարկաւաղի ձեռքով . ինչպէս բնական է
 ենթադրել , օրինակութիւնը կատարուած է
 հաւատարմութեամբ , բայց թէ ո'րքան ճշգու-
 թեամբ , այս կը կարօտի քննութեան : Ինչ
 եղաւ այնուհետեւ այս Երկաթագիր ձեռա-
 գրին բախար :

Ինձ կը թուի , թէ սոյն այս ձեռագիրն է
 Նոր-Ձուղայի Ամենափրկիչ վանքի Մատենա-
 դարանի Թ. 131 կանոնագիրքը , որուն նկա-
 րագրութիւնը տուած եմ այլուր (Թուղթ
 Մակարայ Բ . Երուսաղէմի հայրապետի առ
 Վրթանէս եպիսկոպոս Սինեաց Յաղապկար-
 պայ եկեղեցւոյ . Վիեննա 1930 , էջ 93—103) :
 Թովանդակութիւնընոյն է : Նաեւ գրչութիւնը
 « Երկաթագիր » է , գրուած 1098ին Արմէնի լե-
 ոսն Յովաննափոնքին մէջ , Յովհաննէս գրչէն :
 Ձեռագրին տեղափոխութիւնը Լվովէն Նոր-
 Ձուղայ տեղի ունեցած պէտք է ըլլայ 1630ին
 ի ձեռն Սաչատուր Կեսաբացւոյ , որ Ամենա-
 փրկիչ վանքին առաջնորդն էր :

Ուրիշ տեղ առիթ պիտի ունենամ ան-
 զրադառնալու այս Ձեռագրին :

Հմտ. Macier: REA 7 (1927) , 115—124 :

20.

Ս Ի Մ Է Ո Ն Դ Պ Ր Ի Լ Ե Հ Ա Ց Ի Ո Յ
Ո Ւ Ղ Ե Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն

Cod. arm. 58. — ԽՁԳ = 1635:

ԽՈՒՂԻՒՄ՝ 198 (396 էջ)։ — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 15.3 X 10 հմ.։ — ԴՆԻՒԹ՝ բուր։ — ԳԻՐ՝ ցուր։ յղագիր։ — ԿԱԶՄ՝ կաշի բաց կարմիր գոյնով։ — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻՔ՝ լաւ։ — ԴԱՏԱՐԿ ԹՈՒՂԹԵՐ՝ էջ 206, 280 (կէսէն) — 396. Երկու դասարկ բուրքնաւ գրքից սկիզբն եւ վերջը իբրեւ պահպանակ։ — ԽՈՐԱՆ, ԶԱՐԻ՝ ԴԱԳԻՐ եւն չկար։ Գրուած է միահետ, առանց գլխակարգութեան եւն։ Հաստածներու սկզբնատառերը ամզիր քողում, հաւանորէն ասլա կարմրագիր գրելու համար։ — ՏԵՂԻ՝ հաւանորէն Լվով։ — ԳՐԻՉ՝ Սիմէոն դայիր Զամոսյացի՝ հեղինակն գործող։ — ԽՈՒՄԱՆԿ՝ 1619—1635:

Մատենան է՝ Սիմէոն դայիր Լեւոնացոյ (Զամոսյացոյ) Ուղեգրութիւնն եւ Տարեգրութիւնը, առանց խորագրի։ Կը սկսի այսպէս.

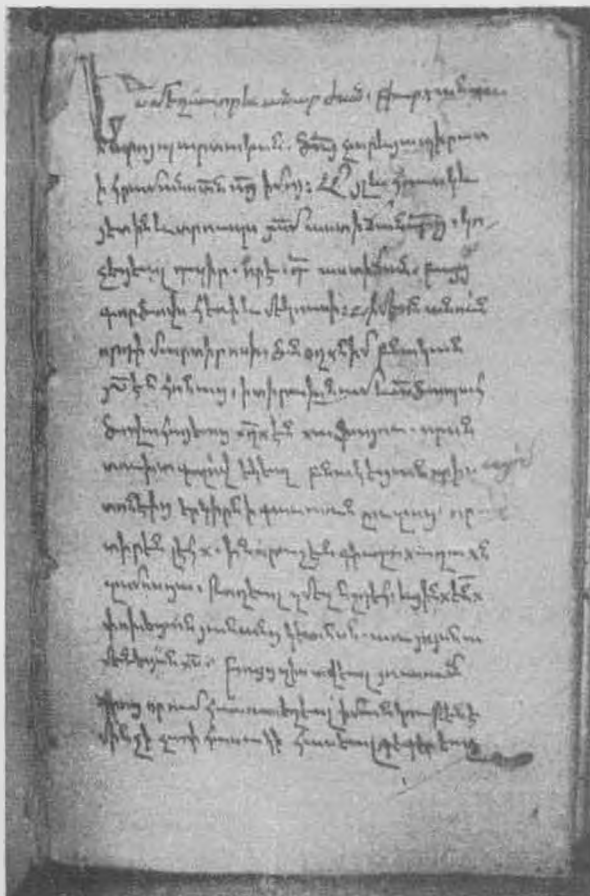
Էջ 1. «Ես մեղաւորս եւ անարժան, բիւր քանքարոյ պարտական...

Սիմէոն անուն, որդի Մարտիրոսի... Եւ կ'աւարտի (էջ 395) այսպէս. «Բակ ի թվին Ռէի, սեպտեմբերամսոյ։ Եկն ի Լէհ էջմիածնայ Մեղիթիս կաթողիկոսն... Եւ կացին ի Լով կէս տարի։ այսպէս միջակէտով աւարտած։ Հաւանորէն միտք ունէր Սիմէոն պատմել այս տեղ ընդարձակօրէն 1626—1635 տարիներու Լեհաստանի մէջ յուզուած խնդիրներու մասին։

Սիմէոն դայիր, որդի Մարտիրոսի, 1608 Վերտուար 15ին մեկնելով Լվովէն, նոյն

տարւոյն կը հասնի Կ. Պոլիս. հոս կը մնայ երկար, սպասելով առթի, երեսուցէ մ ուրտի երթալու։ 1610ին Մկրտիչ Վ. Խարբերդցոյ

ընկերանալով կ'ուղևորի Զմիւռնիա եւ չրջապսելով ծովեղերեայ քաղաքները կը վերադառնայ Կ. Պոլիս։ 1611ին Զաքարիա Վ. Վանեցոյ հետ կը մեկնի Վենետիկ — Զոռմ։ Հոն երկար դադար կ'առնէ։ Ասկէ Վենետիկ — Զմիւռնիա — Պրուսա — Խարբերդ գծով կը հասնի Մուշ։ Վերադառնալով Կ. Պոլիս կը նստէ Սեդեքսանդրիա եւ Գահիրէի ճանապարհով կը ժամանէ երեսուցէ մ։ Փամանակ մը կը մնայ հոն։ Հալկո — Կեսարիա — Անկիրիա ճանապարհով կը վերադառնայ Կ. Պոլիս, առկէ ալ Լվով. 1619ին։

ԽՈՒՂԻՒՄ՝ ՍԻՄԷՈՆ ԴՊՐԻ (Խ. 20)

ճանապարհին տեսածներն ու յատկանքները յիշատած է Սիմէոն։ Ընդարձակ նկարագրած է Կ. Պոլիս, Վենետիկ, Զոռմ, Մուշ, Գահիրէ, երեսուցէ մ, Հալկո, Ամիթ (Տիրանակերտ) եւ Լվով քաղաքները։ Իր Ուղեգրութեան կցած է Սիմէոն 1619—1635 տարիներու Տարեգրութիւնը։

Սիմէոնի այս Ուղեգրութիւնն եւ Տարեգրութիւնը լոյս տեսաւ առաջին անգամ Հանդէս Ամսօրեայի մէջ 1932—1934 տա-

րիններուն. եւ ապա առանձին հատորով. Սի-
մէոն դպրի Լեհացոյ Ուղեգրութիւն, Տարե-
դրութիւն եւ Յիշատակարանք: Ուսումնա-

սիրեց եւ հրատարակեց Հ. Ն. Ակիւնեան,
Վիեննա 1936, էջ 1—384:

Հմտ. Macler: REA 7 (1927), 126—127:

21.

ԲԱՌԱԳԻՐՔ

Cod. arm. 50. — ԺԷ. դար:

ԽՈՒՂԹՔ՝ 102: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 19.7×15.7 հմ.:
— ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳՐԶՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւմ: — ԳԻՐ՝
նոսր-շղագիր: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ՏԵՂԻ՝ Լե-
հաստամ ամշուշտ: — ԳՐԻԶ՝ ամծամօք: — ԺԱՄԱ-
ՆԱԿ՝ ԺԷ. դար:

Մատենան է՝ Բառագիրք, հետեւեալ բո-
վանդակութեամբ.

1. էջ 1—31. (Բառք Երրայեցոց) . Աղամ.
Երկիր կամ կոյս կամ Երկիր մարմնացեալ
կամ Երկիր կարմիր կամ յերկրէ . . .:

2. էջ 31—135. Այս բառք են քերթողա-
կան . . . : Աստուածազան, աստուածաղարդ . . .:

3. էջ 135—141. Մեկնութիւն բառից քե-
րականին:

4. էջ 141. Թարգմանութիւն Պարսից
բառից Վարդան գրոց:

5. էջ 142—163. Բառք որ ինչ ի խորանն
եւ այլոց անյայտից:

6. էջ 164—177. Հանդէս բանաստեղ-
ծաց . . . : Անհաս, անճառ . . .:

7. էջ 178—203. Սահմանք իմաստաւի-
րականք: Աստուած վսեմական . . .:

Յիշատակարան չունի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. էջ 43. Լու-
սանցքի վրայ, ուրիշ զրչէ. «Ի դրոց ժամի
Ջամօսցեայ չէն քաղաքին հոգաբարձու անար-
ժան Սիմէօնի ծերունոյն Սղէդքեպեանց 1720»:

Հմտ. Macler: REA 7 (1927), 148:

22.

ԲԱՌԱԳԻՐՔ ՀԱՅԵՐԷՆ - ԹԱԹԱՐԵՐԷՆ

Cod. arm. 51. — ՌՀԷ = 1628:

ԽՈՒՂԹՔ՝ 179: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 19.5×15.3 հմ.:
— ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳՐԶՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւմ: —
ԳԻՐ՝ նոսր: — ԿԱԶՄ՝ մագաղաքապատ (մասն լատի-
նաբէն ձեռագրի մը): — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ, տեղ տեղ
ամջատուած են քղքերը: — ԴԱՏԱՐԿ՝ էջ 2—16: —
ՋԱՐԴԱԳԻՐ ԷՆՈ՝ չունի: — ՏԵՂԻ՝ ամծամօք: —
ԳՐԻԶ՝ Մկրտիչ որդի Ղազարի: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1628:

Մատենան է՝ Հայերէն-Թաթարերէն Բա-
ռագիրք. կը բովանդակէ՝

1. էջ 1. Հայերէն առակածեւ խօսքեր քա-
ղուած Ս. Գրքէն, առընթեր անոնց լատինե-
րէն Թարգմանութիւնը:

2. էջ 17—20. Ս. Գրքի ինչ ինչ դժուա-
ր իմաց բառերու մեկնութիւնն Հայերէն, լա-
տիներէն եւ լեհերէն:

3. էջ 21—354. Բառք Երրայեցոց եւն
(տե՛ս Թ. 21) Թարգմանուած Թաթարերէնի.
այսպէս.

Արբա՛. աղալարնընկ աթաար. սարգիս-
տա:

Արբան. պիյիքլիք. եղեկ. Ի . . .

Կաւարտի այսպէս՝

Գուրք. խըլըլ դօվուլեա սօքունչ:

Գուրք. պաշխա պաշխա:

Գուր. էրուլի սաղըղ քուրայ:

Գուէից.

Գուրու. ուչու:

Բառագրքիս Թաթարերէն Թարգմանու-
թեան առաջին փորձն է, հաւանօրէն սկզբնա-
գիրը. տեղ տեղ տողեր դատարկ ձգուած՝
թերեւս յաւելուածներու համար: Կան եր-
կորդ զրչէ ալ աւելցուած բառեր՝ լեհերէն
բացատրութեամբ:

4. էջ 357—360. Անուանք քաղաքաց
(Հայերէն): Աւետեաց երկիրն՝ Երուսաղէմ
է . . .:

Աւարտեցաւ ի թՎ. ՌՀԷ. մարտի ամսն յոյն ժէ: Չեռամբ մեղապարտ Մկրտչի Ղա-
ղարի որդոյ: Ով եղբարք, աղաչեմ զձեզ, որ
կարդայք ի վերայ սորա կամ օրինակէք ի
ամանէ, յիշել կու հայցեմ ի ձեզանէ մէկ Հայր

մերին: Եւ յիշողք յիշեալ լիցին ի միւսան-
կամ զալստեանն Քրիստոսի. որ եկեալ նո-
րողեսցէ փառօք ի փառս:

Հմտ. Macler: REA 7 (1927), 147:

23.

ԲԱՌԱԳԻՐՔ ՀԱՅԵՐԵՆ-ԼԱՏԻՆԵՐԷՆ

Cod. arm. 62. — ԺԷ/ԺԸ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 104: — ՄԵԾՈՒԹԻԻՆ՝ 12,5X7,5 հմ.:
— ՆԻԻԹ՝ ՔՈՂՔ: — ԳԻՐ՝ ՈՌՈՐ: — ԳՐԶՈՒԹԻԻՆ՝
երկսիւմ: — ԿԱԶՄ՝ սպիտակ կաշի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝
լաւ. էջ 200—208 դատարկ. ուր կան տեղ տեղ ուրիշ
ձեռքէ գրուած հաշիւներ եւմ: — ՏԵՂԻ ԵՎ ԳՐԻԶ՝ ամ-
ծամօք: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԷ/ԺԸ. դար:

Մատենան է՝ «Բառգիրք իմաստասիրա-
կան բարից Հայոց եւ Լատինացւոց»: Կը սկսի
այսպէս. Ազահութին, Avaritia, Ազգարա-

նութին, Genealogia եւն: Վերջ՝ Օտարա-
նալ, Alienari. Օրացոյց, Diarium:

ՅԻՇԱՏԱԿԳՐՈՒԹԻԻՆ. էջ 1. ստորեւ.
Joannes Alexandrowicz:

էջ 192. Hristophorus Szymonowicz.

էջ 209 (կողին վրայ). էջս լիպրիս Ան-
դրէէ Բիրումովիչ. Pirumowicz:

Հմտ. Macler: REA 7 (1927), 131:

2.

Յ Ո Ւ Յ Ա Վ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՉԵՌԱԳՐԱՑ

Ի ԼՎՈՎ ԵՒ Ի ՍՏԱՆԻՍԼԱՒՈՎ

1 (24).

ԱՌԵՏԱՐԱՆ

Ուիլ = 1197/8:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 425: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 20 X 22 սմ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ ԵՐԼԵՐԻՆ: — ՆԻԻԹ՝ սպիտակ մագաղապ: — ԿԱՋՄ՝ փայտեայ, կարմիր քաւիշալ պատուած, արծաթով կոստղիւծ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԹՂ. 1 ԵՒ 423—425 վերջին կազմողէն մուծուած: Ընդ մէջ քղ. 4—5 ինկած է կանոն թ. 1. ինկած է ման թղ. 418, որում տեղ կազմողէն դրուած է դատարկ բուղր մը: Դատարկ՝ 1ա—2ա. 3բ—4ա. 5ա, 6բ—7ա. 8բ—9ա. 10բ—11ա: — ԳԻՐ՝ խոշոր երկաքաղիբ: — ԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ 2բ—10ա (Եւսեբիայ քուղթն Եւ Համարարբաոֆ) քոչնագարդ, վիշապագարդ, ծաղկագարդ, բազմազոյն ռուկիւտոն: — ՆԿԱՐՔ՝ 11բ, 128բ, 205բ, 325բ (չորս աւետարանիչներ): ԿԻՍԱԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ 12ա, 129ա, 206ա, 326ա: — ԼՈՒՍԱՆՅԱՋԱՐԴՔ՝ կիսախորանմերու լուսանցքներուն: — ԺԱՍԱՆԱԿ՝ 1197/8: — ՏԵՂԻ՝ Մըլիմի վանք: — ԳՐԻԶ՝ Գրիգոր Միլնեցի: — ՈՆԵՊԱՆԿԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ Լվովի Արքեպիսկոպոսարանի:

Մատենա ի Աւետարան.

Մատթէոս՝ Թղ. 12ա.

Մարկոս՝ Թղ. 129ա.

Լուկաս՝ Թղ. 206ա.

Յովհաննէս՝ Թղ. 326ա: Ունի վերջաւորութեան՝ Իրք կնոջն չնացելոյ:

Գլխաւոր Յիշատակարան. Թղ. 417բ—421բ.

ՅԻՇԱՏԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 28բ:

2. Թղ. 204բ:

3. Թղ. 325ա:

4. Թղ. 421բ—422ա. բոլորգիր:

5. Թղ. 422ա (որիչ ձեռք բոլորգիր):

6. Թղ. 422ա (որիչ ձեռք բոլորգիր):

7. Թղ. 423ա—բ (նոյն գրով):

Ձեռագրի մանր նկարագրութիւնը տուած եմ Հանդ. Ամս. 44 (1920), 95—112 և 200—236. ուր յոռաջ բերուած են նաեւ Յիշատակարանն և Յիշատակագրութիւնները, նաեւ մանրանկարներէն 13 հատ: Նոյնը արտատպուած հանդերձ գերմաներէն համառոտութեամբ՝ խորագրի տակ. Հ. Ն. Լեկինսոն, Սկեսայի Աւետարանը 1197 թուականէն Լվովի հայ Արքեպիսկոպոսարանի գրադարանին մէջ. Վիեննա 1930 (գերմաներէն համառոտութեամբ՝ Das Skevra-Evangeliar vom Jahre 1197, aufbewahrt im Archive des armenischen Erzbistums, Lemberg, Wien 1930): Հմտ. նաեւ F. Macler, Rapport sur une mission scientifique en Galice et en Bukowine: Revue des Etudes arméniennes, 7 (1927), 97—105, ուր նմանահանութեամբ արուած են 4 խորան և Յիշատակարան-Յիշատակագրութիւնները:

2 (25).

ԱՌԵՏԱՐԱՆ

ՉՂԷ = 1348:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 271: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 25 X 17,2 սմ: — ՆԻԻԹ՝ մագաղապ: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԿԱՋՄ՝ փայտեայ, քաւիշապատ, արծաթեայ շրջանակով, կեցորոնի՝ արծաթեայ խաչ. պոպէս ման Խրիստոս կողք, հոս կեցորոնի Ս. Աստուածածին: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԴԱՏԱՐԿ՝ — ԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ քղ. 1բ—2ա, 3բ—4ա, 5բ—6ա, 7բ—8ա. 9բ—10ա: — ՆԿԱՐՔ՝ 11բ (Մատթ.), 140բ (Ղուկաս), 221բ (Յովհ.), 283բ

(Յիսուս Քրիստոս): Մարկոսի Ակարը ինկած: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆՔ՝ 12ա, 90ա, 141ա, 222ա: — ԼՈՒՍԱՆՅԱՋԱՐԴՔ, ՆԱՐԿԱՆԳՐՔ՝ բազմազոյն և վաղիւնջ, մեծ յաճախութեամբ: Մամրանկարչութիւնը բազմազոյն և շատ յաջող: — ԳՐԻԶ՝ Միլիսեղ: — ՆԱՂԿՈՂ՝ Առաքել: — ՏԵՂԻ՝ Տապարալըզ գիւղ: — ԺԱՍԱՆԱԿ (1348): — ՍԵՊԱՆԿԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ Լվովի Արքեպիսկոպոսարանի:

Մասնավոր հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

1. Թի. 120-Ս. 1927 թ. 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

1927 թ. 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Ն Դ Ե Կ Ե Դ Ե Կ Ե Դ Ե Կ

3 (26)

Հարկերի մասին 1927 թ. 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

1. Թի. 120-Ս. 1927 թ. 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

Սահմանված չէ զրոյացվող հարկերի մասին 1927 թվականի հունիսի 1-ին հրապարակված հրահանգի համաձայն

երկրորդ Ձիմեռյին, որ է աղղու Բնկուղ-ձեռամբ մեղաւոր ևւ անարժան լուկ տնուն Սիմոն Երիցուի, որ միայն անուամբս եմ կոչեցեալ, բայց զործովս հեռացեալ, զմազեցի զայս սուրբ տառս ի խնդրոյ տատուածասէր եւ երկիւղած տիկնոջն թանի նաւ-դուխեային, որ է կենակից Աւետիքէնց թան Սիմ-յոն, եւ զուստր թան Պոհտանին Տոնապաղենց, զի յոյժ փափաղ ևւ քերականոյ արտիւ եւ զսա զրել ի հալալ ընչից իւրոց ևւ եղ յիշատակ անջինջ յաւիտե-նական իւր եւ իւրայնոցն՝ կենդանեաց ևւ ննջեցելոց ևւ ամենայն արեան մերձաւորացն, ի զուռն Հաճառ-կատար մենաստանին ի քաղաքին Ալջուլ։ Արդ աղա-շեմ զձեզ զամենեան, ոյ սուրբ հայրք եւ Եղրայրք, նազելի պաշտօնեայքդ Քրիստոսի (Թուղթ ինկոս) :

2. Թղ. 146ա. Եւ զմեղաւոր ևւ զանարժան զձու-դիկս յիշեալ ի Տէր։ Ո՛հ, ո՛հ, ո՛հ թէ զիրս փաւ, ևւ ձեռս հող ևւ փռչի պատնա :

3. Թղ. 249ա. Երեւելոյ, Տէր իմ, Տէր, զերեսս քո, խաւարեալ մեղաւք զրողի քո սուրբ մոտենիւ, զի քեզ սպասէ ամենայն մակի որդորմել, ամէն։ Ողորմեա ինձ, Տէր, ողորմեա, ստացողի զրոցս։ ևւ Եղիկի անարժան մեղաւոր զձուդիկս :

4. Թղ. 324ա. ասորեւ. W Ewangelie to nabył X. Krzysztof Jozef Bernatowicz y sporządził do Kosciola S. Anny, w R. P. 1719. այսինքն Աւե-տարանս զնեց Տէր Քրիստոսի Եւանջելի Բեռնատուր-ովի ևւ նուիրեց Ս. Աննայի Եկեղեցւոյն, յամի Տետոն 1719 :

4 (27).

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

ՌՆԱ = 1652 :

ԹՈՒՂԹՔ՝ 307. — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 20×15.5. — ՆԻԻԹ՝ Բուղբ. — ԳԻՐ՝ բոլորգիր. — ԳՐԶՈՒ-ԹԻՒՆ՝ Երկսիւմ. — ԿԱԶՄ՝ Բաւեայ. — ՀԱՆԳԱ-ՄԱՆՎ՝ լաւ. — ԴԱՏԱՐԿ՝ Բղ. 1—5. 12թ. 13թ. 14թ. — ԴԱՄԻՎ՝ չկամ. — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆԻՐ՝ 14ա. 93ա. 146ա. 237ա. Բազմագոյմ, ոսկեխառն, յաջող. — ԼՈՒՍԱՆՈՐԱՆ՝ ԶԱՐԳՐԵ Եւ ՆԵՂԿԱՆԻՐԵՐ Ողմպէտ Բազմաղղոյմ, ոսկե-խառն, յաջող. — ԳՐԻԶ՝ Մարատ Սարգիս. — ՏԵՂԻ՝ Երկուցա. — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1652 :

Մատենան է Աւետարան Ա—Դ. մասե-րով :

1. Թղ. 5ր. Մատթէոս .
2. Թղ. 92ա. Մարկոս .
3. Թղ. 146ա. Ղուկաս .
4. Թղ. 237ա. Յովհաննէս :
5. Թղ. 290ա. Իրք կնոջն Հնացելոյ :

ԵԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ : Թղ. 300ա. Գրեցաւ աւետարար Կոսակս . . .

Գրեցաւ ևւ կատարեցաւ ձեռամբ մեղաւոր ևւ անարժան ծառայ Աստուծոյ Մարատ Սարգիս որդի որդորմածնողի Միքայելին Երկուցա քաղաքի. կատա-րեցաւ ողորմեամբ սուրբ Հոգւոյն, Քիւրականին Հայոց մեծաց ՌՈՒԿԻՆ, սեպտեմբեր ամսոյ Դ. արն Եւլի :

Արդ ստացաւ զսա Հաւատարմ ևւ Բարեպաշտ Խոճա Թուսան շատ փափաքմամբ. Լսուր զրել յիշա-տակ իւրէն ևւ իւր ծնողացն Հոգուռն. ևւ եղ յիշատակ ի յերկրն Օյախաց ի քաղաքն Ալրաթ ի սուրբ Աս-տուածածինն յեկեղեցին. ի կաթողիկոսութեան տեառն Փիլիպոսին. ևւ ի Թաղաւորութեան Վասիլ պարոնին. եւ Խոստանողութեան աէր Մինասին. որում (շարու-նակութիւնն ալ զբոլ) Տէրն զկեանս յաւիտենականս պարգեւեացէ. ամէն :

Իսկ իրրեւ ազդս Հայոց ի Պուրտանայ երկրէն եկին ի Լէհաստան, նոյն խոճայ Թուսանն ևւ որդիքն իւր զոյն Աւետարանս պարզեցին Եկեղեցւոյս Ստա-նիսլաւովու յիշատակ իւրեանց յաւիտենական : 1706-Ստեփաննոս Ռուքա, Տէրան Ստանիսլաւովու :

5 (28).

Շ Ա Ր Ա Կ Ն Ո Ց

ՉՂԳ = 1344 :

ԹՈՒՂԹՔ՝ (Պ) — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 13×8.8 հմ. — ՆԻԻԹ՝ Բուղբ. — ԳԻՐ՝ բոլորգիր. — ԿԱԶՄ՝ կաշի. — ՀԱՆԳԱՄԱՆՎ՝ տեղ տեղ մաշած, բոսղիւր զրեթէ ամբքեռովի. — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆԻՐ՝ կամ, զու-նագարդ. ԼՈՒՍԱՆՈՐԱՆ՝ Եւ ՆԵՂԿԱՆԻՐ՝ կամ

յաճախութեամբ. — ՍԿԻՆՆԱՏԱՐԿ՝ կարմրագիր. Մաքրամկարչութիւնը միջակ յաջողութեամբ. — ԳՐԻԶ՝ Թարոս Սուքիսեան. — ՏԵՂԻ՝ Սուրխար. — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1344 :

Մատենան է Շարակնոց :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. Փառք ամենասուրբ երրորդու-
թեանն յաւիտեանս. ամէն :

Գրեցաւ եղանակաւոր տառս ի թվականութեան
ՁԶԳ. ի հայրապետութեան տեսնն Մրիթարայ եւ ի
թագաւորութեան Կոստանդեայ ըրեպաշտի. ի քա-
ղաքս ի Սուրխաթ, ընդ հովանեան սուրբ Աստուա-

ծածնիս. ձեռամբ ըրեպաշտեալ թորոսի Սուրխասնց
ի վայելումն... (դատարկ) եւ յիշատակ հոգւոյ :

Արդ աղաչեմ զամենեանս որք հանդիպիք ամա
եւ տարազաւ ինչ աւղտութեան յիշեցիք ի Քրիստոս
ղոստացող սուրա... (դատարկ) եւ զբաղմամեղ զրիչս
ղթորոս եւ զծնողսն իմ : Եւ Քրիստոս յիշողացդ եւ
յիշելոցս ողորմեսցի. ամէն :

Ակիցրը պահպանակ թղթի վրայ. «Այս շարական
է պատուելի տէր Նիկոլին :

6 (29).

Շ Ա Ր Ա Կ Ն Ո Ց

ՌՃԻԹ = 1680

ԹՈՒՂԹՔ՝ 284 : — ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ՝ 30,2×20 հմ. :
— ՆԻԻԹ՝ քուղր : — ԳԻՐ՝ մուր-շղագիր : — ԿԱԶՄ՝
փայտեայ կաշեպատ, այժմ քայքայուած : — ՀԱՆԳԱ-
ՄԱՆՔ՝ քրքուած, տեղ տեղ քղթեր ինկած. այժմ կը
պակսիմ էջ 1—63, 80—81 : Զարդագրեր, քոչնագրեր
եւ յուսանցագրեր կան : — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կարմիր :
— ԳՐԻԶ՝ Միքայել(1) երէց Միքայելեց : — ՏԵՂԻ՝
Լվով (²) : — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1680 :

Մատենան է Շարակնոց, խաղաղրեայ :

1. էջ 64—636 : Սկիզբէն ինկած 1—63
էջերը : Այժմ կը սկսի Ս. Անտոնի Օրհնու-
թեան քաղուածքներէն :

2. էջ 637. Շարական Խոտաճարական
ստացեալ վարդապետին Յոհաննիս : Յաւուրց
վերջին ժամանակաց... :

3. էջ 638. Շարական սրբոց աւետարան-
չացն Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու եւ
Յոհաննու : Կարդալովամբ սուրբ Հոգւոյն
աշակերտեալ Քրիստոսի... : Տունք՝ ԿԻԻ-
ՐԱԿԱՆ :

4. Կանոն ի սուրբ երրորդութիւնն եւ
Ամենայն սրբոց, Լ. առաջն սուրբ Հոգւոյն :
Յերիս անձինս ըստանալ եւ մի ընտելին
" հասեալ... : Տունք՝ ՅՈՀԱՆՆԷՍ ՈՐ ԷՐ :
ՏՆ՝ Թ. 9, 54 :

5. էջ 641. Այլ հարց Աւետեաց Աստուա-
ծածնին որ յիննանց. Ռուբիս լեր Մարիամ
սուրբ Աստուածածին... :

6. էջ 641. Կանոն թէ յորոքսի զօրա-
վարի : Որ ի հանդէս մեծ ճգնութեան արիա-
րար պատերազմեալ... :

7. էջ 642. Կանոն Ս. Գրիգորի Լուսա-
ւորչին. օրհնութիւն մուտն ի վերայն : Որ
յանձնաւորի փառաց միածնէն ||| (թուղթ
ինկած) :

8. էջ 643. (Ժամամուտք) : ա. Սուրբ
Աստուածածնայ եւ ամենայն Սրբոց : Աս-

տուածածին ամէնօրհնեալ զպաղատանս մեր
ընկալ... :

Բ. Խաչի. Գովեալ եւ զոս փայտ վրերկու-
թեան... :

Գ. Առաքելոց : Երկոտասան սուրբ ա-
ռաքեալք... :

Դ. Մարգարէից : Էին ընտրեալ Բանին
կենաց... :

Ամրոցն ի միասին մէկ տաղ Ա—Բ տու-
ներով :

9. էջ 646. Տաղ Նոր կիւրակի : Այսօր
նոր յարեւ ծագեալ ի նորահաշ յարե-
ղակնէ... :

10. էջ 646—650. Կանոնադրութիւն :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. էջ 363. Ծնորհօք Տեսնն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի յանկ ելեալ աւարտեցաւ ի Լվով
քաղաքն տառս երաժշտական եւ քաղուաց կոչի օրհնու-
թեանց տօնից տէրունականաց եւ ամենայն սրբոց,
յոտ իւրաքանչիւրոց պատշաճից, ձեռամբ մեղաւոր եւ
անարժան ճՃ. ԺԺ. ԹԹ. ԴԳ. ԺԵ. ԺԵ. (ՄԻԷԷԷ)
Էրիցու Միքայելէնց. ի ժամանակս տեսնն տէր ին-
նոգէնցիոսի Հոռմա հայրապետին. եւ ի կաթողիկո-
սութեանն Հայոց տեսնն տէր Յակոբին. եւ առաջ-
նորդութեանն տէր Նիկողայոսի թորոսեանց, արքե-
պիսկոպոսի Լովու, Կամենեցու, Զամաչայեու, Եւպ-
րովայու. եւ ամենայն քաղաքաց ի զմէի (թէմի) նորին :
Եւ ի թագաւորութեանն երբորդ Յովաննիսին, ի իվա-
կանիս Հայոց ՌՃԻ եւ Թ. ողոստոս ամուց Գ. օրն
Գչթի, ի տօնի սրբոյն Ստիփան եւ երից զստեղաց նո-
րին՝ Պիատոսի եղբորս եւ Ագապի ի վայելումն ան-
ձին իմոց եւ որդւոց իմոց, ինդրեմ ի ձեզանէ, Էյ-
րայրք, ով ոք կարգացէ սոս Ծորակնոցիս վերա՝
կամ բարուսցիս, մի ձանձրացի յիշել միով Հայր
մերով. եւ վստն այդ Հայր մերիս Տէր Աստուած ողոր-
մեսցի նոցա ի միասնեալ իւր զալստեան. ամէն :

7 (30).

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք Ե Ի Շ Ա Ր Ա Կ Ն Ո Յ

ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂԹՎ՝ էջ 401+311+74: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 12X8,3 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուրք: — ԳԻՐ՝ մուր: — ԿԱԶՄ՝ առանց կողի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լա: — ԴԱՏԱՐԿ՝ թղ. 6ր (գրչափսճեր): — ԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ չուճի: — ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ՝ շատ ցանցառ: — ԽՈՐԱ-ԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԳՐԻՉ ԵՒ ՏԵՂԻ՝ անձաւոր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԵ. դար:

Մատենան է Երեքմասնեայ, ի միասին կազմուած՝ Ժամագիրք և Շարակնոց և Տոնացոյց: Ա. թղ. 1ա Ժամագիրք. սկզբէն պահաս. այժմ կը սկսի. թղ. 1ա—հա. Կանոնագրու ըստ կարգի (այլ գրէ՛լ չղագիր):

Թղ. 7ա (Հոս իջաճամարով էջ Գ—ՆԱ) Գիրչեային ժամ, նոսր-չղագիր գրով: Առաջին Սաղմոսին՝ «Տէր զի բազում հղեն» ի սկիզբը ինկած. այժմ կը սկսի. «Մտցեն ալօթք իմ առաջի քո Տէր...»:

էջ ՆԱ. Հանդստեան ժամին կատարածին. Աղօթք առ ամենաորրորդի կոյսն Մարիամ.

Ով Մարիամ սրբուհի կոյս,
Որ ծնար ըղձէրն մեր և կոյս.
Զյաղթանակողն Զարուդոնի,
Զնորդողն յաւիտենի (այսքան):

Բ. Շարակնոց. էջ 3—314. սկզբէն թուղթ մ'ինկած. գրչութիւնն մանր նոսրագիր. այս մասը առանձին իջաճամարուած է գրէ՛լ: Այժմ կը սկսի. «Կովէն զոյսն ի չօրէ

յաւուր ծննդեան լուսոյ մօրն... (մասն «Երգեցէք» չարականին):

էջ 295 և էջ 296. «Քաղաւաք օրհնութեանց տօնից տէրունականաց և ամենայն սրբոց ըստ իւրաքանչիւրոյ պատշաճից:

Գ. Տօնացոյց. այլ գրէ՛լ՝ նոսրագիր, էջ 1—42. կը սկսի. Ի՛. Գեկտ. Ճրագայոյց Խննդեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Օհ. ԲՁ. Ուրախացիր...: Ի կատարածին կայ ծանօթութիւն. «Զայս տօնս մի ոք իշխեսցէ խափանել, զի մինչեւ դայսօր ի տղիտութենէ էր խափանեալ, և բազում քննութեամբ և գիտութեամբ եկն ի լոյս: Իսկ որ լրի եւ հակառակի, պատասխանի տալոց է առաջի Աստուծոյ: Մեր անպարտ եմք: Փառք Աստուծոյ, զի ճշմարիտն յայտնեցաւ:

էջ 43—60. ցուցակ Ա. Խօթները եկաց:

էջ 61—67 (խաղանիշ). ի տօնի ամենասուրբ Երրորդութեան: Որհ. ԴԿ. Յերիս անձինս բաժանեալ, և մի բնութիւն ոչ գտեալ, Երրորդութիւն պաշտելի, Հայր և Որդի և սուրբ Հոգի... (Կանոնիս սկզբնապաշարը կը հիսեն. ՅԱԶԱՆԵՍ ՈՐ ԵՐ ԱՐՓԱՆԻ ԽՆԻՐԵԱՆ: ՀԵՂԻՆԱԿՆ Է ԳՐԻԿՈՐ ԱՆԱԼԱՐԿԵՅԻ (տե՛ս Թ. 9, 54):

էջ 68—74 (խաղանիշ). ի տօնի ամենասուրբ մարմնոյ և արեան Տեառն: Գերաճաշ, խորհրդոյ, անգին արեան և մարմնոյ...: Տօնին ամբողջ կանոնը. վերջին թուղթին անկումով՝ այժմ կը պակսի Համարածի վերջին տունը (տե՛ս Թ. 8, 55):

8 (31).

Շ Ա Ր Ա Կ Ն Ո Յ

ԺԵ.—ԺԶ. դար:

ԹՈՒՂԹՎ՝ (*): — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ (*): — ՆԻԻԹ՝ մագաղաթ: — ԳԻՐ՝ քոյրգիր: — ԿԱԶՄ՝ ՈՐ կաշեկազմ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ սկզբէն և վերջէն քղբեր ինկած. տեղտեղ պատահատու. այժմ խմբով ընդգում: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԿԵՐ. ԶԱՐԴԱԳՐԵՐ՝ կամ տեղտեղ: — ԽՈՐԱԿԻՐՔ, ՍԿԶՐԱՏՈՂՔ՝ կար-

միր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԵ ԺԶ դար: — ՏԵՂԻ ԵՒ ԳՐԻՉ՝ անձաւոր: — ՍԵՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ Քաղաւաքում մը 140 համարով:

Մատենան է Շարակնոց, այժմ թերակատար: ՎԼԵՂԻՆ ԹՂԹԻ ՎՐԱՅ ԱՐՃԱՆԱԳՐԱԾ Է. Ex libris D. Alexandri Azołowski, Leopoli.

9 (32).

ԵՐԳԱՐԱՆ

1783:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 82: — ՄԵՍՈՒԹԻՒՆ՝ 21,6×17-3 հմ: — ՆԻԽԹ՝ քույր: — ԳԻՐ՝ անու: — ԿԱԶՄ՝ կիսա-լար: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ կար-ւիք: — ԳՐԻՉ ԵՆ ՏԵՂԻ անժամօք: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1783:

Մատենան է՝ «Տեառ Հատարակութեն կո-չեցեալ Երգարան դոման» նորադէտ շարա-դրեցեալ Էրզն գիշերայնոյ ժամուն, շարա-կանս, մեսեգիս, և սոցին նմանս, առ ի լըցումն պակասութեանց ժամադրքոյն, Շա-րակնոցի, և այլոց առ աստուածային պաշ-տօնն հարկաւորաց զրեանց: Պարունակող ի փառս մեծադոյնս Աստուծոյ, և սրբոց նորա, և ի յօդուտ սրբարկածն աղօթատիրաց ընդ-օրինակեալ յամի ներմարմնութեան բանին 1783 և ի թուարեութեան Հայոց ՌՄԼԻ»:

1. էջ 1. Վերալցումն ոմանց երգոյ, շա-րակնաց, մեսեգեաց, որք ի Շարակնոցի և ժամադրքի նուազք դասնին: — Ի ճրագա-լուցի Ծրնընդեան Տեառն, զկնի Չարթու-ցեալքին: Երգ: Հայրն զըթած անդուգա-կան, լնու դոպման վերադնութեան... (ընդ ամէնը՝ 4 տուն):

2. էջ 2. Ի ճրագալուցի Ծրնընդեան Տեառն: Դու ԲԼԹՂՀՀՃ, տուն Եփրատայ, Ձես ինչ կիրտսեր յիշխան Յուզայ...:

3. էջ 3. Ի տօնի Ծրնընդեան Տեառն. զկնի Չարթուցեալքին երգ. Անմայր ծրնունդ Հօր անսկրպան, նկտապիր և կերպա-րան...:

4. էջ 4. Առաւօտու Էրգ յատուկ: Այսօր ծընաւ որ ի Հօրէ յառաջ քան զյաւիտեանն Որդի... (մեսեգի):

5. էջ 5. Քարոզ (գանձ). Ժողովեալքս ի տաճար փառաց սրբութեանդ քոյ Հայ-ցեմք...:

6. էջ 7. Տող զԾրնընդեան Տեառն: Մա-նուկ ծրնաւ ի ԲԼԹՂՀՀՃ, ուստի ցրնծայ Երուսաղէմ...:

7. էջ 8. Ի տօնի Թլփատութեան Տեառն. զկնի Չարթուցեալքին երգ. Ի յրգկրգրան անօրէնութեան յաթկրորդում առ ի ծնըն-դեան...:

8. էջ 9. Ի տօնի Աստուած յայտնութեան Տեառն. զկնի Չարթուցեալքին երգ. Յնծա-ցուք արդ ամենեքեան, արք և իղունք հա-մանգամայն...:

9. էջ 11. Ի Կիրակի Մաղկաղարդին: Ու-րախ լեր դուտորք Սիօնի, պատրաստեալ ցարդ առադաստի...:

10. էջ 12. Ի մեծի Հինգշաբաթու: Այսօր զըրաւ օրինակաց հնոյ կրտակին և օրի-նաց...:

11. էջ 14. Ի մեծի Ուրբաթու: Գուշա-կութիւնք տեսանողաց նախանցելոցն օրի-նաց...:

12. էջ 16. Ի մեծի Շաբաթու: Կենդա-նատուն ամենեցուն մեռանի վասն ամենե-ցուն...:

13. էջ 18. Ի Կիրակի Չատկին: Յարեալ Բրիտոս ի մեռելոց նախկին պըտուղ նըն-ջեցելոց...:

14. էջ 19. Ի տօնի Համբարձման Տեառն: Յետ փառաւորի յարութեան և ի լրման սնո-րէնութեան...:

15. էջ 20. Ի Կիրակի Պէնտէկոստէին: Ամենասուրբ Աստուած հոգի, տնօրէնութեան քում կալցի...:

16. էջ 22. Ի տօնի ամենասուրբ Երրորդ-դութեան: Սրբազնասուրբ Երրորդութիւն, երբեակ և մի աստուածութիւն...:

17. էջ 23. Ի տօնի Մարմնոյ և Արեան Տեառն: Արդ օրհնեցուք ամենեքեան, և գովեցուք միաբերան...:

18. էջ 24. Ի տօնի Այլակերպութեան Տեառն: Յայտնէ Յիսուս աշակերտաց զոյայ-ծառութիւն իւրոց փառաց...:

19. էջ 26. Ի տօնի Ս. Խաչին: Ի սիրդ-րանէ նախատեցելր զխորհուրդ խաչին ա-յաջողքեր...:

20. էջ 27. Ի տօնի Եկեղեցոյ: Չուար-ճացիր հարսն Բրիտոսի, կաթուղիկէ եկե-ղեցի...:

21. էջ 28. Երգք ի տօնս սրբուհոյ Աս-տուածածնին: Ի տօնի մաքրեցութեան: Մի-այն մաքուրդ ի մէջ կանանց, փութաս մաք-րիկ կերպիւ կանանց...:

22. էջ 29. Ի տօնի Աւետման Ս. Աս-տուածածնին: Աղերս քո, ով կոյս սրբա-յկեաց...:

23. էջ 31. Ի տօնի Այլակերպութեան Ս. Աս-տուածածնին: Անհամեմատ խոնարհութիւն սէր քո և Խաչող տղութիւն (ա՛յսպէս)...:

24. էջ 32. Ի տօնի Վերափոխման Ս. Աս-տուածածնին: Վերնականացն տենչ վա-ռաց...:

25. էջ 34. Ի տօնի Ծննդեան Ս. Աս-տուածածնին: Մաղկեցաւ արդ արմատն Ես-սեայ...:

26. էջ 35. Ի տօնի Ընծայման Ս. Աստուածածնին: Ընտիր նըէր Երրորդութեան...

27. էջ 36. Ի տօնի Անարատ Յղութեան: Յաւիտենից Աստուած բնարեաց...

28. էջ 38. Հասարակ Երգ կիրակէից: Անբակիրն Աստուած ամենից բակիրն...

29. էջ 39. Ի տօնի Ս. Հրեշտակապետաց: Դոսք իննեկէ հոգեղինաց...

30. էջ 40. Հասարակ երգ Առաքելոց: Նախ քան զբակիրն արարածոց...

31. էջ 42. Երգ Ս. Առաքելոցն Պետրոսի եւ Պօղոսի: Կաթուղիկէ եկեղեցի, զընծայ այսօր ի հանգիսի...

32. էջ 43. Հասարակ Երգ մարդարէից: Նախընտրեցեալք ի սկզբանէ...

33. էջ 44. Հասարակ Երգ վարդապետաց: Նախաստան կամ Աստուծոյ...

34. էջ 46. Ի տօնի Ս. Պէտրոսի: Յերանկեաց երանոգոյն...

35. էջ 47. Միոյ Հայրապետի խոստովանողի: «ՅՈգոյն սրբոյ նախընտրեցոր»...

36. էջ 48. Բողոք Հայրապետաց խոստովանողաց: Յնծութեան մայն այսօր հեշեալ, յեկեղեցիս ուղղափառաց...

37. էջ 50. Միոյ Հայրապետի մարտիրոսի. Տօնէ այսօր եկեղեցի զօր կատարմանն երջանիկ...

38. էջ 51. Բողոք Հայրապետաց մարտիրոսաց: Փառք եւ պատիւ եւ զօրութիւն...

39. էջ 52. Հասարակ Երգ ճշմարտաց, կրօնաւորաց եւ խոստովանողաց: Ընտրելոց խումբք երջանկաց...

40. էջ 53. Հասարակ երգ Թողաւորաց: Հրաշակերտողը բոլորից...

41. էջ 55. Ի տօնի Ս. Յովսէփայ Աստուածածնին: Յովսէփի սրբի մեծի Դաւթի...

42. էջ 56. Հասարակ երգ Մարտիրոսաց: Ով Երանեալ գունդ վեկայից...

43. էջ 58. Հասարակ երգ Կոստանայ: Եկեղեցի կաթուղիկէ զհանգէս ձեր այսօր տօնէ...

44. էջ 59. Հասարակ երգ սլոց Սրբուհեաց: Ընտիր սրբուհի Քրիստոսի...

45. էջ 60. Ի տօնի Ամենից Սրբոց: Այսօր մայր սուրբ եկեղեցի...

46. էջ 62. Ի յիշատակի համօրէն ննջեցելոց եւ յաւուր Տաղաւարաց: Աստուած զըթած եւ հեշտալուր...

47. էջ 63. Այլ երգ ննջեցելոց որ առի յուրս ուրաթաց ընդ ամի բոլոր: Ամենախնամ Տէր արարիչ, հանուրց աղաւէն եւ յոյս...

48. էջ 65—68. Այլուր, Առաւօտու երգ եւ Մեհեղիք եւ նմանք սոցին, որք ի Ժամագրքում նըապին:

49. էջ 69. Ի տօնի Ս. Գրիգորի Լուսաւորչի Մտանկոյն ի վերապն եւ Ելանկոյն ի վերապէն: Ուրախութեամբ այսօր տօնէ աղան արամեան եւ հըռչակէ...

50. էջ 70. Ի տօնէ Գիւտի նշխարաց Ս. Գրիգորի: Վաշ երջունկութեան արամեանց, զեր սլոց Ասիոյ աղանց...

51. էջ 72. Ի տօնէ Թլփատութեան Տեառն: Օրհնութիւն. Որ խոստացար, Տէր, ի քեզ Արբանշատ զուակղ օրհնել ամենայն երկրի...: Հց. Դկ. (Եւր սարօքն). Անսկիրն Աստուած անանուն բնութիւն... (Տունք՝ ԱՐՔԱՅՆ ԽՆԴՐԵԱՅ ՉՐԱՆՍ): Ճշ. եւ Հք. Կոմաւ յանձն տուր զօրէնս... (Տունք՝ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՍ):

Կոմոնս հեղինակած է Գրիգոր Անաւորդեցի. հրտ. Ս. Վ. Ամատունի, Հին եւ նոր պարսկանոն կամ անվուր շարականներ, էջ 4—6:

52. էջ 75. Ի տօնի սրբուհեաց մօրն Սրբալուրդիկայ: Օրհնութիւն իւր սարօքն: Խնդայ ջաղաքն երկնական տօնախմբութեամբ կուսակրան...

53. էջ 77. Ի տօնի սրբոյ հօրն Պէնէաթի: Օրհնութիւն իւր սարօքն: ՅՈգոյն սրբոյ նախընտրեցեալ, ի պաշտօն Տեառն կուհեցար... (ա՛ս § 35):

54. էջ 80. Ի տօնի ամենասուրբ Երրորդութեան: Օրհնութիւն իւր սարօքն: Յերիս տնձինս բաժանեալ եւ մի բնութիւն ոչ դատեալ...: Տունք՝ ՅՈՂԱՆՆԷՍ ՈՐ ԵՐ ԱՐՔԱՅՆ ԽՆԴՐԵԱՅ:

Կոմոնս հեղինակն է Գրիգոր Անաւորդեցի. հրտ. Ամատունի, անդ, էջ 108—111: Սիրեմէան, Եկաւոր, էջ 70—71:

55. էջ 84. Ի տօնի ամենայնաբեղի Մարմնոյ եւ Արեան Տեառն: Օրհնութիւն իւր սարօքն. Գերահաշ իորհրդոյ անգին արեան եւ մարմնոյ...

Գր. Անաւորդեցոյ. հմտ. Վիեննա, Թ. 803, 27ա: Վատիկ. Թ. 26, 17բ եւն:

56. էջ 87. Ի տօնի Այցելութեան Ս. Աստուածածնին: Օրհնութիւն իւր սարօքն. Օրհնեմք զօրհնելոյ ի կանայս, զկայս եւ զմարդ. ացելեալ... (ա՛յսպէս):

Հմտ. Վատիկ. Թ. 26, 21բ: 27. 20ա: 29, 11ա:

57. էջ 90. Ի տօնի Ամենայն Սրբոց: Օրհնութիւն իւր սարօքն. Անհաղ զօրհնութեամբ հոյր հիմարիկեր իմաստութեամբ...: Տունք Ա—Բ:

Կոմոնս հեղինակն է Գրիգոր Անաւորդեցի. հրտ. Ամատունի, անդ, էջ 145—149:

58. էջ 96. Ի տօնի Ընծայման Ս. Աստուածածնին: Օրհնութիւն իւր սարօքն. Գովաւք զՀայրդ զըթութեան յորս բնդ մարդկան հաճութեան...: Տունք՝ ԳՐԻԳՈՐԻ ԵՐԳՍ ԱՅ(Ս):

Գրիգոր Անաւարդեցւոյ. Հմմտ. էջմ. 732, 3ա—8բ (1322). Վիեննա, Թ. 863, 36ա—37բ. Վատիկ. 26, 30ա:

59. էջ 101. Ի տօնի Անարասի Յղու-թեան Ս. Աստուածածինն: Օրհնութիւն իւր սարօքն. Կարողաբար պօրութեամբ Հայր Հիմնարկեր ընտրութեամբ...: Տունք՝ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ ԱՐՔԱՅ ՀԱՅՈՑ է ԳՐԻ(գործի):

Գր. Անաւարդեցւոյ. Հրտ. Սիւրմէան, Նկարա-դիր, էջ 51—52:

60. էջ 105. Շարական Ս. Յովսէփայ Աստուածաճօրն. Մկ. Հր. Պարծանք տուծին Արրահամու...:

61. էջ 105. Շարական Ս. Գայեղանոսի. Մկ. Հր. Պրտակացեալ Հարսին Աստուածորդւոյն, եկեղեցւոյ փառք վեհագիտակ...:

62. էջ 105. Շարական Ս. Լաւրէնցիոսի. Մկ. Հր. Քաջ Նահատակ Բրիտոսի Ս. Լաւրէնցիոս...:

63. էջ 106. Շարական իոստովանողաց. Յիսուս սրբակ քոց սրբոց...:

64. էջ 107—126. Պաշտօն Նընջեցելոց (բաղուածք Շարականոցէն):

65. էջ 127—163. Լիթանեայք զանազանք ըստ ժամանակի տեսլիք:

ա. Յաղագս ամենասուրբ Անուանն Յիսուսի:

բ. Առ ամէնօրհնել կոյսն Մարիամ Աստուածածին (էջ 130):

գ. Առ սուրբ Հայրն Պէնէտիքթոս (133):

դ. Լիթանիայ Ամենայն Սրբոց. Կից աշօթենէր (137—144):

ե. Լիթանիայ վասն Մեռելոց (145):

զ. Լիթանիայ առ Ս. Պահապան Հրեշտակն (148):

է. Լիթանիայ առ Ս. Յովսէփ (153):

ը. Լիթանիայ յաղագս Ամենայնաբարկ Սրբազնութեան (155):

բ. Լիթանիայ առ Ս. Աստուածածինն ի սրբոց գրեանց (159):

ժ. Molitwa do S. Wawryńca (163) եւ այլն:

10 (33).

ԵՐԳԱՐԱՆ

1785:

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 161: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 17.5 × 11.5 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ: — ԳԻՐ՝ նոտրպիր: — ԳՐԻՉ ԵՒ ՏԵՂԻ՝ ամծանօք: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1785:

Մատենա է. Երգարան զնորոգապէս շա-րագրեցեալ Երգս տօնից տէրունականաց ա-մէն Երանուհւոյ կուսին եւ այլոց սրբոց, որք ի գիշերայնում ժամու կանոնականում փո-խանակ երգոցն Առաւօտ լուսոյ եւ Աշիարհ ամենայն ասին, ըստ եղանակի այնր Երգոցն,

որ սկզբնաւորի Աստուածածին ամէնօրհնեալ զաղապատանա մեր, պարունակող ի մեծազոյն փառս Աստուծոյ եւ սրբոց նորա փոքրաշխատ գրչութեամբ ընդօրինակեալ յամի ներմար-մնութեան Բանին Աստուծոյ 1785:

Ձեռագիրս կը գտնուի Համայնարանի Գրատան Թ. 989 տակ. զոր եւ չկրցայ տես-նել. վերոյիշեալ տեղիքները յառաջ բերած եմ Փ. Մակլերէ REA 7 (1927), էջ 134—135: Արտագրուած ըլլալու է նախորդ ձեռագրէն, ուստի եւ բովանդակութեամբն՝ նոյն:

11 (34).

ԺԱՇՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ

ՌՃԻՁ = 1677

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 370: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 32.3 × 20.2 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք, հաստ եւ ողորկ: — ԳՐԶՈՒԹԻՒՆ՝ երկխմ: — ԳԻՐ՝ բալորղիր: — ԿԱԶՄ՝ փայ-տեայ կանաչ քաւիշով պատուած. ժամանակաւ կոտո-ղում, այժմ արծաթեայ մասերէ կազմաւորուած: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կուգմալոյ, շատ ցեցակեր: Թղթայ պաշտանակները խմբաւորեցէ վնասուած: — ՆԿԱՐՔ՝ հակասիմ Ս. Ոնոփրիոսի յաջող պատկերը, ներկայու-

ցուած ամպերու վրայ ծերադիր, մագերով եւ ռօրու-նով ծածկուած. տակը վահանակ մը, գոր բռնած եմ Երկու երեշտակներ, մէքը գրչին 10 տող յիշատակա-րանք: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆՔ՝ էջ 1 եւ 188: — ԼՈՒՍԱՆ-ՅԱԶԱՐԴԻ ԵՒ ԾԱՂԱՎԳԻՐԻՔ՝ մեծ քուղով, երկգոյն: Ազուցուած կան երկու տպագիր սեւաղիր պատկեր-ներ, մին (էջ 168) «Անա Այրդ». եւ Երկրորդը Յիսուս մանուկ, խաչը ձեռքին (էջ 179): — ԳՐԻՉ՝

Ոճոփրիսս կրօնաւոր: — ՏԵՂԻ՝ ԼՂՈՎ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1677: — ՍԵՊԷԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԼՂՈՎԻ ՀԱՅՈՑ ԱՐՖԵՅԻՍԿԱՅԱՍԱՐԱՆԻ:

Մատենան է՝ Ճաշոց եւ Խորհրդատետր Լեհահայոց:

Ա. էջ 1—20. Ծննդեան ճրագաւոյցի ընթերցումը:

էջ 22—64. Կանոն ջուր օրհնելոյ յաւուր Յայտնութեան:

էջ 64—668. Ժամամուտք եւ ընթերցումը:

Բ. (ընդ մէջ 188/189ի ազուցումը). էջ 1—26. Խորհրդատետր: Լուսանցքի վրայ կը տեսնուին տեղիս տեղիս մանր բնագրական սրբագրութիւններ:

Գ. էջ 1—10 (ընդ մէջ 358/359ի ազուցումը) Կանոն նշան հաստատութեան յետ երկոցունց հաւանութեանց (այն է՝ Կարգ պսակի, հանդերձ օրհնութեամբ Մատանոյ, Հալաւի եւն): Պսակելոց ուղղումը հարց-

մունք եւ պատասխանիք եւն (էջ 3ք—4ա) հայագիր լեհերէն էն:

Դ. էջ 668—671. Ճանապարհորդական աղօթք:

Սկիզբը պահպանակ թղթի վրայ մեծ չղագրով գրուած «Երբ վասն մեռելոց», 19 տուն, Dies illa, dies irae երգին թարգմանութիւնը:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. Զեռագրիս ճակատին ներկայացուած պատկերին տակ, վահանակի մէջ կը կտրուանք, գրուած ըստ մեծի մասին փակագրերով եւ ռսկեջրով:

Պատարագամատոյց

ըստ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ

օգնութեամբ ||| (փակագիր) գտող.

ի ձեռն աշխատանաց

Տէր Օնոփրիսս կրօնաւորի (փակագիր).

Պր. Ասլանին որդւոյ

յամի Բանին Աստուծոյ ՌՈՀԷ. Եւ ըստ

Հոյկադեան սերի

ՈճԻՉ. Օգոստոսի

կատարեցաւ:

12 (35).

ՃԱՇՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԵՏՐ

ԺԸ. դար.

ԹՈՒՂԹՔ՝ 189: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 25,7 × 18,6 հմ. — ՆԻՒԹ՝ բուղբ: — ԳԻՐ՝ բաղրգիր: — ԿԱԶՄ՝ Կաշեկագմ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ յաւ: — ԽՈՐԱՆՆԵՐ, ԿԻՍԱԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ չկան: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ ԵՒ ՍԿԶՐԱՏՈՂՔ՝ կարմիր: — ԳՐԻՉ՝ Տեղի եւ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ անծանօթ. հաւանօրէն ԺԸ. կամ ԺԹ. դարէն:

Մատենան է՝ Ճաշոց-Պատարագատետր:

1. Թղ. 1—148. Ճաշոց:

2. Թղ. 149—196 դուրս հանուած է. այժմ ազուցումը փոխարէն 1885ին ի վիճիւնս տպուած խորհրդատետրն վասն Լեհահայոց:

13 (36).

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ ԼԵՀԱՂԱՅՈՅ

1725:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 52: — ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ՝ 38 × 25,8: — ՆԻՒԹ՝ բուղբ: — ԳԻՐ՝ բաղրգիր-շղագիր: — ԳՐՉՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ԿԱԶՄ՝ յաթակագմ, բարձրաբանակ բաճաւածքով: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ յաւ: — ԶԱՐԴԱԳԻՐ՝ խաղաղաւ: — ԳՐԻՉ՝ Քրիստոսիոր Ֆառուհեմց: — ՏԵՂԻ՝ (Լէօպոյիս): — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1725:

Մատենան է՝ Պատարագամատոյց ըստ արարողութեանն եւ ծիսի եկեղեցւոյ Հայոց:

Գրեցեալ ի Քրիստոսիորէ Ֆառուհեմց: Anno Domini 1725, die 21 martij:

Թղ. 2ա. Պատարագ յատուկը ըստ ժամանակի, որք սկսանին ի Ծննդենէ ի տունի Ծննդեան Յիսուսի Քրիստոսի: Ետայի Ը. Մանուկ ծնաւ մեզ... (Ընթերցումը եւ Աւետարանը եւն):

Թղ. 9—32. Կարգ պատարագի ըստ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ (ըստ կերպի Լեհահայոց):

Թղ. 33—34 (ուրիշ գրչէ). Չորս Աւետարաններու սկիզբի մասերը, թափորի ժամանակ կարդալու համար:

Թղ. 35—48. Ծաշոցի մասեր յետ Յարութեան շրջանի:

Թղ. 49ա. Oratio post missam:

Թղ. 50ա (նոր, չղաղիր). Կարճ շնորհելոյ ի քահանայապետէ Հանդիսաւորապէս հըրչակելոյ ղներողութիւն քառասուն աւուրց:

14 (37).

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՑՈՅՑ ԼԵՂԱՂԱՅՈՅ

ՌՃՁԱ = 1732:

ԹՈՒՂԹՔ՝ (*): — ՄԵԾՈՒԹԻԻՆ՝ 31 × 19 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳՐԶՈՒԹԻԻՆ՝ երկսիւն: — ԳԻՐ՝ Ետար: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ՋԱՐԴԱՊԻՐՔ՝ պարզ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ ԵՒ ԽՐԱՏԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԳՐԻԶ՝ ամծածօք: — ՏԵՂԻ՝ Քուքերու Բաւալ (Քուքի): — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1732:

Մատենա է՝ Խորհրդատետար կամ Պատարագամատոյցս ըստ ծիսի Հայոց եկեղեցւոյ, գրեալ ի Քուքերու քաղաքն յամի Տեառն 1732. Եւ Հայոց Թվականիս ՌՃՁԱ. Յուլիսի: Ստեփանոս Միքայելիչին է:

Թղ. 1ա. Պատարագամատոյց (ըստ կերպի Լեհահայոց). Կից ծաշոց:

15 (38).

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՑՈՅՑ ԼԵՂԱՂԱՅՈՅ

1742:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 200: — ՄԵԾՈՒԹԻԻՆ՝ 33,3 × 20,2 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԴԱՏԱՐՔ՝ քգ. 182—200: — ՋԱՐԴԱՊԻՐՔ՝ պարզ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ ԵՒ ԽՐԱՏԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԳՐԻԶ՝ Տէր Քրիստափոր Ֆառուխեանց (*): — ՏԵՂԻ՝ Լեպոլիս: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1742:

Մատենա է՝ «Պատարագամատոյց կամ Խորհրդատետար ըստ ծիսի եւ արարողութեան եկեղեցւոյս Հայոց. յորում ընթերցուածք եւ աւետարանք տօնից եւ սրբոց մանաւանդականաց յատկապէս գրին արդեօք իսկ այլոց սրբոց որոց եւ իցեն սեռի հասարակօրէն վասն համառօտութեան: Տրամադրեցեալ է,

կարգաւորեցեալ Հոգունականօրէն յամի ներմարմնութեան Բանին 1742, նոյեմ. 29: ի Լէօպոլիս»:

1. էջ 125—156. Պատարագամատոյց:

2. էջ 3—124, 157—355. Ծաշոց:

3. էջ 356—357 (այլ գրչէ, նոտրադիր). Պատարագ զսուրբ Յովհաննէ Նեմորուճէնէ կանոնիկոսէ Գրակացւոյ. Մայիսի ԺԶ:

4. էջ 357—359. Պատարագ զսրբուհւոյն Մարիամու Մաղդաղինացւոյն. Յուլիսի ԻԲ:

5. էջ 360—366. Ցանկ պատարագաց:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. էջ 355. «Տէր Քրիստափոր Ֆառուխեանց», հաւանօրէն գրէր:

16 (39).

ԽՈՐԱԳԻՐՔՆԵՐ ԼԵՂԱՂԱՅՈՅ

1801:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 94: — ՄԵԾՈՒԹԻԻՆ՝ 38,7 × 25: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ՝ ԵՒ ԽՐԱՏԱԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԳՐԻԶ՝ ամծածօք: — ՏԵՂԻ՝ Լեպոլիս (*): — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1801:

Մատենա է՝ Սրբազնասրբոյ Խորհրդոյ պատարագի մատուցատետար ըստ եղանակի պաշտաման քահանայապետականի. փոքրաշխատ գրչադրութեամբ ընդօրինակեալ յամի ներմարմնութեան Բանին Աստուծոյ 1801:

1. էջ 3—38, 141—188. Ճաշոցի մասեր:
2. էջ 39—46. Նախապատրաստութիւն առ սուրբ պատարագն ըստ հոռնէակաբնի Միսային, ի դիպող ժամանակի առնելի:

3. էջ 47—140. Պատարագամատոյց Լեհահայոց:

ԼԿ
17 (39).

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ ԼԵՀԱՀԱՅՈՑ

ԺԸ. դար.

ԹՈՒՂԹԳ (*): — ՄԵԾՈՒԹԻԻՆ՝ 34 × 21,5: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ մատր: — ԿԱԶՄ՝ կաշեկազմ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԳ՝ քայքայեալ: — ԳՐԻՉ, ՏԵՂԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԿ՝ անծանօթ. քուի ԺԸ. դարէ:

Մատենան է Պատարագամատոյց Լե Ճաշոց Լեհահայոց:

ԿԴ
18 (40).

Գ Ի Ր Զ 2 Ե Ռ Ն Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

ՋՀԱ = 1522:

ԹՈՒՂԹԳ՝ 128: — ՄԵԾՈՒԹԻԻՆ՝ 20,5 × 15,3: — ԳՐԶՈՒԹԻԻՆ՝ երկսիւն: — ՆԻԻԹ՝ հաստ ողորկաւած քուղք: — ԳԻՐ՝ մեծ բոլորգիր: — ԿԱԶՄ՝ փայտեայ, կաշեպատ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԳ՝ լաւ: — ԴԱՏԱՐԿ՝ քղ. 1—2, 126—128. քղ. 33, 76 մորոգուած: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ քղ. 3, 34, 54ք, 76ա, կարմիր ԵՒ սեւ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԴԵՐ ԵՒ ԶԱՐԴԱԳՐԵՐ՝ քղ. 3, 28, 34, 39, 40ք, 42, 43, 54ք, 76ա: — ԳՐԻՉ՝ Մկրտիչ կրօնաւար: — ՏԵՂԻ՝ իշով: — ՍՏԱՑՈՂ՝ Գալուստ արքեպիսկոպոս: — ԺԱՄԱՆԿ՝ 1522: — ՍԵՊՀԱԿԱՆՈՒԹԻՆ՝ Լվովի Հայոց Արքեպիսկոպոսարանի:

Մատենան է Ձեռնադրութեան դիրք, Դր. Տաթեւացոյ խմբագրութեամբ. «Մահմանադրութիւն դաստիարակութեան նորածնելոց մանկանց, որք հրաւիրելոց իցեն յաստիճան քահանայութեան. հարկաւորք ԵՒ պիտանիք. արարեալ մեծ վարդապետին Գրիգորի հռետորի»:

Գրուածքիս մասին մանրամասն տե՛ս Տաշեան, Ցուցակ Հայ. Ձեռ. Միւթ. Մատենադարանի, Թ. 25 (Ցուց. 144—145):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԳ. 1. Թղ. 124ա. Փառք անհաս վեհի, անկարօտ հօրի, անբաւ մեծի, աննիւղ բարեւարի, Հօր անսկզբնականին, Որդւոյ սկզբնակցին, Հոգոյ դոյաւցին, ապէնիւղ արարչին, ամէնից փրկչին, բոլորից ազատչին, Հօր կամեցողին յաւիտեանս. ամէն:

Ով մանկուէք նոր Սիրունի
Եւ Հայրապետքն պատուելի,
Որ էք պատրաստ եկեղեցի,
Փառաբանիչ էք Բրիստոսի,

Որ Հանդիպէք այսմ տառի,
Կամ կարդալով աւրինակի,
Ձի դուք էք քաղցր Եւ Հեղ ոգի,
սուրբ Եւ մաքուր յամենայնի.
Դուք Հրեշտակաց էք նմանի,
Եւ աւրինակ էք Բրիստոսի.
Լուսոյ նման էք գերարբի,
աղ Համեմիչ էք պիտանի.
Դուք էք քարոզ Տեառն Յիսուսի,
մեղսաքաւիչ ժողովրդի:
Ձեզ աղաչեմ արտասուելի,
ի յոտս անկեալ ձեզ ամենի.
Ձի դուք ներէք ողորմելի,
Մկրտիչիս անպիտանի,
Մեղօք լցեալ ի մէջ տղմի,
Կամ Եւ այրիմ անջնջելի.
Դուք Թողութիւն արէք ինձի,
այս սուտանուն կրանաւորի,
Ձի Տէրն քաղցր է ու ողորմի,
ինձ այս փանաղ Մկրտիչի.
Նոյն Եւ ձեզ Տէրն ողորմեացի,
ի զալլատեան սուրբ Միածնի,
Ով Հայրապետքն պանծալի,
Եւ սուրբ քահանայք յեկեղեցի,
Ձեզ աղաչեմ արտասուելի,
յիման տունել զիս արժանի.
Ձի Տէրն ի ձեզ միշտ զթասցի,
յահեղ աւուրն անբեկի:

Գրեցաւ ձեռնադրութեան դիրքըս. ի դաւառիս
Իլով առ դրանն սրբոյ Հաճատկատարի. ի Հայրապետ-
տութեան Տեառն տէր Սարգսի եւ մերոյ արքեպիսկո-
պոսութեան տէր Գալուստի, զբոլիս ստացողի: Եւ ի
Խաղաղութեան մերոյ Ձիկմոնդի: Ձեռամբ աթմար
եւ անիմաստ զծողի Մկրտիչ սուտանուն կրօնաւորի:
Ի վայելումն տէր Գալուստ արքեպիսկոպոսի: Յի-
շատակ իրեն եւ իր ծնօղացն տէր Ստեփաննոս
իր Հօրն եւ մօրն Մարգարտին եւ իր սրբուն Ստե-
փանի: Թիչեցէք զստացողքն սորա, միով Տէր ողոր-
մեաիւ. եւ զիւր ննջեցեալքն զփոխեցեալքն առ Քրիս-
տոս. ամէն: Եւ զիս զկղկլի զբշակս յիշեցէք. եւ
դիմ ծնօղքս զփոխեցեալն առ Քրիստոս. եւ զուր
յիշեալ լիջիք ի պալատն Քրիստոսի. ամէն: Գրե-
ցաւ Թվականիս Հայոց ՋՀԱ. ի Հոռմայեցոյ ամիս

մարտի: Դարձեալ աղաչեմ զձեզ անմեղադիր լըրութ.
զրիս խոշորութեան. կամ սղալանաց, զի կար մեր
այս էր: Աղաչեմ զձեզ զամենեւեան. որք Հանդիպիք
տեսանելով կամ կարդալով կամ օրինակելով, մեղաց
խողութիւն խնդրեցէք ստացողաց եւ զրոյաց. եւ ա-
մէն ասողաց. ամէն:

2. Թղ. 33. Այլ գրով. Բարեխօսութեամբ սրբոյ-
Հոս Աստուածածնին եւ Ովաննու Կարապետին, սրբոյն
Ստեփաննոսի նախայվկային: Ողորմեա ստացողի սորոյ
տէր Գալուստ արքեպիսկոպոսի եւ իւր Հօրն տէր Ստե-
փանոսին եւ մօրն Մարգարտին. եւ իւր որդուն Ստե-
փանոսին: Եւ ծնօղաց նոցին զփոխեցեալն առ Քրիս-
տոս. ամէն:

Դալուստ արքեպ. 1516—1548 (Կամենից, էջ է):

19 (41).

Գ Ի Ր Բ Չ Ե Ռ Ն Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

ՌՂԵ = 1646:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 94: — ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ՝ 19,7 × 16,3:
— ԳՐԶՈՒԹԻԻՆ՝ միասիւն: — ՆԻԻԹ՝ բարակ եւ ա-
նողորկ քուղք: — ԳԻՐ՝ մաքուր մոտրագիր: —
ԿԱԶՄ՝ մագաղաքապատ, դրաշմեալ շրջանակով. վրան
«1595»: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԴԱՏԱՐԿ՝ 1ա—բ.
2ա, 31ա—32բ, 49բ, 94ա—բ: — ՆԿԱՐ՝ 2բ. նպիս-
կապոս մը զգեստաւորուած, քազ ի գլուխ եւ գաւա-
ղան ի ձեռք, քաղաք մը ի ծուր իջած, ձեռքիմ
բացուած գիրք մը, որուն վրայ կը կարդա-
ցուի. «Տուր ինձ լիզու խրատու»: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝
բղ. 3ա. բազմազոյն: — ԼՈՒՍԱՆՑԱՐԱՐ՝ բղ. 3ա:
— ԳՐԻԶ՝ անձամօք: — ՏԵՂԻ՝ կամէնից, — ԺԱՄԱՆ-
ՆԱԿ՝ 1646:

Մատենան է.

1. Թղ. 3ա—30բ. «Խրատ վասն պաւա-
ղան տալոյ. վարդապետն աշակերտի իւրոյ:
Մեծադոյնն ի վարդապետաց կոչեցէ զայս
ի վարդապետաց եւ արասցեն զիշերապաշ-
տօն: Եւ զիշերապաշտամանն նախ զգեցու-

յաննն միարան եւ մտցեն Եկեղեցի. ասին
չարական՝ Հրաշափառ. եւ զարդարին զգա-
ւաղանն եւ բերցեն արտաքս ասելով չարա-
կան. Գաւաղան զօրութեան. կայով ի ծունկս
աշակերտին արտաքոյ Եկեղեցոյ (°) ի դուրս:
Սղ. Գաւաղան զօրութեան. փիս. Ասաց Տէր.
Ընթ. Եկեց...»:

2. Թղ. 33ա—93բ. Սահմանադրութիւն
դաստիարակութեան (տե՛ս Թ. 18):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. 1. Թղ. 93բ. Գրեցաւ ի քաղաքն
Կամենից. Թվ. ՌՂԵ. զեկտ. Ը. օրն գշբթի:

2. Թղ. 3ա (այլ դրէէ). «Նիկողայոս Թորոսեց
արքեպիսկոպոս Լեվա Հայոց եւ Պողոտանաց երկրի ա-
ռաջնորդ» եւ փախադիր մը:

Բնադրին մէջ տեղ տեղ մանր սրբադրութիւններ
կան ուրիշ դրէէ (Նիկողայոս Թորոսեց արքեպիսկո-
պոսէ°). այսպէս Թղ. 47բ. Հաւատաճի այս պարբե-
րութիւնը. «Մի անձն, մի դէմ եւ միաւորեալ մի բնու-
թիւն» սրբադրուած ի մի Թրիստոս:

20 (42).

Մ Ա Շ Տ Ո Յ Չ Ե Ռ Ն Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

1724:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 35: — ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ՝ 30,5 × 19,7
հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ շագգիր: — ԳՐԶՈՒ-
ԹԻԻՆ՝ երկսիւն: — ԿԱԶՄ՝ լաքակազմ, մաշած: —
ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԽՈՐԱԳԻՐՆԵՐ եւ ԽՐԱՏԱԳԻՐ-
ՆԵՐԸ՝ կարմիր: — ԳՐԻԶ՝ 3. Ա. արքեպ. Լեհաստաց:
— ՏԵՂԻ՝ Լվով: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1724:

Մատենան է՝ Ձեռնադրութիւն քահա-
նայից եւ օրհնութիւն մայրապետաց. յամի
Տեառն 1724, օգտեմբերի 16, ի Լեփսոյի:

Էջ 1. Կարգ զխնդուած տալոյ: Առ ի
առնել զխնդուած՝ պարտ է յայնում, զի
իցի՞ դրօշեալ...: Քարոզէ Աւագեբէցն. Միա-

բան աղաչեսցուք...: Աղօթք՝ Տէր մեր նայեաց...: Այսպէս կը շարունակուի փոքր աստիճանաց տուչութիւնը մինչեւ ցքահանայութիւն:

Էջ 35. Յաղագս զգեցման նզովեցացիւ ընդ կանոնօք ամէներանեալ հօրն Պէնէտիքթոսի: Աւուրբ միով յառաջ քան զգեցուցանել զնզովիցեացն...:

Էջ 42. Կերպ դաւանութեան կուսանաց կրօնուհեաց, այսինքն փոփոխութիւն: Յորժամ ոք ի կուսանաց կրօնիւղաց (sic) յետ աւարտման տարւոյն նորեկութեան...:

Էջ 49. Յաղագս օրհնութեան եւ սրբազնացութեան կուսանաց: Օրհնութիւն եւ սրբազնացութիւն կուսանաց պարտի լինել...:

Էջ 66. Լիթանիաք առ ամենայն սուրբս, որք ասին ի ժամանակի օրհնութեանց կուսանաց կրօնեղեաց...:

Էջ 69. Klatwa:

Էջ 71. Յուցագ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. Էջ 70. Գրեցաւ ձեռօք Յ. Ա.՝ Արհեստակոպոսի Լեւաց երկրի Հայոց:

¹ Իմացիր՝ Յովհաննէս Ավկուշտինովիչ:

44

21 (43).

ՄԱՇՏՈՑ ԼԵՂԱՀԱՅՈՑ

1728:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 127: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 28.5 × 18 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ նոսր: — ԳՐԶՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ մաշած: — ԽՈՐԱԳԻՐԹ ԵՒ ԽՐԱՏԱԳԻՐԹ՝ կարմիր: — ԳՐԻԶ՝ ամծամօք: — ՏԵՂԻ՝ Լեօպոլիս: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1728:

Մատենան է՝ «Մաշտոց Հայոց ուղղափառաց հրամանաւ գերապայծառի եւ ամենապատուոյ տեառն Յօհաննու Տօբիայ Ավկուշտինովիչի, արհեստակոպոսի Լեօպոլսեցւոյ Հայոց: Սրբազրեալ եւ կարգաւորեալ ի Լեօպոլիս յամի Տեառն 1728, ապրիլի ամսոյ ԺԵ»:

Թղ. 1ք. Շրջաբերական Յովհ. Աւգոստինովիչի, լատիներէն, գրուած յամի 1728, մայիս 15: Հաստատուած 1734ին: Նոյնը նաեւ հայերէն խմբագրութեամբ.

Joannes Tobias Augustinowicz Dei et Apostolicae Sedis Gratia, Archiepiscopus Leopoliensis. et in regno Poloniae, Magnoque Ducatu Lithuaniae, Armenorum, Episcopus Moldaviae ejusdem Nationis, Sanctissimi Domini nostri Papae ejus nominis Aemennii X JJ. Protatus Domesticus, et Assistens.

Cum Liber Ritualis Armeni Մաշտոց vulgariter nuncupati, a Perillastri, et Admodum Reverendo Stephano Stefanowicz Roszka, Sae. Th. Doctore, Missionario Apostolico, Officiali Nostro per Pokutiam, ac Preposito Stanislavoviensi concinnatus, per Theologos a nobis Deputatos revisus fuerit, nihilque Orthodoxae Fidei, ac Bonis moribus repugnans in re contineat, imo cum bono Ordine ceremonias in administratione Sacramentorum una simul cum Informationibus ad mentem Sacrorum Canonum adaptatis sit refertus ac defectibilitates in antiquis

Armenis Ritualibus contentas ob carentiam quarundam necessarium Orationum perassumptas ex Latino Rituali (juxta generalem Regulam, quae Armenis permittit ea, in quibus deficiunt, a Latinis desumere) quasdam Orationes, et caeremonias sufficienter suppleat, et restauret. ideo, ut idem Liber tanquam Maiori Gloriae Dei, et utilitati nostrarum Ecclesiarum apprime inserviens, quantocius ex Typographica Saepia Publicam lucem aspiciat, Authoritate Nostra Ordinaria Licentiam, et facultatem, si ijs, ad quos pritetinet ita videbitur Damus, et concedimus, inequorum Fidem: Datum Leopoli in Residentia nostra Archiepiscopali hac die 15. mensis Aprilis, Anno Dni 1728.

I. A. Կնիֆ Leop. Armen.

Aprobamus.

2ա. Յօհաննէս Տօբիայ Ավկուշտինովիչ, Աստուծոյ եւ Առաքելական Աթոռոյն Արհեստակոպոս Լեօպոլսի, եւ ընդ բոլոր Թաղաւորութեանն Լեւաց, եւ մեծի դքսութեան Լիթվանիոյ, Հայոց եպիսկոպոս Մօլտավիոյ նոյն Ազգին Հայոց, սրբազան Տեառն մերոյ Փափին Բրէլադ, եւ Առնթերակաց:

Յորմէ հետէ Աստուածային դթութեամբն յԱրհիական աստիճանն բարձրացաք, զպատշաճաւոր հոգ յանձնի կալաք, զի, ըստ սրբազան Ժողովոց վճռոցն, Առաջնորդական պաշտաման մերում բաւական առնելով, զբարեկարգութենէ Եկեղեցեացս մերոց գրուած արկանէաք: Եւ քանզի Եկեղեցին Աստուծոյ գոչինչ սրբազոյն, եւ գերազանցազոյն ունի քան զսուրբ խորհուրդս, զորս Քրիստոս Տէրն մեր վասն փրկութեան

ազգի մարդկան սահմաննաց, զգիրքն, հասարակարար Մաշտոց կոչեցեալն, յորում կարգն պաշտելոյ զՄրբագան խորհուրդս, եւ զայլ արարողութիւնս կատարելոյ, պարունակի, տրամադրել յանձն առաք: Չոր ի ձեռն Աստուածաբանից մերոց, եւս առաւել ի բազմապայծառ Տեառն Ստեփանոսի Ստեփանեան Աստուածաբանութեան վարդապետին, զհին ձեռնագիր Մաշտոցս ընդ միմեանս բաղդատելով, եւ իբր զանհուն սխալութիւնս, որք ոչ միայն ընդդէմ իմացման աղօթիցն, այլ եւ ընդդէմ իսկ ուղղափառ հաւատոյս մերում սփռեալք էին, սրբագրել, եւ զսրբագրեալն կարգաւ յօրինել, նաեւ զհարկաւոր խրատսն իւրաքանչիւր խորհրդոցն, եւ արարողութեանցն յառաջ դնել, եւ որ ինչ պակաս էր ի մեր Մաշտոցն, ի Հոսովականէն, հետեւելով շաւղաց Նախորդացն մերոց, առեալն առադրել ջանացաք: Արդ զի եկեղեցեաց մերոց հոգարարձու բարօքն, ի բաց թողեալք զայլ Մաշտոցս, այսու միայն, զոր մեք՝ Արհիական Հեղինակութեամբ մերով աւփորձեցաք, եւ հաստատեցաք, այսուհետեւ վարեսցին, զխիղճ մտաց նոցին ծանրացուցանելով, պարտաւորեմք: Գրեցաւ յԱրհիական Պաղատն մեր ի Լէօպօլիս: Յամի Տեառն 1728, Ապրիլի ամսոյ Ժն:

Յ. Ա. Արհիակոսկոպոս Լեւոյ երկրի Հայոց
ի Լէօպօլիս:

մոհրին
տեղն

1. Թղ. 3ա. Հասարակ խրատք յաղագս այնոցիկ, զորս ի պաշտել զսուրբ խորհուրդս հասարակարար պահել պարտ է:

2ի այնոցիկ, որք ի հին սահմանադրութեանց կաթուղիկէ Եկեղեցւոյն...:

2. Թղ. 4ա. Յաղագս բարոք պաշտելոյ զխորհուրդն Մկրտութեան: — Յաղագս նիւթոյ մկրտութեան: — Յաղագս կերպի մկրտութեան: — Յաղագս պաշտօնէի մկրտութեան: — Յաղագս մկրտելոյ զտղայս: — Յաղագս կնքահարց: — Յաղագս ժամանակի եւ տեղոյ պաշտելոյ զմկրտութիւնն: — Յաղագս սրբադան իւղոց, եւ այլ հարկաւորաց: — [7ա—14ր այլ գրչէ, նորոգուած:]

3. Թղ. 7ա. Կարգ մկրտութեան Տղայոց: — Քահանայն զամենայն ինչ յառաջ ի պատրաստի ունելով...:

4. Թղ. 11բ. Յաղագս խորհրդոյ Դրոշմն:

5. 15ա. Յաղագս Մկրտութեան զարդացելոց: — Կարգ մկրտութեան զարդացելոց:

— 21ա. Կարգ լցուցանելոյ զթողեալսն ի վրայ զարդացեալ մկրտելոցն:

6. Թղ. 21ա. Օրհնութիւն ջրոյ մկրտութեան: «Յեկեղեցիս ուր չիք այն գովեալք սովորութիւն...»:

7. Թղ. 22ա. Կարգ օրհնելոյ զաւագանն մկրտութեան ի տօնի Յայտնութեան Տեառն, կամ արտաքոյ նորին, յորժամ ոչ գտցի օրհնեալ ջուր յաւագանն: Նախ լուսացի ի մաքրեսցի...:

8. Թղ. 23ա—26բ. Յաղագս խորհրդոյ ապաշխարութեան: — Յաղագս խորհրդոյ ապաշխարութեան: «Զապաշխարհութեան սուրբ խորհուրդն, զոր Քրիստոս տէր մեր սահմանեաց...: — Կարգ պաշտելոյ զխորհուրդն Ապաշխարութեան: — Կարգ Արձակման: — Յաղագս արձակելոյ զնզովեալն յարտաքին ատենին: — Յաղագս արձակելոյ զնզովեալն, որ յետոյ մեռաւ: — Յաղագս հղանակի արձակելոյ ի կախակայութենէ, կամ ի բանադրանէ արտաքոյ, կամ ի մէջ խորհրդոյ խոստովանութեան:

9. Թղ. 26բ—30բ. Յաղագս ամենասուրբ խորհրդոյ Հաղորդութեան: — 26բ. Յաղագս ամենասուրբ խորհրդոյ Հաղորդութեան: — Թէպէտ մեծ, եւ մտադիւր հոգ տանելի է...: — 27ա. Կարգ պաշտելոյ զսուրբ Հաղորդութիւնն: — 28ա. Յաղագս զատկական Հաղորդութեան: — 28բ. Յաղագս Հաղորդութեան հիւանդաց:

10. Թղ. 30բ. Յաղագս վերջին օծմանն: — 30բ. Յաղագս խորհրդոյ վերջին օծմանն: «Զվերջին օծման խորհուրդն...»: — 31բ. Կարգ պաշտելոյ զխորհուրդն վերջին օծմանն: «Արդ քահանայն, որ պաշտելոց է զխորհուրդս զայս, հոգացի որքան հնար է...»:

11. Թղ. 33բ—46ա. Յաղագս այցարարութեան եւ հոգոյ հիւանդաց: — Օրհնութիւն հիւանդացեալ մանկանց: — Նզանակ օղնելոյ մեռանողաց: — Կարգ յանձնարարութեան հոգւոյն:

12. Թղ. 46բ. Յաղագս Թաղման: — Կարգ Թաղման: — 53բ. Օրհնութիւն գերեզմանին եւ այլն:

13. Թղ. 62ա—70ա. Յաղագս խորհրդոյ ամուսնութեան: — Յաղագս խորհրդոյ Ամուսնութեան: Բարօքն, յորժամ իմանայ...: — Կարգ հռչակելոյ զխորհուրդն Ամուսնութեան: — Օրհնութիւն մատանեաց: — Կարգ օրհնելոյ զամուսնութիւն: — Օրհնութիւն ամուսնութեան: — Օրհնութիւն փեսային զկնի Հարսանեացն: — Օրհնութիւն Հարսին զկնի Հարսանեացն: — Օրհնութիւն կնոջն զկնի որդեծնութեան նորա:

14. Թղ. 70բ. Յաղագս օրհնութեանց
Հասարակ խրատք:
15. Թղ. 71ա. Կարգ օրհնելոյ զջուր:
16. Թղ. 73ա. Ի տօնի Յայտնութեան
Տեառն օրհնութիւն ոսկւոյ, խնկոյ, եւ զըմ-
ռոյ:
17. Թղ. 73ա. Ի տօնի Տեառնընդառա-
ջին. օրհնութիւն մոմեղինաց:
18. Թղ. 74ա. Օրհնութիւն մոմեղինաց
արտաքոյ առուր Տեառնընդառաջին...:
19. Թղ. 74ա. Ի Զորեքչարաթի մոխ-
րոց:
20. Թղ. 75ա. Ի կիրակէ Մաղկազարդին
օրհնութիւն դստաց:
21. Թղ. 76ա. Ի նախն առուր Մաղկա-
զարդին. Արարողութիւն դոնբացին:
22. Թղ. 77ա. Ի մեծի Հինգչարաթի.
Կարգ արձակելոյ զապաշխարօղս:
23. Թղ. 81ա. Կարգ Ոտնլուային:
24. Թղ. 84բ. Ի Զատկին Յարութեան
Տեառն: Բացումն Գերեզմանին Տեառն:
25. Թղ. 85ա. Ի Զատկին. օրհնութիւն
Տանց:
26. Թղ. 85բ. Ի Տօնի վերափոխման
սրբուհւոյ Աստուածածնին. օրհնութիւն խո-
տոց եւ պտղոց:
27. Թղ. 86բ. Օրհնութիւն նոր տան:
28. Թղ. 87ա. Օրհնութիւն տանց յորում
եւ պիտոյ իցէ ժամանակի:
29. Թղ. 87բ. Օրհնութիւն Տեղւոյ:
30. Թղ. 87բ. Օրհնութիւն Ուտեյեաց:
31. Թղ. 88ա. Օրհնութիւն Հացի վասն
Հիւանդաց:
32. Թղ. 88բ. Օրհնութիւն Կաթնեղինաց:
33. Թղ. 88բ. Օրհնութիւն Պարզ ձիթոյ
վասն Հիւանդաց եւ այլ պիտոյից:
34. Թղ. 89ա. Օրհնութիւն Նոր Պտղոց:
35. Թղ. 89ա. Օրհնութիւն Հասարակ ի
վրայ Արմտեաց եւ Այգեաց:
36. Թղ. 89ա. Օրհնութիւն Ընկոց այս-
ինքն՝ Սերմանց:
37. Թղ. 89բ. Յատուկ օրհնութիւն Ու-
լախին:
38. Թղ. 89բ. Օրհնութիւն Հասարակ
իրաց, որպէս Ալեբ, Ուլախ, եւ այլոց:
39. Թղ. 89բ. Օրհնութիւն Խոտոց որ-
պէս Փեքենայի, Վարդից եւ այլոց:
40. Թղ. 90ա. Օրհնութիւն որոյ եւ իցէ
խնկոյ կամ ծխանելեաց:
41. Թղ. 90ա. Օրհնութիւն Ամանաց:
42. Թղ. 90ա. Օրհնութիւն Նոր Նաւի:
43. Թղ. 90բ. Օրհնութիւն Ուռկանի:
44. Թղ. 90բ. Օրհնութիւն ջրոց եւ դե-
տոց եւ ջրհորաց:
45. Թղ. 90բ. Օրհնութիւն Վարդարա-
նաց կամ Պսակաց:

46. Թղ. 91ա. Օրհնութիւն Պրօշի:
47. Թղ. 91ա. Ժանապարհորդարան: —
Օրհնութիւն ճանապարհորդաց, եւս առաւել
Ուխտաւորաց, որք առ սուրբ տեղիս երթան:
48. Թղ. 92ա. Օրհնութիւն ուխտաւո-
րաց զկնի դարձմանն:
49. Թղ. 92բ. Յաղագս Թափօրից:
50. Թղ. 93բ. Յաղագս Թափօրին ի Տօնի
Ամենասուրբ Մարմնոյ Քրիստոսի:
51. Թղ. 94ա. Յաղագս Թափօրից որք
արտաքոյ տօնի Մարմնոյ Տեառն սրբութեամբ
լինին:
52. Թղ. 94բ. Յաղագս Թափօրի ի տե-
ղափոխութեան նշանաւոր նշխարաց սրբոց:
53. Թղ. 95ա. Մաղթանք ի մերժել
գմբրիկ:
54. Թղ. 95բ. Մաղթանք ի խնդրել զան-
ձրեւ:
55. Թղ. 96ա. Մաղթանք ի խնդրել
զպարզութիւն օգոյ:
56. Թղ. 96բ. Մաղթանք ասելիք ի ժա-
մանակի սղութեան Հացի եւ սովու:
57. Թղ. 96բ. Մաղթանք ի ժամանակի
մահացութեան եւ ժանտամահու:
58. Թղ. 97ա. Մաղթանք ի ժամանակի
պատերազմի:
59. Թղ. 98բ. Մաղթանք յորում եւ իցէ
նեղութեան:
60. Թղ. 99ա. Մաղթանք վասն զոհա-
նալոյ զԱստուծոյ յաղագս ընկալեալ բարի-
րարութեան նորին:
61. Թղ. 99բ. Աղօթք ընդդէմ Թուշոց:
62. Թղ. 100ա. Օրհնութիւն ի ժանտա-
մահու Անասնոց:
63. Թղ. 100բ. Կախարդութեանց եւ
Թովշութեանց մերժումն:
64. Թղ. 101բ. Օրհնութիւնը զորս եպիս-
կոպոսունք կամ քահանայք, որ զիշխանու-
թիւն ի նոցանէ ունին, առնեն: — Օրհնու-
թիւն քահանայական զգեստաց առ Հասարակ:
65. Թղ. 102ա. Օրհնութիւն Պատառաց
կամ Թէ կտաւոց որովք սուրբ սեղանն
ծածկի:
66. Թղ. 102ա. Օրհնութիւն գործորա-
ւաց:
67. Թղ. 102բ. Օրհնութիւն Հաղոր-
դատիւն եւ բազմոցին, վասն պահելոյ ի նմին
զսուրբ Հաղորդութիւնն:
Օրհնութիւն Նոր խաչի:
Օրհնութիւն Պատկերաց Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի, Երանուհւոյ Կուսին
Մարիամայ, եւ այլ Սրբոց:
68. Թղ. 103ա. Օրհնութիւն Նոր Զան-
կակի, մինչեւ եպիսկոպոսն սրբագործեսցէ
զնա:

69. Թղ. 103բ. Կարգ օրհնելոյ եւ դնելոյ զնախկին վէճն վասն շինման եկեղեցւոյն:

70. Թղ. 105ա. Կարգ օրհնելոյ զնոր եկեղեցի, կամ զհրապարական Աղօթանոց, զի ի նմա ամենասուրբ Պատարագն կատարել կարասցէ:

71. Թղ. 106բ. Կարգ հաշտեցուցանելոյ զպղծեալ եկեղեցիներ:

72. Թղ. 107բ. Կարգ օրհնելոյ զնոր գերեզմանատուն:

73. Թղ. 108ա. Կարգ հաշտեցուցանելոյ զպղծեալ զգերեզմանատունն, թէ կցեալ իցէ եկեղեցւոյն, թէ զատուցեալ, ուր եկեղեցին ոչ է պղծեալ:

74. Թղ. 109ա. Յաղագս Երդմնեցուցանելոյ զդիւահարս:

75. Թղ. 114բ. Կարգ այցարարութեան եկեղեցեաց, բարօխէից եւ ժողովրդեան:

76. Թղ. 116բ. Եօթն Սաղմոսք ապաշխարութեան ընդ Լիթանիայից ամենայն սրբոց: Զորս վասն հիւանդաց, մինչ վերջին օծումն առնուն, կամ վասն այլ հարկաւորութեան ասին ծնրադրեալք:

77. Թղ. 120բ. Կերպք գրելոյ ի գրեանս, զորս Բարօխքն ունիլ պարտական են: — Բարօխն ունիցի զչորս գրեանս...:

78. Թղ. 121բ. Կերպ գրելոյ զկացու-

թիւն հոգւոց յերրորդ գրքին: — Իւրաքանչիւր տոհմ որոշապէս ի գիրքն գրեսցի...:

79. Թղ. 122ա. Կերպ գրելոյ զմեռեալս ի Դ. գիրքն:

80. Թղ. 122բ. Յանկ նշանաւոր իրաց Մաշտոցիս այսորիկ (այրուրենական):

81. Թղ. 123ա. Մեկնութիւն ոմանց բառից կանոնական իրաւանց որք ի Մաշտոցս յայսմիկ գտանին:

82. Թղ. 123բ. Կարգ օրհնելոյ զհարսն եւ զփեսայն նախ քան զօրհնութիւն ամուսնութեան: — Ուր է սովորութիւնս այս Հարսն եւ փեսայն աւուրք միով յառաջ...: պարտին խոստովանիլ... Աղ. Փառք Քեղ թագաւոր յաւիտենից...:

83. Թղ. 124ա (այլ գրով). Երգ առ Հոգին սուրբ. Եկ սրբարար ստեղծող հոգի, զմիտս այս առնել քոյոց արի... լից վերնական զեղմամբ շնորհի. զոր դու ստեղծեր, զսիրտ մաքրելի...:

84. Թղ. 124բ. Լիթանիայք առ սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչն Հայաստանեայց:

85. Թղ. 125բ. Կարգ ի զգեցուցանել զՏղայս զգեստիւ Սուրբ Դայեթանոսի ի յովստէ: Թղ. 126բ զատարկ:

86. Թղ. 127ա/բ. Դաւանութիւն ուղղափառ հաւատոյ ըստ Պաւլոսի Բիոսի Դ. ին, եւ պատուիրի Դրիսէնդինոյ: Ասով կ'աւարտի:

22 (44).

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵԱՆ

1696:

ԹԻՌՈՂՈՒԹՅՈՒՆ 133, էջ 888: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 33,6 X 23 հմ.: — ՆԻԻԹ՝ քուրք: — ԿԱԶՄ՝ կաշի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻ՝ լաւ: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր-շղագիր: — ԽՈՐԱԳԻՐԻՔ ԵՒ ԽՈՐԱՍԳԻՐԻՔ՝ կարմիր: — ԳՐԻԶ՝ անծածօք: — ՏԵՂԻ՝ Լեպալիս: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1696: — ՍԵՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ Լվովի Հայոց Արքեպիսկոպոսարանի:

Մատենան է՝ «Քախանայապետական մատենան պարունակող ամենից սրբազնագործութեանց, ձեռնադրութեանց, եւ օրհնութեանց առ պաշտօնն եպիսկոպոսական պատկանելոց: Ի շնորհս ճշմարտասիրաց եղբարց մերոց սիրելեաց, եպիսկոպոսաց մերայնոց: Ածանցեալ ի Հոսփականէն ամենահաւատարմապէս, ի բաւականառնութիւն բաղձանաց նոցին: Յամի ներմարմնութեան բանին ՌՈՂԶին: Եւ ըն համաթուութեանն Արամազնեանց. ՌՃՆԵին: Ի Լէօպոլիս: Ի փառս

Վեճապաւն Աստուծոյ. եւ ամենեւանուհւոյ կուսի Մօրն»:

1. էջ 1. Քախանայապետականի մասն Ա. (էջ 1—118). Յաղագս հաստատելեաց կամ դրոշմելեաց. Քահանայապետն զմատաղ մանկունս՝ զտղայս կամ զայլս, սրբազանի մկրտութեան ջրով լուսանցեալս հաստատել կամ մելով. զգեցեալ ի վերայ Ռօքէթին, կամ, եթէ իցէ կրօնաւոր ի վերայ վերնամաշկոյն զվարչամակ, զՈւրար, եւ զՇուրջառ...:

2. էջ 4. Յաղագս կարգաց տալոյ. այսինքն Աստիճանաց: Յորժամ եպիսկոպոս տալ զկարգս տրամադրեսցէ...:

3. էջ 9. Յաղագս Գղերիկոս առնելոյ:

4. էջ 11. Յաղագս փոքրագունից աստիճանաց: Յաղագս ձեռնադրութեան Դոնապանաց, Ընթերցողաց, Երդմնեցուցչաց եւ Զահրկալաց:

5. էջ 18. Յաղագս սրբազանաց կարգաց սեփորէն: ա. Յաղագս ձեռնադրութեան Կիսասարկաւազի: ք. Յաղագս ձեռնադրութեան Սարկաւազաց: էջ 30. գ. Յաղագս ձեռնադրութեան քահանայից:

6. էջ 39. Յաղագս սրբազնացութեան ընտրելոյն յեպիսկոպոս:

7. էջ 60. Յաղագս Օրհնութեան Ապպասի:

8. էջ 65. Յաղագս Օրհնութեան Ապպասի հեղինակութեամբ առաքելականաւ:

9. էջ 77. Յաղագս Օրհնութեան Ապպասի հեղինակութեամբ կարգունակի, այս է եպիսկոպոսին:

10. էջ 79. Յաղագս Օրհնութեան Ապպասուհւոյ:

11. էջ 85. Յաղագս Օրհնութեան եւ սրբազնացութեան կուսանաց:

12. էջ 97. Յաղագս Օրհնութեան եւ պսակման թաղաւորի:

13. էջ 106. Յաղագս Օրհնութեան եւ պսակման թաղաւորի:

14. էջ 115. Յաղագս Օրհնութեան եւ պսակման թաղաւորի ընտրելոյ յամսանակցութիւն (°):

15. էջ 116. Յաղագս Օրհնութեան նորոյ զինաւորի:

16. էջ 118. Յաղագս ստեղծման զինաւորի կրօնունակի:

17. էջ 119. Քահանայապետականին մասն Բ. (էջ 119—208). Յաղագս օրհնութեան եւ ղնելոյ նախապետականի վիմին, վերաշինելոյ զեկեղեցի: — Մի ոք զեկեղեցի շինեսցէ, նախ քան ենթադատութեամբ Քահանայապետին...:

18. էջ 124. Յաղագս եկեղեցւոյ նուիրակերտութեան կամ սրբազնագործութեան: էջ 153. Օրհնութիւն շորեղինաց (վրան՝ Բեմի պաստառաց) Անթոնոյ. եւ Զարդուց. եկեղեցւոյ, եւ Բեմից սրբազնագործեցելոյ:

19. էջ 156. Յաղագս Բեմի, սրբազնագործութեան. որ լինի առանց եկեղեցւոյ նուիրակերտութեան:

20. էջ 169. Յաղագս սրբազնագործութեան Բեմի, որոյ գերեզման նշխարացն է ի մէջ ծայրի՝ բնո՞յ նորա:

21. էջ 170. Յաղագս Բեմի՝ շրջաբերականի՝ սրբազնագործութեան:

22. էջ 178. Յաղագս գերեզմանատան օրհնութեան:

23. էջ 183. Յաղագս եկեղեցւոյ եւ գերեզմանատան վերահաշտեցութեան:

24. էջ 188. Յաղագս վերահաշտեցութեան գերեզմանատան, առանց վերահաշտեցութեան եկեղեցւոյ:

25. էջ 189. Յաղագս Մաղզմայի եւ սկհւոյ սրբազնացութեան առ հասարակ:

26. էջ 190. Յաղագս օրհնութեան քահանայականաց զգեստուց սեփորէն: 191. Յատուկ օրհնութիւն որոյ եւ իցէ զգենւոյ:

27. էջ 191. Յաղագս օրհնութեան պաստառակալաց սրբազանի բեմին:

28. էջ 192. Յաղագս օրհնութեան նորոյ խաչի:

29. էջ 196. Յաղագս օրհնութեան պատկերի երան. Մարիամայ միշտ կուսին:

30. էջ 198. Յաղագս օրհնութեան պատկերաց այլոց Սրբոց:

31. էջ 198. Յաղագս օրհնութեան սրբազանաց անթոնոյ եւ այլոց զարդուց սեփորէն:

32. էջ 199. Յաղագս օրհնութեան յարկեղց վասն նշխարաց եւ այլոց սրբութեանց ամփոփելոյ:

33. էջ 201. Յաղագս օրհնութեան Նշանի կամ Զանկակի:

34. էջ 205. Յաղագս օրհնութեան եւ վերադնելոյ խաչի՝ երթողաց յօգնութիւն եւ ի ջատագովութիւն Հաւատոյս քրիստոնէականի. կամ ի յազատութիւն Երկրին սրբոյ:

35. էջ 207. Յաղագս օրհնութեան Զինուց:

36. էջ 207. Յաղագս օրհնութեան Սուսերի:

37. էջ 209. Քահանայապետականին մասն Գ. (էջ 209—294): Յաղագս հրատարակման տօնից շարժականաց ի Յայտնութեան Տեառն:

38. էջ 209. Յաղագս արտաքսելոյ հրապարկապէս զԱպաշխարողս յեկեղեցւոյ ի Զորեքշարթոյ աւուր մոխրաց:

39. էջ 212. Յաղագս վերահաշտեցութեան ապաշխարողաց, որ լինի ի Հինգշաբթոյ Ընթրեաց Տեառն:

40. էջ 221. Յաղագս պաշտաման ի Հինգշաբթոյ Ընթրեաց Տեառն մինչ օրհնի Զեթն Երախայից եւ Հիւանդաց. եւ սրբազնագործի իրիզմայ. այս է՝ Միւռոն:

41. էջ 224. Օրհնութիւն Միւռոնի:

42. էջ 227. Օրհնութիւն Զեթոյն Երախայից:

43. էջ 229. Կարգ առ Սինօդոս նահանգական:

44. էջ 242. Կարգ կախեցման վերահաշտեցութեան, ընկեցման, տնօրինելոյ, ապաստիճանելոյ եւ վերահատուցանելոյ սրբազանաց կարգաց:

45. էջ 247. Ապաստիճանեցութեան կերպ:

46. էջ 250. Ապաստիճանութիւն ի կարգէ կիսասարկաւագութեան:

47. էջ 250. Ապաստիճանութիւն կարգէ ընթերցողութեան եւ այլն:

48. էջ 254. Կարգ Բանադրելոյ եւ արձակելոյ:

49. էջ 260. Կարգ վերահաշտեցուցանելոյ զուրացող, զհերձուածող կամ զհէրէտիկոս:

50. էջ 263. Յաղաքս ճանապարհորդութեան փոխաթիւց այսինքն Եպիսկոպոսաց:

51. էջ 264. Կարգ առ ի ընդունիլ թափօրիւ գիպիսկոպոս կամ զնուիրակն:

52. էջ 267. Կարգ այցելոյ, փառօխէից այսինքն հոգարարձականաց Եկեղեցեաց:

53. էջ 271. Կարգ առ ի ընդունիլ թափօրիւ գիմփէրաթօր, այս ինքն զկայսր:

54. էջ 272. Կարգ առ ի ընդունիլ թափօրիւ զթագաւոր:

55. էջ 273. Կարգ առ ի ընդունիլ զիշխան մեծագոր:

56. էջ 274. Կարգ առ ի ընդունիլ զկայսերունհի կամ զթագունհի:

57. էջ 275. Կարգ առ ի ընդունիլ զիշխանունհի մեծագոր:

58. էջ 275. Յաղաքս պաշտաման որ առնի յետ հանդիսաւորի պատարագին վասն ննջեցելոց:

59. էջ 281. Յաղաքս երեկոյեան հարցաքննութեան, որով հինքն (ի հնունձն) վարէին, նախ քան ընտրեցեալն յեպիսկոպոս ձեռնադրիցիւր:

60. էջ 290. Յաղաքս խուզման մօրուաց:

61. էջ 290. Յաղաքս պաշտաման սաղմոսերգութեան:

ԶՐԱԽ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆԻՆ

62. էջ 29 — 294. Յուցակ Քահանայապետականին սեռօրէն:

էջ 295. (Դ.) Պատարագամատոյց կամ խորհրդատետր ըստ ծիսի եւ արարողութեան Եկեղեցւոյ Հայոց: Յորում ընթերցուածք եւ Աւետարանք տէրունականաց Տօնից եւ Սրբոց մանաւանդականաց, յատկապէս՝ զրին արդեօք: Իսկ այլոց Սրբոց, որոյ եւ իցեն սեռի, հասարակօրէն՝ վասն համառօտութեան: Որոյ ի սկզբանէ զրին Հաշիւք վերադրաց եւ այլոց, առ տօնս պատկանեցեալս: Նաեւ Պակասութիւնք, որք կարեն պատահիլ, ի մատուցման Պատարագի: Եւս եւ Աղօթք նախապատրաստականք եւ դոհացողականք, նախ եւ զկնի Պատարագի ասելիք: Տրամադրեցեալք եւ կարգաւորե-

ցեալք հոգունակօրէն, յամի ներմարմնութեան Բանին ՌԶԺԳ: Եւ ըն համաթուութեանն Հայոց ՌՃԿԲ: Ի Լէօպօ(լ)իս:

1. էջ 297—312: Յաղաքս Տարւոյ եւ մասանց նորին:

2. էջ 313—320. Յաղաքս պակասութեանց որք հանդիպիլ կարեն ի մատուցման սրբազնասրբոյ պատարագին: Պրակ Ա.: Քահանայն պատարագելոյ զամենայն հոգունակութիւն առատեցէ, զի մի պակաս ինչ դտանիցի յիրաց պատշաճելոց... (Պրակ Ա—Ժ):

3. էջ 320—324. Նախապատրաստութիւն առ պատարագն սրբազնասուրբ ձեռնհաս լինելոյ քահանային առնելի: Հակերգան: Մի յիշեցեա, տէր, զյանցանս մեր...: Սղմ. ԶԳ. Որպէս սիրելիք են յարկք քոյք, տէր զօրութեանց...:

4. էջ 325—330. Աղօթք զանազանք ըստ ձեռնհաս լինելոյ քահանային ասելիք նախ քան զպատարագել եւ զհաղորդել: Սրբոյն Ամբոսիոսի Մետրիոլանոյ Եպիսկոպոսի մաղթանք նախապատրաստականք առ սրբազնասուրբ Պատարագն: Ի կիրակէի, — Մայրապոյն քահանայ, եւ ճշմարիտ քահանայապետ Յիսուս Քրիստոս...: Կիր.—Շր.:

5. էջ 328. Այլ իմն աղօթ նախ քան զՊատարագ. Առ սեղան քաղցրագունեղի խրախճանից...:

6. էջ 329. Աղօթ Ս. Թօմայի Ագուինացւոյ նախ քան զպատարագ. Ամենակա՛ր մշտնջենաւոր Աստուած...:

7. էջ 330. Աղօթ ի Պլօպիոսէ նախ քան զՊատարագ. Երկիր պաղանեմ եւ դոհանամ զքէն...:

8. էջ 331. Աղօթք գոհացականք զկնի պատարագելոյ եւ հաղորդելոյ ասելիք: Հակերգան. Երից մանկանցն երգեսցուք...: — Աղօթք Ս. Թօմայի Ագուինոյ յետ պատարագի. Գոհանամ զքէն տէր սուրբ Հայր ամենակար...: — Աղօթք Ս. Պօնափնթուրի յետ պատարագի. Ներախոցեա, քաղցրագունեղ տէր...:

9. էջ 333. Աղօթք զանազանք յետ պատարագելոյ եւ հաղորդելոյ ասելիք ըստ ձեռնհաս լինելոյ քահանային: — Աղօթ ի Պլօպիոսէ. Երկիր պաղանեմ քեզ...: — Այլ իմն աղօթ յայլմէ. Քաղցրագունեղ Սէր...: — Այլ իմն աղօթ. Զանճառելի ողորմութիւն քո աղերսեմ...:

10. էջ 335. Նուագ Ս. Թօմայի առ սրբազան էփեսարիստայն: Երկրպաղեմ թագեալ Աստուած քեզ ջերմապէս, որ ենթ այսոց ձեռոց ծածկիս ճշմարտապէս...:

11. էջ 336. Այլ իմն աղօթ ջերմեռանդ. Հոգի Քրիստոսի սրբացո զիս...: Աղօթ առ Երանուհի Կոյսն. Պարգաղունեղ եւ գերա-հոչակ մայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիս-տոսի...:

12. էջ 337. Պատարագք յատուկք ըստ ժամանակի. որք սկսանին ի Դաւստենէն, այս է Յիսնկացն, նախ քան զԾնունդ Տեառն:

13. էջ 404—412. Մեծի Շարաթու ձրա-գալուցի Յարութեան Տեառն: Յայսմ աւուր Հոռմէական սուրբ Եկեղեցին սովոր է ՁՆՈՐ ՀՈՒՐ ՕՐՀՆԵԼ եւ ՁԱԻԱՁԱՆՆ ՄԿՐՏՈՒ-ԹԵԱՆ, ըստ հնոյ սովորութեան Եկեղեցւոյ. զորս Արարողութիւնս զրել աստէն ոչ անդէս վարկանիմ ի գիտութիւն մերայնոց: Ի պատ-կանաւորում ժամու ծածկին բեմքն...:

14. էջ 408/12. Օրհնութիւն Աւաղանի:

15. էջ 415—454. Կարգ Պատարագի: < ԼԼՀՀՀՀՀՀՀՀ >:

16. էջ 455—640. < Ընթերցուածք եւ Աւետարանք յետ Զատիկի աւուրց >:

17. էջ 509—615. Պատարագք յատուկք տօնից սրբոց:

18. էջ 616—636. Պատարագք ուխտա-կանք:

19. էջ 637—639. Պատարագք ննջեցելոց:

20. էջ 640—641. Յուցակ պատարագա-մատոյցին:

էջ 641. (Ե.) Ծիսարան հռօմէական. այս ինքն Մատեան պարունակող ծիսից օրհ-նութեանց եւ Արարողութեանց Եկեղեցականաց եւ խորհրդոց Եկեղեցւոյ առ քահանայս պատկանեցելոց: Թարգմանեցեալ ի հայկա-կան բարբառ յամի Տեառն ՌՈՂԷ. ի փետրվ. ԺԷ: Ի Լէօպօլիս ի փառս մեծազոյնս Աստու-ծոյ:

1. էջ 643. Յաղագս այնց, որք ի մատա-կարարութեան խորհրդոց սրբոց պահելիք են, սեռօրէն: (ՍԿ.) Զի այնոցիկ, որք ի հնոց կաթողիկէի Եկեղեցւոյ կացուցմանց...:

2. էջ 645. Յաղագս խորհրդոյ Մկրտու-թեան բարեք մատակարարելոյ:

3. էջ 654. Կարգ մկրտութեան տղայոց:

4. էջ 659. Յաղագս մկրտութեան չա-փահասեցելոց:

6. էջ 672. Կարգ վերալցուցանելոյ զթո-ղիալս ի վերայ Մկրտելոյն:

7. էջ 673. Ծէս պահելի յորժամ եպիս-կոսոս մկրտէ:

8. էջ 674. Օրհնութիւն աւագանի Մկր-տութեան արտաքոյ չարաթուի Պատեքի եւ Պէնտէկոստէին, մինչ ջուրն օրհնեցեալ պա-կասի:

9. էջ 677. Յաղագս խորհրդոյ Աղաշխա-րութեան:

10. էջ 684. Յաղագս ամենաորոյ էվ-խարիստեայ կամ խորհրդոյ Հաղորդու-թեան:

11. էջ 693. Յաղագս խորհրդոյ Վերջնոյ Օծման:

12. էջ 703. Յաղագս այցելութեան եւ հոգարարութեան հիւանդաց:

13. էջ 711. Յաղագս օգնութեան Մեռա-նիւոց այսինքն Հոգեւարից:

14. էջ 725. Յաղագս թաղման:

15. էջ 743. Յաղագս խորհրդոյ ամուս-նութեան:

16. էջ 747. Յաղագս օրհնութեան կնոջ յետ ծնանելոյն:

17. էջ 748. Յաղագս օրհնութեան կա-նոնք ընդհանրականք:

18. էջ 749. Կարգ օրհնելոյ զժուր հանա-պաղորդեան:

19. էջ 751. Օրհնութիւն մոմեղինաց ար-տաքոյ աւուր մարքերեցութեան Եր. կուսին Մարեմայ:

20. էջ 751. Օրհնութիւն տանց ի Շա-րաթում սրբոյ Պատեքին:

21. էջ 752. Միւս օրհնութիւն տանց յայլում ժամանակի առնելի:

22. էջ 752. Օրհնութիւն Տեղւոյ:

23. էջ 753. Միւս օրհնութիւն նորոյ Տան:

24. էջ 753. Օրհնութիւն Առագաստի:

25. էջ 753. Օրհնութիւն նորոյ Նաւի:

26. էջ 754. Օրհնութիւն հասարակ ի վրայ Արմտեաց եւ Այգեաց:

27. էջ 754. Օրհնութիւն Պանդխտից այս-ինքն Ուխտաւորաց առ տեղիս սուրբս դեա-ցողաց:

28. էջ 756. Օրհնութիւն Պանդխտից յետ վերադառնալոյ:

29. էջ 756. Օրհնութիւն Կերակրելիինաց, մանաւանդ ի Զատիին:

30. էջ 757. Օրհնութիւն Դառին զասկու-կանի:

31. էջ 757. Օրհնութիւն Զուռոց:

32. էջ 757. Օրհնութիւն Հացի:

33. էջ 757. Միւս օրհնութիւն Հացի:

34. էջ 758. Օրհնութիւն նորոց Պողոց:

35. էջ 758. Օրհնութիւն առ որ եւ իցէ ուտելի:

36. էջ 758. Օրհնութիւն պարզի Զիթոյ:

37. էջ 759. Օրհնութիւնք յապիսկոպո-սաց կամ յայլոց ունողաց զիշխանութիւն առ-նելիք:

36. էջ 759. Օրհնութիւնք քահանայականաց զգնատուց սեփորէն:

39. էջ 761. Օրհնութիւն Գործորայից կամ Մարմնակալաց:

40. էջ 761. Օրհնութիւն Տաղաւարի:

41. էջ 761. Օրհնութիւն Նորոյ Խաչի:

42. էջ 762. Պատկերաց Քրիստոսի Տեառն, եր. Կուսի եւ այլոց Սրբոց:

43. էջ 763. Ծէս օրհնելոյ եւ զնելոյ զնախապետական վէմն ի շինումն եկեղեցւոյ:

44. էջ 765. Ծէս օրհնելոյ զնոր եկեղեցի:

45. էջ 767. Ծէս վերահաշտեցութեան եկեղեցւոյ բռնաբարեցելոյ:

46. էջ 769. Ծէս օրհնելոյ զնոր Գերեզմանատուն:

47. էջ 770. Կարգ վերահաշտեցուցման բռնաբարեցելոյ զերեզմանատան:

48. էջ 771. Յաղագս Թափօրից:

49. էջ 772. Յաղագս Թափօրի ի տօնի մաքրեցութեան Ե. Կ. Մ.:

50. էջ 773. Յաղագս Թափօրի յաւուր Արմաւենեաց:

51. էջ 775. Կարգ պահելի ի Թափօրի Լիթանիայից մեծագունից:

52. էջ 776. Յաղագս Թափօրի ի տօնի ամենասուրբ Մարմնոյն Քրիստոսի:

53. էջ 780. Յաղագս Թափօրի առ ի խնդրել զանձրեւ:

54. էջ 781. Թափօր առ ի խնդրել զՊարզութիւն:

55. էջ 781. Մաղթանք առ ի մերժել զՄրբիկ:

56. էջ 782. Մաղթանք ասելիք ի Ժամանակի Սղութեան եւ Սովու:

57. էջ 783. Թափօր ի Ժամանակի մաւնացութեան:

58. էջ 784. Մաղթանք ասելիք ի Լիթանիայ ի Ժամանակի Պատերազմի:

59. էջ 788. Թափօր յորում եւ իցէ նեղութեան եւ վշտի:

60. էջ 786. Մաղթանք ասելիք ի Թափօրս, մասն գոհացութեան:

61. էջ 788. Յաղագս Թափօրի ի փոխաբերման Ս. Նշխարաց:

62. էջ 789. Յաղագս Երդմնեցուցման Այսահարաց:

63. էջ 801. Ծէս Արձակելոյ եւ օրհնելոյ զԺողովուրդս եւ զԱնդաստանս:

64. էջ 806. Կերպ առագրելոյ զմկրտեցիայս յԱռաջնում մատենին:

65. էջ 807. Կերպ առագրելոյ զԴրոշմեցեայս ներկորոգում մատենին:

66. էջ 810. Կերպ առագրելոյ զկացութիւն հոգեաց ընչորորդում մատենին:

67. էջ 810. Կերպ առագրելոյ զննջեցեալս ի Ե. մատենին:

Ցուցակ վերայաւելուածոյն:

68. էջ 811. Արարողութիւն խորհրդոյ Ամուսնութեան:

69. էջ 813. Օրհնութիւն նորոյ Հարսի զկնի Հարսանեաց:

70. էջ 814. Օրհնութիւն Ուլաւի ի տօնի Սրբոյն Ստեփաննոսի:

71. էջ 816. Օրհնութիւն Դինւոյ ի տօնի Ս. Յովհ. Աւետարանչին:

72. էջ 817. Օրհնութիւն Ոսկւոյ, Կնդրկի եւ Խնկոյ ի Յայտնութեան Տեառն:

73. էջ 818. Օրհնութիւն Մոմեղինաց ի տօնի Տեառնընդառաջին:

74. էջ 820. Օրհնութիւն Հացի եւ ջրոյ ի տօնի Ս. Ակաթայ:

75. էջ 821. Օրհնութիւն Մոխրոյ ի սկզբրան Պահոցն քառասնորդաց:

76. էջ 823. Ի Կիրակէի Յարութեան Տեառն Բացումն զերեզմանին:

77. էջ 824. Թափօր Զատկական:

78. էջ 825. Օրհնութիւն խոտոց եւ ծաղկանց ի տօնի Վերափոխման Ե. Կ. Մարեմայ:

79. էջ 826. Ընդունումն նորոյ Եպիսկոպոսի:

80. էջ 827. Ներմուծումն նորոյ հոգաբարձուի:

81. էջ 829. Մաղթանք ընդդէմ դիւթութեանց:

82. էջ 832. Վերահաշտեցութեան փալեկաց, մարմնակալաց եւայլն:

83. էջ 833. Վերահաշտեցութիւն Սկւււնոյ կամ Մաղզմայի:

84. էջ 833. Օրհնութիւն Աղի հանապազորդելոյ:

85. էջ 834. Օրհնութիւն Կաթնեղինաց:

86. էջ 834. Օրհնութիւն Ուռկանի:

87. էջ 835. Օրհնութիւն ի մահացութեան անասնոց:

88. էջ 835. Օրհնութիւն Նորոց Անթոց:

89. էջ 835. Օրհնութիւն Զրոց եւ Աղբերց:

90. էջ 836. Մաղթանք ասելիք ընդդէմ Թռչնոց. Որդանց եւայլն:

Յաղագս կարգաց տատ'ց (sic) այս ինքն Աստիճանաց ըստ արարողութեան եկեղեցւոյ Հայոց:

1. էջ 842. Կարգ խուզուած միում տալի— «Առ ի առնել զխուզուածս նախ ծխեն զխունկ...»:

2. էջ 843. Յաղագս ձեռնադրութեան դռնապանաց:

3. էջ 844. Յաղագս կարգեցման ընթերցողի:

4. էջ 845. Յաղագս կարգեցման երդմնեցուցչի:

5. էջ 846. Յաղագս կարգեցման Ջահընկալի:

6. էջ 847. Յաղագս կարգեցման Կիսասարկաւագի:

7. էջ 849. Յաղագս կարգեցման Սարկաւագի:

8. էջ 855—865. Յաղագս կարգեցման Քահանայի:

Սկ. Վասն ձեռնադրութեան քահանայից պատրաստեցին իւր Ս. Միւռօնի, սկիհք հանդերձ գինեաւ... »:

46

23 (45).

ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐՔ

ՌԻԸ = 1579:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 246: — ՄԵՄՈՒԹԻՒՆ՝ 34,5 × 21 հմ.: — ՆԻԽԹ՝ քուրք: — ԳՐԶՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւմ: — ԳԻՐ՝ Յատր-դաւագի: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ: — ՀԱՆ-ԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ քզ. 1ա, գունաւոր: — ԳՐԻԶ՝ կաշեքիս: — ՏԵՂԻ՝ Կամեմից: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1579: — ՍԵՊՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ Ստամբուլի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ, Թ. 10:

Մատենան է Յայտաւորք, համառօտ ուր կան.

1. Թղ. 1ա—5ա. Ամիս Յունուարի. աւուրս ունի ԼԱ: Տօն է ութօրեայ թիւատութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Գրիստոսի: Եւ յիշատակ Բասիլիոսի մեծի եպիսկոպոսապետին Կեսարոյ Կապպադովկեցոյ. զոր գրեաց երանելին Ամփիլոքիոս Յիկոնիոյ եպիսկոպոսն գալատութիւն վարուցն եւ սքանչելացն մեծի քահանայապետին եւ վարդապետին ճշմարտութեան: Այս մեծ եւ սքանչելի այրն յԱստուծոյ Բապիլիոս ի տղայութենէ սնաւ եւ վարժեցաւ յաստուածային դիրս...:

2. Թղ. 5ա. Յունուարի Բ.: Տօն է սրբոյն Սեղբաստրոսի Հռովմա հայրապետի, որ գլուխն էր Նիկիոյ առաջի ժողովոյն: Երանելին Սեղբաստրոս էր ի քաղաքէն Հռովմայ...:

2. Ամիս փետրուար. յաւուրս յունի ԻԸ: Ի մինն տօն է եւ նախատօնակ է Տեառնընդառաջին եւ վկայարանութիւն սրբոյն Տրիփոնի:

3. Մարտ ամիս. յաւուրս յունի ԼԱ: Ա. օրն վկայարանութիւն սուրբ վկային Եւդոկիայ:

4. Ապրիլ ամիս. յաւուրս յունի Լ: Ա. օրն վկայարանութիւն սուրբ եպիսկոպոսին Նարալամբի եւն եւն:

5. Դեկտեմբեր ամիս. յաւուրս ունի ԼԱ: Ա. օրն վկայարանութիւն սուրբ հայրապետացն Հայոց Առքստագիսի, Վրթանիսի, Յուսկան, Գրիգորիսի եւ Դանիէլի: Սուրբ հայրապետքս յաթոռակալք եղէն սրբոյն Գրիգորի...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ. 1. Թղ. 29ա (ի վերջ Յունուար ամսոյ). Ով սուրբ քահանայք եւ կարդացողք, երես անկեալ կ'աղայեմ զձեզ, որ չմեղադրէք յիմար եւ տկար գրիչս Նաչերեսի՝ վասն սղալանացս. զի որտիս տրտմութիւնս շատ էր քան զչափն, ոչ թէ մարմնաւոր, այլ եւ հոգեւոր. զոր ոչ կարեմ բաւել: Գրեցաւ սա թվ. ՌԻԸ. Յունիս ԻԵ:

2. Թղ. 141բ (ի վերջ Յունիս ամսոյ). Ով հանդիպողք ի յայս բուրաստանիս, Մի մեղադրէք դուք յայս գրիւս: Թուղղս ցած էր ի յայտ երկրիս. Միբոս տրտում մեղաւորիս: Վասն այս լաւ քրիստոնէիցս, Ծանուցի զսէր որտիս, Նաչերես գրիչս Կամէնցիս: Գրեցաւ գիրս Հայոց թվիս. ՌԻ եւ Ըեկիս, Յունիս ամսոյ Ը ու Ժեկիս, Սուր Գրիգոր Լուսաւորչին յետեւ, Յերկրորդումն չաբաթիս. Ի թագաւորութեան Իլախաց գրուլ Ստեփաննոսիս, Ի Կամէնից քաղաքիս:

Կան նոյնիմաստ մանր յիշատակարաններ նաեւ ամէն ամսոյ վերջը:

3. ԳԼԽԱՂՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. Թղ. 245ա—246ա. Փառք... Ի թվականիս Հայկազեան տօմարիս ՌԻԸ, օգոստոս ամսոյ ԺԱ: Գրեցաւ յաստուածազարդ եւ հոգեկից տառս այս, որ է պատմութիւնը նահատակութեան ճգնաւորաց եւ սրբոց մարտիրոսութեանց... որ

կոչի Յայսմաւորքս, ի յաշխարհս Փռանդաց որք կու-
չին իւրիք: Ի թաղաւորութեան Ստեփանոսի բարե-
պաշտ եւ երկրւղած եւ խաղաղասէր թաղաւորին:
Ի հայրապետութեան տէր Թաղէոսի. եւ ի արքեպիսկո-
պոսութեան յայսմ նահանգիս տէր Պարսամին Պոն-
տացոյ, արթուն հովուի եւ քաջ 'ւ արի հեղինակի:
Բան Մէքօլայ Պրիյսքէյին, ի քաղաքս Կամէնից, ընդ
հովանեաւ սուրբ Աստուածածնին եւ ի յար ոտն սքան-
չելագործող սուրբ հայրապետ Նիկողայոսի:

Եւ արդ զրեցաւ Յայսմաւորքս ձեռամբ յոգնա-
մեղ ումնմն անմարտ խաչերեսի. Կամենցոյ որոյն տէր
Օգոէնդի: Զի չեմ հմուտ գծագրութեան եւ ոչ եմ ու-
սեալ ի կատարեալ արանց վարդապետաց, յաղաղս
հեղգութեանս իմոյ...: Բայց ես զրեւ զսպ ոմն քրի-
ստոսաւր եւ Աստուծոյ օրինացն յոյժ սիրող... որ է
տիկինն ողորմածհոգոյ խաչատուրի, որոյ անունն
Կիւլիստան ի Եւջ քաղաքէն, ի յարդար գոյից իւրոց:
Եւ եզ զսա յիշատակ ի Պոչան քաղաքիս եկեղեցո, որ

կոչի սուրբ Աստուածածին, վասն հոգոյ առն իւրոյ
խաչատուրի. քանզի նոյն եկեղեցոյ սուրբ Աստու-
ածնի հանգուցեալ են զնա: Եւ է սուրբ տաճարն այն
նախնեաց նոցա յիշատակ, որ կոչի ողորմածհոգի
Պարոն Գրիստոստուր: Ի վայելումն մանկանց Սիոնի...:
Արդ... յիշեցէք... ի վերոյ առացեալ զստացող սորին
զկուլիստանն: Եւ ընդ նմին յիշեցէք զհայրն սորա
զՊաղլուպէյն եւ զմայրն զՊուլանդ: Ընդ նմին յիշե-
ցէք զեղբայրս Նորա զԿենդանիս եւ զհանգուցեալս եւ
զամենայն արեան մերձաւորս նորա:

Դարձեալ կրկին անգամ աղաչեմ զձեզ եղբայրք,
յիշեցէք զմեղսսսէր գծողս սորա...: Եւ այլ յիշեցէք
ի յաղօթս ձեր զտէր Արքանմն քանզի նորա նախա-
հողութեամբ զրուեցաւ Յայսմաւորքս...:

Զեռագիրս տեսած է ի Ստանիսլաւ եւ Թ. 2 Յի-
շատարանը արտագրած եւ հրատարակած Գր.
Իւթիւնեան, Բիւզանդիոն, 1912, Թ. 4825 (Դիպի Կա-
լիցիս):

47

24 (46).

ՎԱՐԴԱՆ ՅՈՒՆԱՆԵԱՆԻ ԹՈՒՂԹ ՔԱԶԱԼԵՐԱԿԱՆ

1703°:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 88: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×15 հմ.:
— ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ քո-
լորդիր-շղագիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ, ՏԵՂ եւ ԳՐԻՉ անծա-
նօք: — ՍԵՊՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ Լվովի Հայոց Առաջնոր-
դարանի:

Մատենա է Թուղթ քաջալերական առ
ուղղափառս մերազնեացս որք ի քաղաքին էվ-
ղովիայ: Կ'աւարտի՝ «Գրեցաւ յամի Տեառն
ՌԶԳ.ին, յօգոստոսի ժիկին»: Հմմտ. Վիեն-
նայի Թ. 12. Տաշեան, Յուլեակ, էջ 107—116:

48

25 (47).

ՅԱՆԿ ՅԻՇԱՏԱԿԱՑ ԵՒ ԿՈՆԴԱԿ ՆՈՒՐԱՑ

1690:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 41: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×15.5 հմ.:
— ՆԻԻԹ՝ քուղք: — ԳԻՐ՝ շղագիր: — ՀԱՆԳԱ-
ՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1690: — ՍԵՊՀԱԿԱՆՈՒ-
ԹԻՒՆ՝ Ստանիսլաւի Եկեղեցոյ:

Մատենա է «Ցանկ. գրեցաւ Յիշատա-
կաց եւ Կոնդակ նըւիրաց սուրբ Եկեղեցոյ...:
Արդ զրեցաւ եւ հաստատեցաւ զայս Կոնդակս
ի ժամանակս հայրապետութեան Հրոմայ մե-
րոյ սրբաղան հայրապետին մեռուսան Տեառն
Տէր Իննոցէնցիոսին. եւ ի արհի եպիսկոպո-
սութեան Տեառն Տէր Վարդանայ եւ ի տեղա-
պահութեան սուրբ եկեղեցոյն Ստանիսլաւ

քաղաքին տէր Սիմաւոն խաչատուր Զախնոյ-
նեց քահանային. եւ ի թաղաւորութեան բա-
րեպաշտ թաղաւորին մերոյ երրորդ Յովհան-
նէսին...այս կատարեցաւ եւ հաստատեցաւ
կոնդակըս ի թվին ՌԶԼԱ զեկտեմբերի Ի: Եւ
Տօնիկ Նիկօլի որդի զըրեցի (էջ 9):

էջ 1. Anno Domini 1690, 6 Augustii
Ave mundi spes Maria...

էջ 3. երկու տող լատիներէն:

էջ 5 չորս տող լատիներէն: էջ 6—8 դա-
տարկ: Ժամանակս չներեց էջ 9—41 մանրա-
մասն նկարազրեւ:

49
26 (46).

Գ Ա Ն Չ Ա Ր Ա Ն Հ Ա Յ Ո Ց Լ Ե Ջ Ո Ւ Ի
Ս Տ Ե Փ Ա Ն Ո Ս Ի Ռ Օ Շ Ք Ա Յ

ԺԸ. դա՞ր:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 614 (924 + 304 = 1228 էջ): — Մե-
ծՈՒԹԻԻՆ՝ 35 X 21,3: — ՆԻԻԹ՝ քուզք: — ԳՐԶՈՒ-
ՔԻԻՆ՝ երկսիւմ: — ԿԱԶՄ՝ կաշեկազմ: — ԳԻՐ՝ շատ
մաքուր ռոտրագիր: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: — ԴԱ-
ՏԱՐԿ՝ սկիզբը 8 եւ վերջը 5 քուզք:

Մատենան է «Գանձ Հայոց լեզուին կամ
Բառարան Ստեփանեան, այս է, յօրինեալ ի
լազմապայծառ Տ. Ստեփաննոսէ Ստեփա-
նեան Ռօչքոյ աստուածաբան վարդապետէ
կամէնցացոյ»:

1. Ա. Մաս, Բառարան Հայերէն՝ Հայե-
րէն բացատրութեամբ, աւրընթեր դրուած
նաեւ լատիներէն համադրօրը, ընդ ամէնը
923 էջ:

2. Բ. Մաս՝ Բառարան լատիներէնէ Հայե-
րէն, անխորագիր. ընդ ամէնը՝ 304 էջ:

Ձեռագիրս գրչութեան ժամանակի, տեղ-
ւոյ եւ գրչի մասին չկայ որ եւ է յիշատակու-
թիւն: Հաւանօրէն գրուած է ի Ստանիսլա-
ւով, հեղինակի հսկողութեան տակ:

Ձեռագիրս սկիզբը դրուած 8 դատարկ
թուղթերու վերջին էջին վրայ (էջ 16) կը
նշանակուի այսպէս. «Այս բառգիրքս պատ-
կանի առ Գրադարան եկեղեցւոյ աթորական
լէօրոյսոյ»:

Հմտ. Վիեննայի Թ. 6 (Տաշեան, Յու-
ցակ, էջ 22—26), որ սկզբնադիրն է: Ձեռա-
գիրս օրինակած է հաւանօրէն հեղինակին
գրագիրը, որուն մասին խօսք ըրած է Ստե-
փանոս Ռօչքա 3 օգոստոս 1731 առ Աբրա-
համ վարդապետ թղթին մէջ. «Զսա գրա-
գիրն իմ օրինակելոց է, եւ զօրինակն ի Վէ-
նէտիկ յղեցից ի տիպ» (անդ, էջ 23):

ՅԱՆԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

Արդյունահանի վկայարանութիւնը 17բ
Աբրահամ եպ. Մամիկոնից, Թուղթ առ Վաչագան 24
— քահանայ 54բ
Աղամայ մահն 21
Աթանաս Աղեքսանդրացի, Հատակոտորք 20, 23բ, 24բ
Alexander Azolowski 37բ
Աղեքսանդրիա ք. 27
Ալեքսիանոս, կամաւոր աղքատ. 18բ
Ամասիա ք. 13բ
Ամբրոսիոս եպ. Մետրոլանոյ, մաղթանք 50բ
Ամիթ ք. 27
Ամփիլոքիոս եպ. Իկոնիոյ, Վարք Բարսղի 53ա
Անատոլիա կին 14
Անդրէ Բերումովիչ 29բ
Անդրէաս վրդ., առաջ Այսօր տնդրանիկ, Այսօր պան-
ծալի 12
— որդի Ղազարի 5
Անկիւրիա 27, — կանոնք 23
✓ Աննա խաթուն կին Սարգսի 19բ
Անուանք քաղաքացի 22բ
Անտիոքի Բ. Ժողովի կանոնք եւ Խոստովանութիւն
23, 24
Անտոն անապատական 17բ
Աղոյշոն գէջ 14բ, 15բ
Առաքել Ժաղկոզ եւ կապժող 34բ
— Վ., առաջ Անճառ Միածին 13բ
Աւլան Հայր Պունիաթ Ղայարացւոյ 4
Աւփատուր Հայր Կաֆացի Վարդերէսի 16
Ատոմ որդի Գուրգենի 18
Արեւ Հայր Մելիզոնի 7բ
Արիստոտէլ 22
Արկադիոս կայսր 19
Արզեր ամուսին Լալիաթունի 34
Աւգոստոս Թգ. Լեւոյ (1563) 5
Աւետիք Տօմատիրաքենց 5
— քհ. Հայր Միթթար արքեպ. 14
Աւետիքէնց տես Միսթօ

Բարսեղ Կեսարացի 21ա, — Վարք 53ա, կանոնք
23, 24

Բելլատ ք. 18բ
Բեօրդորքով ք. 5
Բիոս Դ. տես Պիոս Դ

Գալուստ արքեպ. Լեւոյ (1522) 44
Գահիրէ 27
Գայեղանոս սուրբ 6բ, —գգեստ 48բ
Գանդրա, —ի կանոնք 23բ
Գէորգ, —ի սքանչելիք 18
— խուլ 28բ
Գուրգէն տէր Անճեւացեաց 17բ, 18
Գրիգոր ԺԳ. պապ 6
—իոս պապ 34
— Լուսաւորիչ, Լիթանիայք 48բ, կանոնք 23բ, Գիւտ
նշխարաց 18
— Կաթ. Անաւարդեցի, չարականք 36—40ա
—իւ Ա. Վկայասէր, Բանք զատկի 22
—իւ Բ. Գիւրք վկայասէր 20բ
— արքեպ. Վանեցի (1563) 5
— Սկեւացի, կարգ եւ կանոն աղօթից 21բ
— Տաթեւացի, Սահմանադրութիւն 23, Քարոզք 43
— Աստուածարան, կանոնք 24
—իւս Նորադարձ վկայ 14—15
— Նարեկացի, Քաղուածք յողբերգութեանց 22բ,
առաջ Երկինք ի յերկրիս, Երգ զարմանալի 12
— Խլաթեցի, — Գանձք՝ Գոչումն ըղձագին 9բ, Գե-
րանճառ արփի 11բ, Գերազոյն էից 11
Գրիգոր որդի Ղազարի 4, 5
— Էդր. Խաչերսի 19բ
— Ջամսցացի 5

Դաւիթ Կաթողիկոս (1602) 25
— փրիխոփայ, Գիրք Սահմանաց 20, Գիրք էակաց
19
— Ջէյթունցի 5
Դիոնեսիոս Արիոպագացի յղ. Աստուածածնին (Հա-
տած) 24բ. — կանոնք 24բ
Դուին, կանոնք 24
Դրիտէնդինոյ Ժողովի պատուէր 48բ

Եազուլցա ք. 35, 36ր
 Եաղութ երէցկին Յակոբ Եւդոկիացւոյ 4
 — Խաթուն քոյր Էսանպէյի 25
 Եաշ ք. 54
 Եգէպոս ք., — Երկրաշարժ (1525) 19ր
 Եղիշէ, Վարդանգիւր 28, — Կանոն 24
 Եպիփան Կիպրացի, Մեկնութիւն Սաղմոսաց 20, Կանոնք եւ պատասխանիք 24ա—բ
 Եսայի մարգարէ. Քարոզ ի բանն Եսայեայ. Մխիթարեցէք... 21
 Երուսաղէմ 23բ, 27
 Եւագր Պոնտացի, վարք 18բ
 Եւգինոս պատմիչ վարուց Ս. Մակարայ 18բ
 Եւսերիոն Կեսարացի, Հատած Եկեղ. Պատմութենէ 5
 Եւրոպիոս Հայր Յովհ. Կամաւոր աղբատի 19

Ջամուշեա ք. 5
 Ջաբարիա վ. վանեցի 27
 Ջիկիզմունդ Թգ. 4
 Ջիկմունդ Բ. Թաղաւոր 35
 Ջիկմունդ Գ. Թգ. 14, 25
 Ջմիւռնիա 27

Էսան պէյ դատաւոր 25

Թաղէոս առաքեալ, Կանոնք 24
 — քհ. զրիչ 18բ, 19բ
 Թաթարք 23
 Թէոդոս քհ., Հարցմունք 24բ
 Թէոդոսիա դուստր Անատոլիայ Թագուհւոյ 14բ
 Թէոփիլոս պատմիչ վարուց Ս. Մակարայ 18բ
 Թէոդոսիպոլիս (Կարնոյ) ք., Կանոնք 24բ
 Թորոս. Ղազարի 5
 — Սուքիասեանց զրիչ (1344) 36բ
 Թոմաս Աղուինացի. Նուագ 50բ, աղօթք 50բ
 — Խոնա ստացող 35բ
 Թուման երէց զրիչ 5

Իլէվ ք. 4 տես Լվով
 Իլով ք. 5, 25, 44 տես Լվով
 Իննոցէնցիոս ԺԱ. պապ 36բ, 54
 Իվաշքո որդի Ջատիկի (1573) 14

Լալիաթուն ստացող 34
 Լեմբերգ 6 տես Լվով
 Լէհք 27
 Լէհաստան 35բ
 Լէվ 4, 5 տես Լվով
 Լէոն փափ, Աղօթք 6բ
 Լէօպոլիս 7բ, 42բ, 44բ, 50բ տես Լվով
 Լով 34բ տես Լվով

Լվով (Իլով, Իլէվ, Լէվ, Լով, Լեմբերգ, Լէօպոլիս)
 4, 5, 6, 7բ, 25, 27, 34բ, 36բ, 44, 50բ
 Խաշատուր գանձառաց, Գանձեր 9—11
 — Քահանայ (Կեսարացի) 25
 — այր Կիւլիստանի յեաշ 54
 Խաշերեօ Կամենիցացի (1579) 53բ, 54
 — Հայր Էսան պէյի 25
 — ո. Սարգսի 19
 Խարբերք ք. 27
 Խլցկի գրութիւն 25ա, 26բ
 Խուդուպէյ որդի Կիւլիստանի 54
 Խուժաստան 18բ

Կամենից ք. 36բ, 44բ, 53բ
 Կանոնագիրք Հայոց 23—24
 Կարապետ վրդ. առաջնորդ Լեհաստան (1806) 14
 — զրիչ 21բ
 Կարնոյ քաղաք տես Թէոդոսիպոլիս 24բ
 Կաֆա ք. 19, 20, 22, 23, 27
 Կեսարիա 27, Կանոնք 23բ
 Կիրա Խաթուն Կին Աւետիք քհ. 14
 Կիրակոս վրդ., վասն խոստովանութեան 21
 շարական 36

Կիւլիստան Կին Խաշատուրի 54
 Կիւրեղ Աղեքսանդրացի, Կանոնք 24
 Կղեմէս Հոռմայ եպ., Կանոնք 24բ
 Կողմաս, Վկայարանութիւն 18բ

Հանկասար վանք ի Սէջով 35
 Հանասկատնրի վանք 44
 Hristophorus Szymonowicz 29բ
 Հացունեաց Ս. Ուաշ 18
 Հեղինէ Կին Գուրգէն Անձեւացւոյ 18
 Հեղինէ տես Օլուխնա
 Հիպոդիտոս, բան ի Մնուդէն 24բ
 Հոռմ 27

Ղազար Եւդոկիացի եպ. զրիչ 3, 4
 — Հ. Մկրտիչ գրիչ (1628) 4, 5, 29
 Ղաւոդիկիա, Կանոնք 23բ
 Ղըլպաշ վանք 16բ
 Ղութլու Խաթուն, մայր Ղազար եպ. ի 3, 4
 Ղուկաս Կեղեցի, Պատճէն տուժարի 16բ
 Ղունկիանոս Հարիւրապետ, Վկայարան. 18

Մակար Բ. Երուսաղէմի, Թուղթ Կանոնական 24
 — Հոռմայեցի, Վարք 18բ
 Մանկուշ Սարգիս տես Սարգիս
 Մանուկ, Հատած 24բ
 Մարգարիտ Կին Ստեփանոսի, մայր Գուլուստ արքեպ. ի
 44

Մարիամ Առաքելական, Լիթանիայ 9

— Մարգարեանցի պատարագ 42ր

Մարտիրոս Ն. Սիմեոն զպրի 27

Մարտիկ կայսր 18

Մարտիրոս, պատարագանի —ի 21ր

Մեղեոն ռ. Արեւի 7ր

Մելիք խաթուն մայր էսանպէյի 25

Մելիքեանի Կաթողիկոս 3, 14, 27

Մելիքեանի քհ. 34

Մեղիտոն եպ., թուղթ առ Տրպիս 24ր

Միլուշայ զուստր էսանպէյի 25

Մինաս առաջնորդ Սերաթի Հայոց 35ր

Միսքո Աւետիքեան 35

Միքայէլ Միքայէլէնց գրիչ 36ր

— Հայր Մուրաթ Սարգսի 35ր

Միքայի Պրիլաբի ի Կամէնի 54

Միլեի վանք 33

Միլիթար Կաթողիկոս 36

— արքեպ. Ամասիոյ 13ր—14

Մկրտիչ զանձասաց, զանձեր 9—12

— Վ. Քարսիւրդի 27

— Կրօնաւոր, գրիչ (1522) 43—44

— ռ. Ղազարի, գրիչ 4, 5, 29

Մովսէս մարգարէ 25ր

— Կաթողիկոս (1631) 34ր

— Հայոց քերթող 19

Մուղրի, վասն —ոյն 22

Մուշ 27

Մուրաթ—Սարգիս ռ. Միքայէլի, գրիչ 35ր

Յակոբ Նահապետ 20ր

— Կաթողիկոս (1680) 36ր

— Թոխաթեցի, 4, 22ր, 25ր, ողբ ի վերայ Օլախաց
երկրի 22ր

— Երէց Ջամոցացի (1603) 6

— Կրօնաւոր, կազմող (1396) 21ր

Յակոբի—Պապի Վիսպարանի թիւն 18ր

Յայրաւոր (1579) 53

Յարեղ, Հարցունք 19

Յոյնք 22

Յովհաննէս (Լեթում Բ. Թգ.) ի շարական Գր

Անաւարդեցւոյ. 36ա, 37ր, 39ր

— Բ. Թագ. Լեւոյ (1680) 36ր

— Երուսաղէմացի եպ., Կանոնք 24ր

— Ոսկերեան 19

— Մանդակունի 23ր, 24ր

— Խմաստասէր, Կանոնք 24

— Տօբիա Աւետիքեանի արքեպ. 7, 45, 46

— Կամաւոր աղքատ 19

— Երզնկացի, շարական 36

— Կապապ, տաղ Յիսուս լոյս ծագեաց 13

— Թիւրքաբանի, Գանձեր, 9, 12ր, 13

— Ջամոքի 4, 25

— Նեմորուձեան Կանոնիկոս Պրակացւոյ, պատարագ
42ր

Յովհաննէս արեղայ Կաթողի 23ր

— Ժամայ գրիչ (1424) 13ր—14

Joannes Alexandrowicz 29ր

Յովհաննէս ռ. Սաւապ 19ր

Յովհաննէս (Կաթողիկոս) թարգմանիչ (Ժ. զար)
18

Նարոթ 22ր

Նաստուխնա կին Միքայի 35

Նեկտարիոս Հռոմայ եպ., Կանոն 24ր

Ներշապուհ Մամիկոնեանի եպ. 23ր

Ներսէս Բ. Կաթ., Կանոնք 23ր

— Գ. Կանոնք 24ր

— Դ. Շնորհաւոր 9ր, 10, 16, 17, 20ա, 20ր

— Լամբրոնացի 22

Նիկոլայան ռ. Քաջերեսի 19ր

Նիկիֆոր Փոկաս կայսր 18

Նիկիական Կանոնք 22

Նիկիա Բ. Նիկիական Կանոնք 24

Նիկիոլ ստացող 6ր

— Լովցի, ռ. Աւետիքի 5

— Հ. Տօնիկի 54ր

Նիկողայոս Թորոսեանց, արքեպ. 36ր, 44ր

— ռ. Ղազարի 5

— պապ Քաջերեսի 19ր

Նիկիեանարիս, Կանոնք 23ր

Նոր աւան (Տապար աղբիլ) 34ր

Շահապիվանի Կանոնք 23ր

Շնորհաւոր մայր Սոցի Սթանդարի 4

Շուշան զուստր Ղազարի 5

Ուսուհ ք. 24

Պալէ Հ. Սթանդար Սեցւոյ 4

Պալաւոյ թագ. Յունաց 22

Պարսաւ Պոնտացի արքեպ. (1579) 54

Պաւղոս Կաթողիկոս (1424) 14

Պետրոս առաքեալ, պատմութիւն մատին 18

— Երանելի, Վարք 18ր

Պէնէտիքտոսի Կանոնք 45ա

Պիոս Դ. ի սուլա 48ր

Պիւստոն իմաստակ 20ր

Պիքա խաթուն կին Պոնիաթի 4

Պլոգիոսի Աղոթք 50ր

Պոչան ք. 54

Պուղտանաց Երկիր 35ր

Պոնիաթ Ղաջարցի որդի Աւանի 4

Պրուսա ք. 27

Պօստան Տօնաւորեանց Հ. Նաստուխնայի 35

Րիզայ վաւառ (Գալիցիա) 27

Սահակայ Կանոնք եւ Գիր աւանդութեան 23բ, 24
 Սահակայ Զորափորեցւոյ Կանոնք 24
 Սահակ զրիչ (1698) 6բ
 Սարգիս Կաթ. (1522) 44
 Սարգիս, այր Աննայի, Հ. Խաչերեսի 19
 — պատմող Ս. Մակարայ Վարքի 18բ
 — Մանկուշ Հ. Ղազար Եւդոկիացւոյ 3
 Սարգիկիայի Ժողովոյն Կանոնք 23
 Սեբերիանոս, Հատած ի Ղուկ. Մեկնութենէ 24բ
 Սեւանտայ եպ. ի Կանոնք 23բ

Սէրաթ ք. 35բ

Սէֆէր եղբայր Պունիաթ Ղայսարցւոյ 4
 — Եղբայր Պիքա խանութի 4
 Սիմէոն դպիր Զամոսցացի 14, 27
 — Զախնո 26
 — ք. Եղր. Խաչերեսի 19բ
 — Երէց ի Լով (1631) 35
 — Սղէդքէվեանց (1720) 19բ, 28բ
 — արկ. (1424) 14
 Սիմաւոն Խաչատուր Զախնոյենց ք. 54
 Սիոնի Կաթ. Հայոց, Կանոնք 24
 Սոկրատ սքոլաստիկոս, Հատած ի Պատմութենէն 24բ
 Սողոմոն 21բ
 Սուրխաթ ք. 36
 Stanislaopoli 9
 Ստանիսլաւ ք. 54
 Ստանիսլապոլիս ք. 9
 Ստանիսլաւով ք. 35
 Ստեփանոս Կաթ. Արնճեցի (1563) 5բ
 — արքեպ. Սուղտայի, Վարք 18բ
 — Ռօշքա 35բ, Գանձարան Հայոց լեզուի 55
 — խնդրող Մեկնութեան ի Ներսիսէ 20
 — ո. Ստեփանոսի, եղր. Գալուստ Լուի 44
 Ստեփանոս Թադ. Իլախաց (1579) 53, 54
 — ո. Խաչերեսի, եղր. Էսանպէյի 25
 — Միքոլայեւիչ զրիչ 42բ
 — Alchinowicz (1696) 16բ, 19բ, 21բ
 Սքանտար Սահցի 4

Վաղարշապատ ք. 22

Վաչագան Աղուանից Թզ., Սահմանադրութիւն 24
 Վասիլ պարոն Օլախաց 35բ
 Վարդան Արեւելցի 22
 — Յունանեան, Թուղթ քաջալերական 7, 54
 Վարդերէս Կաֆացի, զրիչ 16
 Վենետիկ 27
 Վլատիլաւ Դ. Թզ. Իլախաց 4
 Վոամ ո. Յազկերտի 18բ

Տաճատ ո. Գուրգենի 18

Տօնիկ ո. Նիկօլի 54

Փաշա Խաթուն-կին Սքանդարի 4
 Փիլիկտիմոն վկայ, Հատակոտոր, 14—16
 Փիլիպպոս առաքելոյ Կանոնք 24
 Փիլիպպոս Կաթ. 4, 35բ

Քեմիա մայր Պունիաթի 4

Քութերու քաղաք 42բ

Քրիստափոր Ֆառուհեանց 41բ, 42բ

Քրիստոստուր ի Պոչան 54բ

Օգսենա Հ. Խաչերեսի 54

Օլախք 22, 35

Օլուխնա (Հեղինէ) Կ. Էսանպէյի 25

Օնօֆրիս ո. Ասլանի (1677) 41բ

Ֆէրտինանդոս կայսր 34

Ֆոանդաց աշխարհ, որ կոչին Իլախք 54

Ֆարաճ Երզնկացի 4

